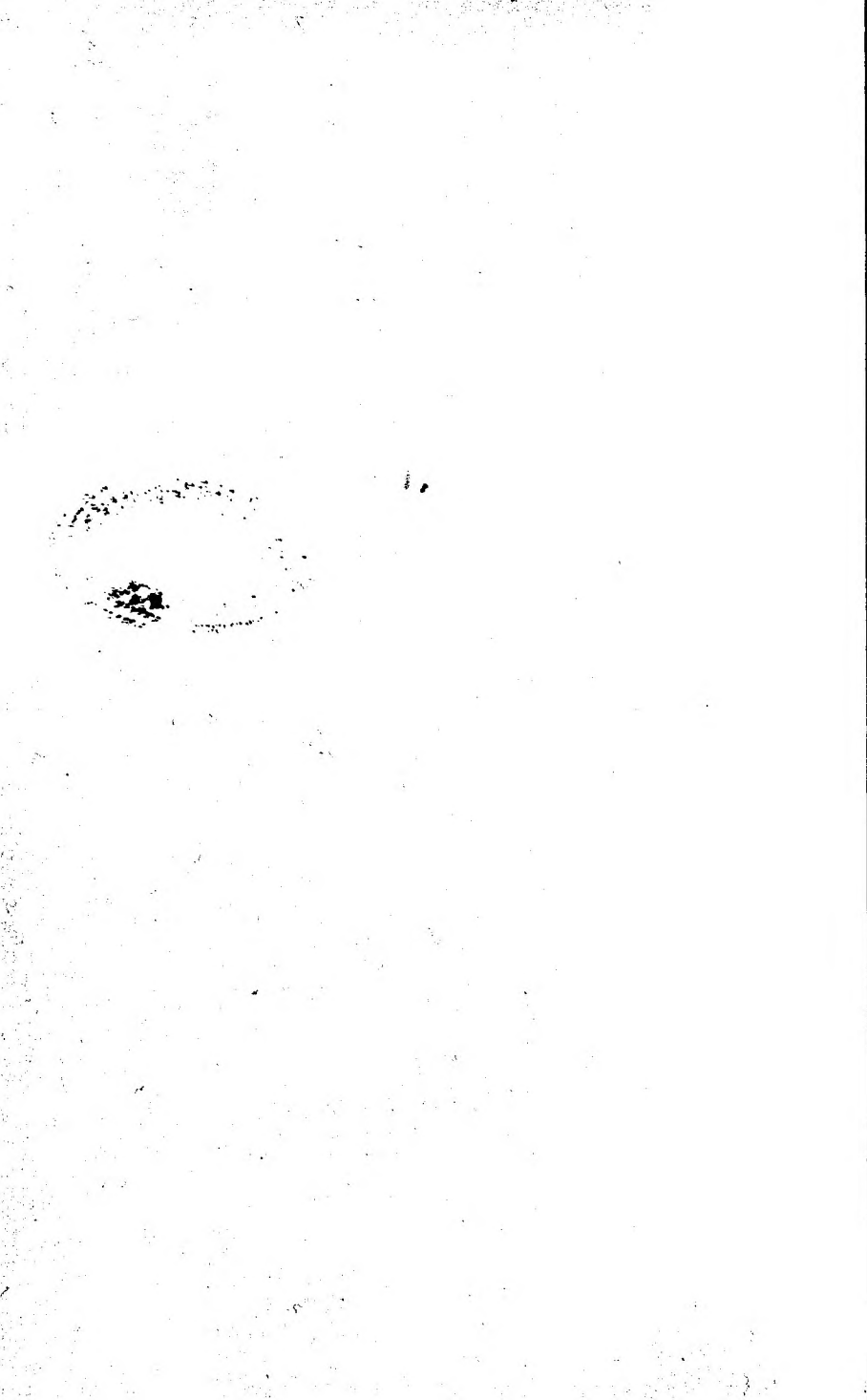

A. Dikili

Kürt Sol Sosyetesî

Weşanên Kurdistan

A. Dikili

Liv. 3199
10/10/2016
440 DIK KUR

Kürt
Sol
Sosyetesî

Weşanên Kurdistan

Kontakt und Bestelladresse:

Weşanên Kurdistan
c/o Autonomie Buchladen
Martinistraße 9
4500 Osnabrück

(Internationalismus, ISBN 3 - 922218 - 47 - 4)

ÖNSÖZ

Dünyada hiç bir ulus Kürt ulusu kadar böl ve yönet uygulamasına bu denli hedefolmamıştır. Dört ayrı sömürgeci devlet, zor ve katliamlar ile, dört ayrı kültürü Kürtlere kabule çalışmışlardır. Sömürgeci siyaset ve uygulamalar, Kürdistan'daki toplumu dört ayrı istikamete yöneltmeye çaba göstermiştir. Kürtlerin ruhi yapısı onyıllarca, Türk, Fars ve Arap kültürlerinin tehditleri altında kalmıştır.

Aydınlara kendi uluslarına bu yoğunlukta yabancılaştıkları başka bir ulus da yoktur.

Kürt kökenli aydınların çoğu, bir yüzyıl boyu Kürt ulusuna yabancı düşünceler üretmişlerdir.

Amedê Xanî'nin Kürt krallığına ve Kürtlüğe özlemi, Kürt aydınlarının ilk bilinçli tepkisi olarak kabul edilebilir. Amedê Xanî'nin düşünceleri, kendisine yabancılaştırılmak tehdidi altında, dönemin Fars ve Osmanlı yönetimleri tarafından her defasında yeni entrikalarla birbirine düşmanlaştırılan Kürt prensliklerinin zaaflarına karşı bir tepki olarak oluşuyor. Kürt aydınları, Amedê Xanî'nin acılarına, tepkilerini, dönemin sosyal tarihini hala yazmamıştır.

Kürdistan'ın son bölüşümünün baş mimarı M. Kemal'in yaşama üzerine yüzlerce kitap yazılmıştır. Türk aydınları, 1. Emperyalist bölüşüm savaşının bir ürünü olan Türk-Yunan savaşını konu alan yüzlerce eser yayınlamışlardır. Türk bi-

limcisi ve Kürdolog sayın İ. Beşikçi dışında M. Kemal'i ve Türk-Yunan savaşını, Türk egemen düşüncesine karşı kaleme alan yazarlar yok gibidir.

Kürt aydınları ise, ancak son on yılda Kürt tarihinin sosyal sorunlarına eğilmiş bulunmaktadırlar. Kürt ulusal önderlerinden Molla Mustafa Barzani döneminin devrim tarihi, hala, sosyal tarih olarak yazılmamıştır. 1945-1965 döneminde, doğu ve güney-Kürdistan'da yaşananları dünyaya yansıtan bir Roman mevcut değildir. Günümüzde Kuzey-Kürdistan'da Gerilla mücadelesi toplumsal patlamalar üretiyor. Ulusal Kurtuluşun bu safhasında destan olabilecek tarihi olaylar gerçekleşiyor. Tüm bunlar dünyaya siyasal organlar tarafından aktarılıyor. Aydınların ise, yoğun bir çabası gözlemlenmiyor. Otantik Roman dışında eserler yok. Kürdistan devrimi önemli bir dönemden geçiyor. Kürt aydınları bu devrimin, dünya ve kendi toplumları tarafından, ruha ve bilince yansımaları için üretme çabasına girmemektedirler. Bu neden böyledir? Kürt aydınlarının bunun cevabını tarihi süreç içerisinde vermeleri gerekmektedir. Ancak, ilk planda, kendisi için üretim yapmayan bir Aydın kesimin Kürdistan ve Kürt düşüncesine yabancılaştığı gözlemleniyor.

Kürt milliyetçilerinden Abdullah Cevdet 1913'te: "Sadece iyi niyetle Kürtler özgürlüğe kavuşamazlar. Gerçek çözüm yolu, Kürdistan'a, ulusun içine dönmektir" (1) diyordu. Şer Seid idamından önce, vasiyetinde: "Dünya yaşantımın sonu geldi. Ulusum için kurban edildiğimden dolayı pişmanlık duymuyorum. Yeterki torunlarımız bizi düşmanlarımızın önünde mahçup bırakmasınlar" (2). Aynı idam katliamı esnasında Şair Kemal Ferzi (Bittîslî), vasiyetinde: "Cennet Kürdistan bizimdir. Ev sahibi biziz ve kim ne derse desin biz yine içeri gireceğiz. Buna hiçbir güç engel olamaz. Çünkü o bizimdir" (3) diyordu. Seyit Rıza ise, çağrıldığı görüşmeden sonra Türk yöneticileri tarafından tutuklandığından: "Hukumeta Tırka yo zureker" (Yalancı Türk Hükümeti) demişti. Daha birçok böyle anlamlı söz ve anlatımların arkasında, başarı ve yenilgiler yatmaktadır. Bir çok tarihi kesitin kronolojik ve hikaye anlatımları vardır. Ama sosyal tarihleri hala detaylı olarak kaleme alınmamıştır. Bu aynı zamanda tarihin sindirilmemesi demektir.

Tarihini bilmeyen Kürt Aydınları, böylece bilinçten ruhtan yenilgiler yaşıyorlar. Özellikle 60'lı yıllarda Türk solunun "Enternasyonalizm" anlayışının tehdidi altında modern bir yabancılaşma hala da yaşanmaktadır.

En önemlisi ise, Kuzey Kürdistan'daki Kürt toplumunun ve aydınlarının bir çıkmaz içine girmeleri idi. 1940'lı yıllardan 80'li yılların ortalarına kadar, sistematik bir biçimde sindirilmiş olan Kürt toplumu, felsefik olarak ulusal çıkmaz içine girmiş bulunmakta idi. Sömürgeci baskı altında Türkleşen, çelişmede olan Kürt aydınlarının bilinçlerinde bir berraklaşma, kendisinin radikal bir eleştirisini zorunlu kılıyordu. Çünkü; Kürt olduğunu söylemek, Kürtçe isimli bir örgüt olmak çözüm olmuyordu. Kürtçe düşünmek gerekiyordu. Abdullah Cerdet'in dediği gibi "iyi niyetle Kürtler özgürlüğe kavuşmazlar"dı. Asıl önemli olan, düşüncede ve eylemde yeniden ve yeniden Kürtlüğe ve onun devrim ve düşünce devrimine dönüş oluyordu. "Kürdistan'a, ulusun içine dönmek".

A. Dikili'nin yazıları, Kürt aydınının dağılık, bölünmüş olduğu bir döneme tesadüf etmektedir. 12 Eylül Türk ordusunun darbesinden sonra, Kuzey Kürdistan'dan, aydınların büyük bir bölümü, Avrupa'ya göçe mecbur edilmiş, veya muhalefet örgütleyemediklerinden, mülteci olmaya mecbur olmuşlardır. Bunların büyük bir bölümü, Kürdistan ve Kürtlüğe karşı Türk sol partilerinde örgütlenmiş, bir kısım ise Türkçe düşünen "Kürt" örgütleri içerisinde tutulmuşlardır.

A. Dikili'nin ilk yazısı "Kürt Sol Sosyetesı" yayımlandığı günlerde, Güney Kürdistan'da savaşılan iki örgüt, "Kürdistan Demokrat Partisi" ve "Kürdistan Yurtseverler Birliği" arasında "Birlik" kararı alınmıştı. Kuzey Kürdistan'da ise, Diyarbakir zindanlarındaki Kürt devrimcileri, mücadeleleri ile hapishaneyi bir direniş kalesi haline getirmişlerdi. 1984, Eruh-Şemdinli silahlı hareketi ile PKK Kuzeyde yeni bir mücadele tarihi başlatmış bulunmaktaydı. Bu anlamda A. Dikili'nin ilk yazısından itibaren, mültecilikte yabancılaşan Kürt aydınını, Kürdistan'da boyutlanan mücadeleye dost etmek gibi bir çaba vardır. Kürdistan'daki silahlı mücadele ile, asırlardır kendisine yabancı üretilen Kürt aydını arasındaki dengersizlik, A. Dikili'nin yazılarının doğumunun etkin

nedenlerinden biri olarak ele alınmalıdır.

A. Dikili'nin, Kürt aydınlarının tarihinin bir kesitine radikal müdahalesi ve Kürtçe düşünmesi, Avrupa'da, yabancılaşmanın bir kat daha arttığı, gurbette, aydınlık yol aramaktan aciz olunan 80'li yılların ikinci yarısında oluştu. Türk solunun bir kesiminden şöven tepkiler geldi. Birçok Kürt aydın için açıklık ve berraklık getirdi. Türkleşen Kürt kökenli aydınlar sarsıntıya uğradılar. A. Dikili'nin yazıları birçok dergi ve gazete tarafından basılmadı. Tüm bunlar, nereden bakılırsa bakılsın, Kürt bilincinin savaşı için bir "artı" olmaktadır.

Fransız devrimini, Avrupa toplumu için, "Aydınlatma" olarak tarihe geçiriyor. Kürt toplumunun "Aydınlatma"ya en fazla ihtiyacı olduğunu düşünüyoruz. A. Dikili ve emsallerinin, bu "Aydınlatma" çabalarını selamlıyor, Kürtlük ve Kürt devriminin başarısı hasreti ile kucaklıyorum.

Selim FERAT

Alıntılar:

- 1- Malmisanij, Kürt milliyetçiliği ve Dr. Abdullah Cevdet. S. 60. Jına Nu.
- 2- Garo Sasuni, Kürt Ulusal Hareketleri ve Ermeni-Kürt ilişkileri, S. 176, Orfeus.
- 3- a.g.e S. 176

KÜRT SOL SOSYETESİ⁽¹⁾ -1-

Bu yazının içeriği şu haliyle, Kuzey Kürdistan'la ilgilidir. Kürdistan'ın diğer parçalarıyla ilgili örgütsel işlev yakından bilinirse, böylesi bir yazının kapsamı daha da belli olur. Belki diğer parçaları da kapsamına alır.

Türk sol yelpazesinde belli bir süredir bazı cesaretti-yarı cesaretti çıkışlar gözlemliyoruz. Örgütler arası saflaşma -belli bir karmaşalığı içerse de- netleşmeleri yaklaşıyor. Bu yazıda değinmek istediğim konu; Türk sol hareketlerinde yer almış Kürdistanlılardır. Hep Türk solondan cesaret beklememeli, kendimiz de cesaretti adımlar atmalıyız diye düşünüyorum. Bu kendimiz dahil, yanlış gördüğümüz tavırları eleştirmemizle olur.

Türk sol hareketi içerisinde bir sürü Kürt öge vardır. Bu ögeler buldukları hareketlerin düşüncelerini paylaşıp paylaşmada özgürdürler. Orada kalıp kalmamakta da. Hepsinde -izlediğim kadarıyla- biz Kürdistan sol kesiminde yer alanlara karşı bir kendini beğenmişlik ve bunun yanında bir eziklik görüyorum. Bu çelişkili bir durum oluştursada böyledir. Kendilerini Türk solu içinde bize karşı biraz daha solcu biraz daha enternasyonalist görüyorlar. Burjuvaziyi ve gericiğin işbirliğini düşünün. Kürt işbirlikçileri sürekli en iyi Türk olmakla ve Türkleri taklit ederek övünürler. Kendilerini onlara uydurmaya çalışırlar. Onlar gibi giyinmeye onlar gibi konuşmaya çalışırlar. Bir aşağılık duygusudur içinde buldukları durum. Ne yaparlarsa yapsınlar "orijinalite" oluşturamazlar. Bütün çabalarına rağmen bu aşağılık duygusunu olumluya çevirip içlerindeki eziklikten kurtulamazlar. Rahat değildirlen. Özentileri alevlendikçe benliklerinden uzaklaşırlar. Ne geri benliklerine dönebilirler ve ne de tam uyum sağlayabilirler. Aşağılık duygusu arttıkça artar. Bocalar dururlar. Ya çok saldırganlaşırlar veya çok pasifleşirler. Ömürlerini başkalarına uyum sağlamaya çalışarak geçirirler. Kendilerine yabancı bir kişilik oluştururlar, yaşamlarını benlikleriyle bütünleştiremezler vb.

Bu normal bazı ögelerde de böyledir.

Kaba bir benzetmeyle bunun Türk solculuğu yapan Kürt ögelerde de böyle olduğunu söyleyebiliriz. Kürt sosyalisti olmak bunlar içinde düşünülemez. Sosyalizm Türklere özgür bir şeydir.

Eğer sosyalist olacaksan Türk sosyalisti olursun. Kürt'ten sosyalist olmaz. Kürt sosyalistiyim dersen milliyetçisin, bundçusun, parçacısın; bunu daha da somutlaştıracak olursak ayrılıkçısın, bölücüsün. Türk ve Kürt halkının kardeşliğine karşısın vs. Bu bir nevi komplekstir. Kendi ulusal kurtuluş mücadelesinin dayattığı görevlerden kaçmadır. Ulusunun baskı altında tutulmasını, horlanmasını onaylamadır. Türk ruhu ve Türk kafasıyla Kürdistan'a bakmadır. Türk ruhu ve kafası ise sosyalizm boyalı Kemalizmdir. Bu en keskin sol sloganlarla da perdelenmiş olsa böyledir. Bu arkadaşlara **Kürt Sol Sosyetesini** tanımını yakıştır buluyorum. Bunlar Türk solu içinde bulunmakla kendilerine bir paye biçerler. Daha çok sosyalist olduklarını sanırlar. Kürt kelimesine en çok bunlar tepki duyarlar: "Ben de Kürdüm arkadaş. Kürt Türk hep kardeşiz, devrimci görev halkların kardeşliğini birlikteliğini savunmaktır". Bu durum Türk sol hareketi tarafından da örgüt içindeki Kürdistanlı ögelere karşı çok anti-sosyalist bir tavırla psikolojik baskı unsuru olarak öne çıkarılır. Kürt sol sosyeteri kültürsüz insanın özentisi içerisinde tutularak üzerlerinde aşağılık kompleksi eksik edilmemeye çalışılır, diğer yandan da bunlara sanki çok önemliymişler gibi tavır takınırlar. Türk solunun Kürt sol sosyetesine karşı tavrı Türk burjuvazisinin dönem dönem işbirlikçilerine gösterdiği tavrın bir benzeridir. Türk solu bu yönüyle Kemalizme taş çıkartır düzeydedir. Kemalistler de Kürt işbirlikçilerine aynı hissi verirler; sanki onlarsız hiçbir şey olmazmış hissini. Ve onları istedikleri düzeyde uluslarına karşı ihanete götürürler.

Kürt sol sosyetesini hem kel hem foduldur. Hem kendi ulusunun ulusal kurtuluşunu örgütlemeyi hem de örgütlemeye çalışanları milliyetçilikle suçlar. Hem kendi ülkesinin devrimci örgütünü oluşturma çabasına girmez hem de bu çaba içinde olanları ayrılıkçı ve enternasyonal olmamakla suçlar. Türk solunun örgütlenmesini doğru bulması şart değildir. Kendini onunla örgütleyince hem "enternasyonalist" olur hem de kompleksini gidermeye çalışır. Özünde bir örgütlemeyi doğru bulmak yeterli değildir. Doğru bulduğu için örgütlenmiş olsa bile bu rahatı seçmez. Özellikle Avrupa'da Türk soluyla örgütlenmiş Kürt sol sosyetesine bakalım; şimdi bunların aşağılık duygusuyla yüklü olmadıklarına nasıl inanalım? Eğer bunlar parti ilkesini gözardı

etmek istemiyorlarsa niçin buldukları ülkenin sosyalistleriyle bir yapı içinde çalışmıyorlar? Sosyalistlerin örgütlenmesi ülke düzeyindedir. Bu demektir ki bulunduğu ülkede o ülkenin sosyalistleriyle örgütlenirsin, eğer senin çok özgün ve acil görevlerin yoksa. Bu açıdan bakarsak Kürdistanlıların özgün ve acil görevi ülkesinin ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesini örgütlemektir. Kürt sol sosyeteleri ise Avrupa'da dahi Türk soluyla örgütlenip buna enternasyonalizm veya halkarın kardeşliği diyorlar. Bu iki yüzlülüktür, çünkü, enternasyonalizm payesi Türklerle işbirliği derekesine düşürülüyor, halkların kardeşliğiyle de mazlum Kürt ulusunun çıkarları egemen Türk ulusunun çıkarlarına bağlamıyor. Bu ikiyüzlülüktür; çünkü, dayatan ulusal kurtuluş mücadelesini örgütlemenin getirdiği zorluktan kaçma Türk solunun yanında yer almakla gizleniyor, üstüne üstlük egemen ulus solunun "sosyalizm"inden yararlanılarak aşağılık kompleksinden, milliyetçilikle suçlanmaktan kurtulunmuş oluyor. Bu durumdan alan da veren de memnun. Memnun olmayan sosyalizmin gerçekten emrettiği acil görevlerdir.

Aşağılık kompleksiyle sorunu açıklama çabasında değilim ama bunun psikolojik etkisi küçümsenemez. 1974 Türk ordusunun Kıbrıs işgalini hatırlamaya çalışalım. Orduda Kürtlerin kahramanlık- yiğitlikleri övgüyle öne çıkarıldı. Bu övgünün içyüzü ise ayrıydı. Kürt ögeler bir yandan en ön saflara çekilirken diğer yandan en güvenilmez unsurlardı. Övgüsü yapılan Kürtlüğüne sahip çıkanların ise nasıl punduna getirilip vurdukları belgelere geçmiş durumdadır. Tabiki Rum ve Yunan "gavur"una karşı bazı Kürtler en iyi Türk olarak pohpohlanmayı önemli bulduklarından, isteyerek savaştılar.

Bunu anlamak mümkün, burjuvazi için anlık çıkarlar önem arzederler, çıkarı için her yol mübahtır.

Peki bizim Kürt sol sosyetelerimiz hangi çıkarın kurbanı olarak piyasadadırlar? Eğer sorun ulusal ve toplumsal çıkarlar ise sol sosyete olmak gerekmez. Biliniyor ki Kürt gençleri -gözleri açılıncaya kadar- eziktirler, utangaçtırlar. Mücadelenin içine çekilmek ve birçok konuda yararlanmak olanağı verirler. Kolay örgütlenirler. Türk soluda işin kolayına kaçıyor, örgütlenmesinin kaynağını Kürdistan seçiyor. Böylece zaten örgütlenmeye açık ögeleri örgütleyerek asıl görevinden kaçıyor. Tembellik ediyor.

Kürdistan'da örgütlenmeye hazır ve kompleksli insanlar Kürt sol sosyetesini oluşturmakla Türk sol hareketini de tembelliğe, hazırlapçuluğa yöneltiyor. Örgütlenmede rahat olan yol seçiliyor. Türk kesimini örgütlemek birçok nedenden dolayı zor olsa gerek. Bundandır ki her fırsatta Kürt kafalamak için sosyalizme olmadık teorilerle katkıda bulunuyor Türk solu. Bu teorilerin temel kaynağı ise Türk burjuva ideolojisi Kemalizmdir. Kemalizmi ilkin Türk aydınları özümüyorlar. Çiğneyip yutulur lokma haline getiriyorlar ve Türk soluna sunuyorlar. Öteden beri teori üretme fukarası olan Türk solu buna hazırlap konuyor. Herkes kendine uygun biçim verdikten sonra ise piyasaya sunuyor. En keskin biçimler de veren oluyor. Bunu en son şekliyle alanlar ise Kürt sol sosyeteri oluyor. Sağı solu budanmış sosyalist renklere boyanmış Kemalizm piyasaya sürüldüğünde hiç te kötü gözüküyor. Sosyalistler böylesi bir metodla yetiştiriliyor. Bundan sonra ne kadar klasik okunursa okunsun Kemalizm boyalı sosyalizme ters düşüyor. Çünkü Kemalizmin unuyla Kemalizm fırınında pişen bu sosyalist teorilere her yana çekilebilir her çözümsüzlüğün ilacı diyalektik marka bir maya da katılıyor. Epikürostan kalma Hegelci materyalist bir metodla ellerinde diyalektik zenzemi bulunan bu ortaçağ sosyalistleri, Kemalizmin mum ışığında "Marksist" bir yol oluşturuyorlar. Yanlarında sosyalist görünme heveslisi nihilist Kürt sol sosyeterileriyle Kürdistan'ın sorunları önüne engel dikilen bu solla işin yoksa uğraş dur. Çok sıkıcı.

Kürt sol sosyetesinin Türk solu içinde sosyalist olma durumuyla, metropollerde sevdiği kızın gözünde kültürlü görülmek için çok iyi bir Türkçe'yle ilginç cümleler kurmaya çalışan fakat beceremeyen, ne demek istediğini kendisi de anlamayan ve anlayamadığını sanan Kürt gencinin durumu aşağı yukarı aynıdır. Her ikisi de kendisini inkardan, geçmişine sünger çekmeden medet umar haldedir. Olmak istedikleri, girmeye çalıştıkları durumu da tahlil etmekten uzaklar bunlar. Sevdiği kıza kendini anlatamama ile Kürt halkına kendini anlatamama ortak bir paydada çakışıyor: Kendisini inkarla, kendisininin anlamadığı bir benlikle başkasına anlatmanın mümkün olmayacağını kavrayamama acısı.

Bu konu bir gazetenin kapsamını aşıyor. Bu anlamda kısa kesiyorum. Ama bu ve benzer konuları tartışmanın yararlı olacağı kanısındayım. Şunuda açık yüreklilikle belirtmeliyimki,

kendim de belirli bir süre Kürt sol sosyeteini yaptım. Bundan kurtulmak sevindiricidir, bunu bilerek devam ettirmek utanç vericidir.

Kürt sol sosyetelerine önerim; kendi ülke ve ulus geeklerine ynelsinler. Saklambaç oynama tipi mücadeleden vazgeçsinler, bu hiç kimseye birey getirmez. Türk ve Kürt halkının kardeliini kimse böyle oluturamaz. Türk solunu da kendi görevini yapmada rahat bırakmalı. Öyleki başka insanları rgtleyebilsin bu sol ve adım azından drmedii kitlelere ulaşmaya alısin. Birkaç Krd kafalama sefilliinden sıyrılabilsin. Seksiyonlar, yan partiler kurma yerine enerjisini ülkesinde iktidar olma devleti alaaı etmeye versin.

Kürt sol sosyetei kltrszln kendini inkarın perdesidir. Mücadele adına rüzgara karşı su dkmedir. Psikolojik eziklik aaılık kompleksidir. Mücadele adına kendini kiralamadır. Kiranın karılı ise sahte bir manevi destektir. İşte o kadar

A. DİKİLİ

KÜRT SOL SOSYETESİ -II-

Daha önce çıkan yazının devamı olarak Kürt Sol Sosyetesini 2 başlığı altında konuyu biraz daha derinleştirmeyi düşünüyorum.

Kürt Sol Sosyetesini her ne kadar değişik insan gruplarından oluşsa ve her ne kadar değişik örgütlenmeler içinde yer alsada, öz itibariyle ortak bir amacın aracı olma görevini görüyor: Kürdistan'da ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinin yükselmesi önünde barikat kurma. Gelişecek olan uyanan bilinci köreltme. Bunu yapmak için mutlaka art niyetli ve işin bilincinden olarak hareket etmek gerekmez. Bunu yaparken, kişi devrimci mücadele verdiğini sanır üstelik. Enternasyonalist bir görevi yerine getirdiğine inanır. Böylesi bir zavallılık dünyanın başka hiçbir yerinde gösterilemez. Kürdistanlıların ulusal kurtuluş mücadelesini çözme acil ve özgün görevi dururken, soyut bir "enter"nasyonal balonla yüksekten sert kayaya uçma olan Türk solu içinde kendini tatmin etme mücadelesi ve bilinçsizliğini perdeleme "sos"yalistliği Kürt Sol Sosyetesine uygun bir anlayış olsa gerek.

Örneğin bu insanlar niçin gidip başka ülkede devrim yapmasınlar? Öyleya, dünyada bunun pratiğini gösteren bir sürü örnekler vardır. Bu örnekleri de kendilerine siper ediyor bu ögeler. Sırf kendi ulusal kurtuluş mücadelesinin gelişimini milliyetçi göstermek için, kendi inkarını son aşamasına çıkarır Kürt Sol Sosyetesini.

Gerekirse işi Kemalizme sahip çıkmaya kadar götürür. Örneğin en sıradan bir Kürt Sol Sosyetesine herhangi bir Kürt Hareketinin lideriyle Türk Hareketinin liderini sorun. Bırakalım sol liderleri, burjuva Türk liderini herhangi bir Kürt liderden üstün tutmaya çalışır. Türke şöyle-böyle yakıştırmalarla ileri bir paye vemeye laik göstermeye çalışır. (Başka yazılarda bu konuya değineceğim, örneklerle.) Bunun kökeninde kendi değerlerini reddetme yatıyor. Başka değerlere dört elle sarılma kendini kendi değerlerinden soyutlayan, cicili-bicili değerlerin aracı haline getiren yapılanmalara sarılmayla ulusuna yabancılaştırıyor. Yabancılığı öz değerlerini de tam atamıyor. Yeni yapıyla tam bütünleşmeme, geldiği yerden kopamama onu ortada bırakıyor. Ne Kürt ulusal değerlerini koruyabiliyor ne de Türk sol camiasındaki değerlerde yer edinebiliyor. Böylece değerleri yontulmuş bir yozluğa ula-

şıyor. Bu yozluk onda geniş bir kültür boşluğu oluşturuyor. Bilgi ve bilinç belirli değer yargılarının, -toplumun ulusal kaynakları da dahil- ahlak ve gelenek yapısının içinden filizlenip olgunlaşamıyor ve toplumsal hiyerarşinin kurallarına göre yaratıcılık edinemiyorsa kişinin hiçbir zaman somut düşüncüğü ve somut iş yaptığı da söylenemez. Kişi bu içbozgunlunu uzun süre taşıyamaz. Taşisa bile ikna ve rahat değildir. Yaptığı işte ikna olmayan kişinin o işte bir çıkarı var demektir, yoksa yapmaz. Bu çıkar maddi olmayabilir. Basit maddi çıkarlar yanında manevi çıkarlar da olabilir. Kişi bir siyasette gururu okşanarak-pohpohlanarak da çıkar edinebilir. Örneğin Türk solunda yer alan Kürt Sol Sosyetesı özellikle bu manevi çıkarı ulusuna karşı olma temelinde kullanır. çoğu zaman rastlanır: "Falankes enternasyonalsttir". "filankes çok fedakardır, devrime herşeyini adanmış. Kürt'tür ama bizim yoldaştır", "milliyetçilikten, her türlü feodal geleneklerden arınmış bir yoldaş", "Kürt milliyetçiliğine karşı" vb. "Kürt"lükten arındırılan Kürt Sol Sosyetesı en keskin bir biçimde "devrimci"leştirilir!.

Bu yoz kültür ve bilinç boşluğunda bu öğelere niçin kendi sorunlarına sahip çıkmadıkları sorulduğunda; dünyadan örneklerle kaçamaklıklar ararlar. Hatta bazıları Rosa Luxemburg'u, Che'yi vb. örnek verirler. Öyle ya Che Arjantinli Kuba'da savaşmış, Rosa Polonya'lı Almanya'da... bu doğru. Kürt Sol Sosyetesinin pırpışlandığı manevi ortamda bir Rosa veya Che olmadığını unutmaması da doğaldır herhalde. (?)

Kendini böylesi bir benzetmeyle ele veriyor özünde. Yani bir Che bir Rosa görüyor. İspanya iç savaşındaki tugaylara benzetse neyse! Bunun da şartları ve zemini sorulur tabi. Kürt Sol Sosyetesı kendisini kendisiyle ölçerse daha iyi olur sanırım.

Kürt Sol Sosyetesı her yanıyla eklektiktir. Tahta üzerinde cambaz misali her tarafı gücürdar yürürken. Bu gücürtı onu yukarıdaki gibi ele verir.

Bazılarında kendi ulus gerçekleri biraz daha net ve açık görülür ama yine Türk solunun etki alanı içindedirler. Bu etki onlara göre kırılmaz bir tabaka. Halbuki bir adım atsalar pamuklu şeker gibi erir bu tabaka. Yeterki yürekli bir adım atılsın. "Milliyetçi", "şöven", "kürtçü" damgalarını göze alabilsin. Kendisini dev aynasının önünden çekip şöyle bir yoklaşın. Girdiği boşluğu o

zaman anlayacaktır. Hiçbir sivri çıkışın; maddi hayatın somut gerçeğinin karşısında dayanamayıp tuz-buz olduğunu görecektir. Kürt olmanın, Kürt ve Kürdistan için mücadele etmenin ayıp olmadığını, Kürt Sosyalisti olmanın mümkün olduğunu kavrayabilecektir. Kürt ulusal kurtuluş mücadelesinin uluslararası devrimci hareketin bir parçası olduğunun bilincine varacaktır. Bunu somut öğrenme imkanı bulacaktır. Kürt Sol Sosyetesini gözlüğünü atıp, değerlerine sahip çıkarsa tabii..

A. DİKİLİ

KÜRT SOL SOSYETESİ -III-

Kürt Sol Sosyetesinin kompleksini biraz da şöyle açmaya çalışalım: Örneğin bir Kürt liderini düşünün. Mesela Mustafa Barzani'yi. M. Barzani yıllarca dağlarda Kürt Sol Sosyetesinin erişmeye çabaladığı Che'yi gölgede bırakacak bir biçimde gerilla mücadelesi veriyor. Bütün ömrü hemen dağlarda geçiyor. İsteddiği Kürt Ulusu'nun özgürlüğü. Bir de Kürt Sol Sosyetesine veya liderlerine bakın, yaptıkları en büyük eylem belki de gazete satmak veya duvarlara yazı yazmak vb. olmuştur. Fakat Barzani'nin ismi geçtiğinde bu öğeler hemen yırtılmaya başlar: "Gerici", "hain", "feodal", "işbirlikçi" vb. idi derler. Bir de bunlara Aziz Nesin'i, Uğur Mumcu'yu veya Kemal Atatürk'ü sorun. Atatürk'e hemen ilerici bir yan verirler. Milli Kurtuluş Mücadelesi vermişmiş, Emperyalizme karşıymış. Lenin de bunun için desteklemişmiş. Laikliği getirmişmiş.. ve bir sürü miş-muş...

Bu öğeler resmi tarihten de çok resmi tarihçi Türk solunun kemalizminin metresliğine soyunmuşlardır.

Sen Barzani'ye gerici-hain deyip kemalizme az da olsa ilerici bir fonksiyon verersen; birincisi tarih ve siyasal kavram anlayışın sıfırdır, ikincisi ulusunun mücadelesinde yoksun, üçüncüsü mazluma karşı ezenlesin, dördüncüsü körü körüne sosyalist saflardasın -senden pekala tutucu bir küçük-burjuva olmak gelir, beşincisi isteyerek veya istemeyerek ulusuna karşı çıkmaya zorlanıyorsun, altıncısı günü geldiğinde bunun hesabını adama ödetirler.

Okuyucudan, Barzani gibi mazlum bir ulusun kalbinde yer edinmiş ulusal bir liderle, sosyalizmin dönemleri Aziz Nesin-Uğur Mumcu ve kapitalizmin yalancı tarihçisi Türk solunun "anti" - Emperyalist sövalyesi M. Kemal'i karşılaştırdığım için özür dilerim. Sadece Türk solu içerisinde bulunan ve arasına Kürt olduğunu da söyleyen Kürt Sol Sosyetesinin mantığını göstermek istedim. Barzani'ye bu bakış bazı örgütlü Kürtler'de de vardır. Yanlış ve kasıtlı bir bakıştır. Türk solunun söven çarkına su taşımadır. Çünkü Barzani hiçbir zaman sosyalist olduğunu (11 sene SSCB'de kaldığı halde) söylemediği gibi, ilerici olduğunu da iddia etmemiştir. Ancak pratiği onun ezilen ulusun saflarında bir lider etmiştir. Bu anlamda tarihi misyonu gereği girdiği ilişkiler-

den çıkılarak yargılanamaz. Sosyalizmin kıstasıyla ise hiç yargı-
lanamaz. Bugün sosyalizmin kıstasıyla sosyalistleri bile yargı-
layacak olursak dökülmeyen sosyalist pek kalmaz.

Kısaca Kürt Sol Sosyetes'i'nin eleştirilmeyecek hiçbir yanı yoktur. Her yönden bir çıkmaz ve yanlış yumağına sarılıdır. Yumağı açtıkça pislik dökülüyor. İnkâr dökülüyor. Yapmacık tavır her fırsatta her yerde göze çarpıyor. Bunlara son sözüm: Oturup düşünmek, sonra sosyalist mücadeleye katılmalarıdır. Düşünmeksizin katıldığını için sosyalizme de bir sürü problemler çıkarılıyor.

Bu yazımla en azından bu süreçte Kürt Sol Sosyetes'i sersine son veriyorum. Ama hiç unutulmasın, bu konu çok daha derinliğine işlenecektir. Ben veya şu an yaşayan insanlar değilse de Kürt Sol Sosyetes'i'nin çocukları, geleceği onu yargılayacaktır. Kürt Ulu-
sunun her gün yükselen mücadelesi suratlarda şamar gibi patlayacaktır. Kronik hastası oldukları "Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı" ilkesi onları onursuz nihilistler olarak yargılayacaktır. Ve en önemlisi Kürt halkı ve Kürdistan tarihi bu yargıyı yerine getirecektir.

A. DİKİLİ
21.10.1987

KÜRT ÖRGÜTLERİNDE KÜRT SOL SOSYETELİĞİ⁽²⁾ -1-

Daha önce Türk solu içinde yer alan Kürtler'le ilgili düşüncelerimi belirtmeye çalışmıştım. O konu devam edecek. Kürt örgütlerinde Kürt Sol Sosyeteği başlığ altında ise örgütlerde yer aldığı halde yeterli çalışmayan veya örgütü kendi çıkarına araç gören ögelere yöneliktir. Tuhaf bir görünüm verse de bu gerçeğe değineceğim. Başka bir seride ise "bağımsız" olduğunu söyleyip duran ve hiçbir iş yapmayan insanlarla ilgili deneyimlerini açmaya çalışacağım.

Düşüncelerimin temelini her konuda kişilerin eleştirisi oluşturacaktır. Bunun nedeni: örgütlere, gerek örgütlerce ve gerekse kişilerce yeterli eleştiri yapıyor olmasıdır. Ayrıca örgütlerin eleştirisi bir kişinin eleştirme dağarcığını aşıyor. Örgüt eleştirisi genellikle örgüt düşmanlığına kayıyor. Bu duruma düşmek istemiyorum, çünkü örgütlü çalışma -herşeye rağmen- olmaksızın sorunların çözümü mümkün değildir. Bence her örgüt az veya çok hatalarını aşma uğraşısı içindedir. Örgüt kolektif bir yapıdır eleştiri bireye yönelmelidir. Bireyin uğraşı vermesi ve kolektif yapıya çekilmeye hazır olması gereklidir. Yoksa her birey örgüt eleştirisi yaparak kendisini herşeyin merkezinde amaç olarak görür (bu ayrı bir konu). Böylesi bir bakış açısından çıkararak söyle veya böyle örgütsel çalışma içinde yer alanlara saygı duyduğumu öncelikle belirtiyim.

Çevremize şöyle bir baktığımızda her örgütten insanları görürüz. Kimileri yoğun bir çaba içinde kimileri değil. bu doğal. Her kişi aynı çabağı göstermek durumunda değil. Asıl terslik iki şekilde ele alınabilir:

a) Becerisi az olan ve kendini geliştirmeyi planlamayan, herşeyi bulunduğu yapıdan bekleyen, yapamadıklarının önerisini yapan mızumsuz kesim.

b) Çevresinde isim yapmış, yaptığı ismin kalıbını dolduracak çalışmadan uzak ve bu durumun sürgitinde direnen kesim.

Birinci kesimle ilgili düşünce belirtmeyeceğim. Çünkü bu kesimi oluşturanlar bir hayli çokturlar ve bunların eğitimi bir hareketin iç çalışmasında ele alınmalıdır.

Konuyu ikinci kesim üzerinde yoğunlaştırmak istiyorum. Çün-

kü ikinci kesimdekiler belirli bir disipline çekilmezler. İsimleri ve(ya) kişisel durumları genellikle amaçtır. Bir örgütsel iş ise bu amaca varmada araç. Bunu bu kadar sertleştirmeden sunmak ta mümkün, ama işin özü bu. Bunlar isimlerini ya eskiden çalışarak hakketmişler veya tesadüfi bir fırsatla bu isme ulaşmışlar. Bunların öyle çok tanınmaları da gerekmiyor. Belli bir kesim içinde tanınmaları yetiyor. Bazıları bir kitap yazmış olabilir, bazıları bir başkanlık yapmış -yapıyor- olabilir, bazıları akademik bir kariyerden gelmiş, bazıları basit bir işletme vb. yapmış olabilir... vs.vs. Ortak özellik yaptığı ismin bile çok gerisinde olmaktır. Bu kişiler ufak gördükleri işleri yapmazlar, angarya sayarlar. Kendilerinin bir harekette bulunmasını ve bir görevinin bulunmasını yeterli sanırlar. Fakat bu görevlerini yapmaları gerektiğini de ciddi bir şekilde düşünmezler. Kendi varlık nedenlerini maddi ve manevi bir destek görürler. Askerliğini çavuş yada onbaşı olarak yapan bir erin kendisini çevreye komutandan da önemliymiş gibi sunması bu insanların örgüt içindeki tipik tavrıdır. Kendisini sunmak veya duruma göre silik durarak ağırbaşlılık etmek te severek yaptıkları şeylerdir. Ortamın yarattığı havaya göre bu insanlar ayrılır veya sürgit dururlar. İş yapmamak temel ilkeleridir.

Görünüşte bunlar çok iş yapan vazgeçilmez tiplerdir. Bir yerde bulunmak kişinin isteğine bağlıdır. Ama insan bir yerde bulunuyorsa, bir iş yaptığını iddia ediyorsa o işin hakkını vermelidir. Kuruluşlar, örgütler kast değildirler insanı sürekli bir baskı altında bulundursunlar. Her birey kendini denetlemelidir. Her Kürdistan'lı elini yüreğine koyup (Eğer yüreği ulusu için çarpıyorsa) ona göre hareket etmelidir. Başkalarının dürüstlüğünü beklemek yanlış. Kendini manevi tatmin Kürt ulusunu özgürlüğe götürmez. Kocaman isimler yaparak Kürdistan kurtarılmaz. Nostaljik sancılarla meyhane köşelerinde anlaşılmayan tavırların bilinci ışığında Kürtlere ulusal bilinç taşınmaz. Herşeyi siyasi yapılardan beklemek herşeyi tanrıya havale eden mümin tavrıdır, ismi büyük-küçük pratik iş insanının değil.

Bu ikinci kesimdeki insanlar kendilerini iyi tanıyorlar. Gösterdikleri kalıbın insanı olmadıklarını da çok iyi biliyorlar. Ne yardan ne serden olmama tavrını devam ettirmek zorundadırlar. Bir yapıda bulunmak gerektiğini onlar da biliyorlar. Bunun basit

bir kollektif çalışma ilkesi olduğunu biliyorlar. Diğer taraftan o kadar açık yürekli ve cesaretli değillerki "biz kalıbımızın adamı değiliz" desinler. "Milletin tahmin ettiğinin yarısı bile değiliz" desinler. Tam tersine iş yapmayı azalttıķa istekleri artar. İsimleri daha büyüsün isterler. İsimleri bazen biraz daha büyür ve onlar küçülürler. İş yapmayı klttke yeni işler edinmeye uğraşırlar. Başladıkları hiçbir işi bitirmeksizin sürekli yenilerini oluştururlar. Sonuçta binlerce başlanmış ve devam ettirilmemiş işin içinde kendilerince çok kıymetli, başkalarınınca "kavranmamış" bir yaşamın içinde yürürler.

Bütün eksiklikleri bireylerden gelmiyor tabi. Kişinin o duruma gelmesinde bir çevrenin etkisi elbette vardır. Birey yalnız hiçbir Şey yapamaz. Bazıları -bu içinde buldukları yapı da olabilir- pohpohlar, teşvik eder, ver, abarttır ve bu o insanın bu duruma gelmesinde katkısız bir itge olabilir.

Devam edecek

A. DİKİLİ

KÜRT ÖRGÜTLERİNDE KÜRT SOL SOSYETELİĞİ -II-

Bir örgütsel yapıya eşit çalışma gücüyle katılmak herkesin aynı şeyi aynı düzey ve miktarda yapması demek değildir şüphesiz. İnsanlar zaten genellikle amatör düzeyde çalışmak zorundadırlar. Bu amatörlük yetenekle ilgili değildir. Bu bir konunun isimlendirilmesidir. Yani amatörce çalışıyorum diye bir insan becerisini acemice harcamamalıdır. Varolan çalışma katkısıyla en profesyonel bir şekilde girmeye uğraşmalıdır. Ama maalesef ilk yazıda da değindiğimiz gibi bu tam tersi bir seyre sahip.

İnsanların var oldukları yapılarda çalışma güçlerini ortaya dökmedikleri gibi hiçbir iş yapmadan çok iş yapmış gibi kabul edilmeyi istediklerini vurgulamaya çalıştık.

Kürdistan'lılar diğer ülkelerde yer alan ögeler gibi olmamalıdır. Uğraşıda onların çok ilerisinde olmalılar. Çünkü konumlar çok değişik. Örneğin bir Türk solu, bir Arab solu veya bir Yunan solu gibi değil, daha verimli ve fedakar olmalıyız. Varlığı ve yokluğu tartışma konusu olan bir ulusun kurtuluşu için uğraştığımızı iddia ediyoruz. Bu iddianın sahipliğini de yapmak zorundayız. Kimse Kürdistan'ı kurtarıp bize buyur etmez. O zaman biz kurtaracağız demektir. Bu nasıl olur? Bu herşeyden önce mütevazı fedakar bir çalışmayla olur. Bireylerin toplamı örgütsel düzeyi oluşturduğuna göre, bizler birey olarak üzerimize düşeni yapmak zorundayız. Bizim açımızdan herkesi razı etmek, her nabza göre kan şırınga etmek sorunu olamaz. Herkese gülümsemeye hiçbirşey yapmama, kimseyi kırmama bizim işimiz olamaz. Kürdistan'ın bağımsızlığı için, Kürt ulusunun kurtuluş mücadelesini başarıya erdirmek için bize yalnız güler yüzler, dost görünümeler değil, gerçek dayanışmalar gereklidir. Biz bu duruma girmezsek, hiç kimse somut şartlarımızda somut dayanışmasını göstermez. Kürtlerde flaş isimler amaç olamaz, ufak taktiksel araç olabilir -bu örgüt isimleri açısından da böyledir-. Herkes gücünü ortaya koymalıdır. Yoksa insan bulunduğu yapıyı geriye çeken bir piston görevi görür. Kürdistan'ın buna tahammülü yoktur. Bu durum Güney Kürdistan'lı örgütlerde daha çok gözlenebilir. Kürt ulusunun sırtından, peşmergenin kanıyla bir takım kazanımlar bir kesim küçük-burjuva "yurtsever"lerce hovardaca

harcanıyor, heder ediliyor. Bu ayrı bir yazının konusu.

Herkes çevresinden bazı insanları mutlaka bilir. Kimisi sadece konuşur, iş yapmaz. Kimisi de ne konuşur ne de iş yapar. Hiçbir şekilde başkalarını incitmemeye, "acı" söz söylememeye çalışır. Böylesi biri çalışan iyi biri de olabilir, ama genellikle değil. Genellikle çalışmayan tipler herkesçe hoş karşılanır, iyi insan imajı verir. bu iyi insan, efendi, akli-salim, "devrimci" özünde mevlevi tipi sofudur. Bu konumunu ve ismini bozmama uğraşısı verir, gitgide hiçbir iş yapmaz. çevrede çalışmalardan da çekilmeye çalışır ve kendini arka planda çok iş yapıyor, yönetip yönlendiriyor hissi vermeye çalışır. Belli imalarda bulunur. Çevreden de öyle bilinir. O insan kalıbının cücesi oldukça kendini öne koyar. Amaç durumuna getirir. Bazısı ise çok uğraşılıyor gibi her yerde olduk olmadık konuşur. Herşeyden sorumluymuş gibi gösterir kendisini.

Bütün bunlar bir yapının iflasiyla sonuçlanmazsa da yaralar almasını sağlar. Bu nedenle büyük isimleri bir yerde tutmak, kalıpları oturtmak gerekiyor. En rahatı insanların kendilerini geliştirip aşmaları sağlanmalıdır. O zaman gerçekten çalışan, ulusu ve ülkesi için yüreği çarpan ve kendisini bu yolda kullanması gerekli bir araç gören öğeler işi ele alabilir ve "namlılar" da rahat hareket edemez. Ya çalışır gücünü ortaya koyar ya da içinin boşluğu, kabuğunun içi olmadığını ele verir.

Kısacası herkes kendisini bir yoklamalıdır. Canını verip, kafasını koyduğu Kürdistan devriminde ne kadar ciddi olduğunu kendisine sormalıdır. Pratiğine günlük tavırlarına bir göz atmalıdır. Gücünü yoklamalıdır. Yoksa Kürdistan deyip durmanın hiçbir anlamı yoktur. Kürdistan devriminin ciddi ve yürekli insanlara ihtiyacı vardır. Bilinçli ve becerikli... Kürdistan başka bir ülkeden altta değil, Kürt ulusu da dünyadaki şerefli yerine oturmalıdır. Kürt ulusu onurlu bir ulustur. Kürt ulusunun ulusal kurtuluşu düşmana inat sonuçlandırılacaktır. Bu başarı biz Kürdistan'lıların çalışmasıyla olacaktır. Biz ulusumuzun kurtuluş mücadelesini başarıya götürmede bizzat temel araçlar olmalıyız. Dayanışmacı değil, işin sahibi olmalıyız. Herşeyi bu yöne aktarıcı olmalıyız. Kürdistan ve Kürt ulusunun çıkarların herşeyin üzerindedir. Bunu böyle kavrayalım, böyle bilince çıkaralım. Kürt aydını olmanın onurunu taşıyalım. Ulusal kurtuluşçu

Hareketlerin düzeyine erelim. Bunlar hep bizlere bağlıdır. Bu onur ve şerefe layık olmaya çalışalım. Bunlar biz birey ve örgütlere bağlıdır. Örgütler varlık nedenleriyle bu onuru taşıyorlar. Bizler bireyler olarak bu onuru kendi benliğimize sindirerek örgütlenmeye değer düzeye gelelim. O zaman örgütleri yapıcı eleştirerek düzeltebilme şansına da sahip oluruz.

Kürdistan Press'in 7. sayısında, orta sayfadaki Peşmerge EMİNE'den ders alalım. Bu ulusun, bu halkın devrimcisi, aydını olmanın hakkını verelim. Şiarımız şöyle biline: **Ya bu işi başara-
cağız ya da bu işi mutlaka başaracağız.**

A. DİKİLİ

"EN BÜYÜK" BİREYLER -I-

Tarihte bireyler kendilerini överek, öne çıkararak büyük isim yapmazlar. Yaptıkları işlerin büyüklüğü isimlerini de büyütür. Yani hiç kimse kendi reklamını yaparak değil, iyi veya kötü pratik bir geçmişle anılır. Burada devrimci bireyin bireyciliğini açmaya çalışalım.

"Devrimci mütevizdir, iyidir, beceriklidir, zorlukları yener" vb. ahlak kavramları dışında, devrimci kavramlar da vardır, geçelim. "Bir devrimci nasıl olmalıdır?" diye soracak olursanız ahlaki vb. bir sürü yargı ve kural önünüze serilir. Ama hiç kimse en basit bir cevap olan "bir devrimci insan olmalıdır" demez. Yani en basitten en karmaşık anlamda bir insan.. hatalı, özlemi, istemi olan insan...

Biz bireyler genellikle kendimizi vazgeçilmez doğru görürüz. Devrimciler olarak kendimizi ahlaki vb. kurallarla kuşattığımızdan dolayı kendimizi en doğru görme bizde kronikleşir. En doğrusu biz ve sonra diğerleri. En mütevazi birimizi ele alalım. Örneğin: "devrimci hatasız olmaz, eleştiri öz-eleştiriye açık olmalıdır" gibi mütevazi görünen birisi. Böyle birisinin kafasında da en doğru olduğu çakılıdır. Konuyu somutlarsak: Her birey "birinci keman" dır. "İkinci keman" olmayı kimsenin düşü kaldırmıyor, teller paslanmıyor. O mütevazi birey eğer bir yapıda yer alıyorsa, o yapının en doğru olduğunu savunur. Bu doğal. Fakat "niçin en doğru?" verdiği cevap onu açığa çıkarıyor. Genellikle: "Doğru olmasaydı burda değil başka yerde olurdu", "Doğrudur bu nedenle içinde yer alıyorum, doğru olmadığma ikna olsam çekilirim" vb. cevaplar alırız: "biz mürit değiliz hangi yapı doğruysa orada yer alırız" gibi "temel"lendirmelerle konuşma devam eder. Bu temellendirme(me)ler bize biz bireylerin ne kadar kendimize inanmış bir saplantıda olduğumuzu gösteriyor. Biz bir yapıda en doğru olduğu için yer almışsak, bu demektir kendimizi mutlak doğruyuz, öyle ya yoksa orada olmazdık. Yani en doğruyu belirleyen biz bireyler oluyoruz. Kısaca en tepemizden en tabanımıza, en bilgilimizden en bilgisizimize her birimiz en doğruyuzdur. Eleştiri öz-eleştiri her ne kadar hepimizce kullanılıyorsa da bu sadece sözlerdir, pratik hiç bir anlamı yoktur. Çünkü hep şaşmaz doğrularız. Eleştiri ve öz-eleştiri başkaları

içindir. Hiç kimse bir diğerini beğenmez. Başkaları yetenek ve fedakarlıklar sergilemişlerse bunu mutlaka bir yelere bağlar, kötü yanlar üretiriz. Bir şeyi ancak biz yapmışsak doğru buluruz. İçinde olmadığımız işlerin şartlarını ve zorluklarını düşünmeden yergiye tabi tutar karalanacak yerler ararız, yok kendimiz yapmışsak hak getire.. başkalarının o konuda konuşmasını bile elimizden gelse yasaklarız. Dıştan eleştiriye açık görünsek bile içimizden karşıyızdır.

En doğru birey olarak kendimiz, sonra ilişkimiz iyi olan arkadaşlarımız ve içinde bulunduğumuz yapıdır bizce, başkalarını en son ya düşünürüz veya onlardan bahsetmeye bile gerek görmeyiz.

Bağımsız öğelerin konumu ise ayrı bir yazı konusu. Onlar içinde yer alabilecekleri, kendi düşüncelerini doğru kabul eden bir yapıya henüz rastlamamışlardır. Diğer bütün yapılar "yanlış"tır, külliyatını mahkum ederler bu bağımsız bireyler.

Kısacası tekrarlırsak, tepeden tabana her birey en makul kendisini ve içinde bulunduğu konumu görür. Böylece doğmatizm ve başkalarını yanlış ve yok sayma gündeme gelir. Sonuçta her birey en doğru ve her yapı amaç durumuna gelir ve asıl amaç bertaraf edilir. Biz bireyler en doğru olduğumuza ve yapıları da biz oluşturduğumuza göre değişik olması beklenemez.

O zaman şu en doğru "biz", "bizsiz her iş tu kaka" anlayışından kendimizi nasıl kurtaracağız. Sorunun özü bu olmalıdır.

Devam edecek

A. DİKİLİ

“EN BÜYÜK” BİREYLER -II-

Biçimsel değişikliğine rağmen Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi, uluslararası düzeyde verilen Ulusal Kurtuluş Mücadelesinden çok ayrı olmayacaktır. Bu mücadeleyi veren güçlere bağlı olmakla, mücadeleyi veren güçlerin öznel niyet ve konumları ne olursa olsun, mücadele genel düzeydeki çerçeveden çok uzak bir tavırda seyredemez. Mücadele ulusal kurtuluş ise o zaman onun özgürlüğü araç gereç ve programla varolmak ve mücadele verebilmek mümkün olabilecektir. Biz Kürdistan'lı bireyler öznel istemlerimizden çıkarak değil, öznelliğin bütünleşebildiği bir genelliğin engin eteğinde hareket etmeliyiz. Biz bireyler olarak duygu ve gönlümüzün aşk-i sevdasıyla Kürdistan'ın gerçeklerine denk düşmeyen -ve fakat belki doğru da olan- talep ve teorilere sahip olabiliriz. Bu öznelliğimizi genel görmemize yeterli bir neden değildir. Tam tersi. Mücadele aşamalarında yakalayacağımız halkaları çok iyi bilmek zorundayız. Yoksa, tuttuğumuz halka bizi; ayaklarımızı yerden kesen öznel bir “doğru”luğa sürükleyebilir. Sonuçta vaktinden evvel bir “doğru”ya yapışmış olmanın acısını kendi kökünden kopuk, ayakları sallantıda, istese de yere inmesi mümkün olmayan “Challencer”cilere dönebiliriz.

Toparlarsak; Ulusal Kurtuluş Mücadelesi veren ülkeleri; örgüt ve bireyleriyle, toplumsal bir varlık olarak bizlerden daha gerçekçi hareket ediyorlar. Ve başarıya ulaşabiliyorlar. Biz en azından “yurtsever” ve “devrimci” Kürdistan'lılar olarak niçin bir işe iyi düşünmeden, ikircikli sarılıyoruz? Yarı-cahil hareket ediyoruz. Çok keskin olma gereği duyuyoruz. Ve pratiğimizde de en pasifi biz kalıyoruz. Bunun bir çok nedenleri vardır kuşkusuz, ama bu konumuzu pek ilgilendirmiyor.

Tartışmamız gereken nokta, neden kendimizi sürekli geliştirmiyor ve fedakar olamıyoruz. Bir çok Ulusal Kurtuluş Mücadeleleri fertleriyle bizden daha ilerde. Daha tahammüllü, hoşgörülü. Daha düşünerek ve kararlı hareket ediyorlar. Örneğin dananın altında buzağı arama hastalıkları yok. Bir kelime üzerine saatler, günler, aylar ve hatta yıllar tartışmıyorlar. Düşmandan yararlanma, onu alt etmenin binlerce yolunu ve açığını yakalayıp kullanıyorlar. Kısacası Ulusal Kurtuluşun bütün kurumlarıyla ve bütün kurallarıyla mücadele veriyorlar. Biz de bunun teorisiyle

uğraşyoruz. Örneğin Latin Amerika ve Afrika'daki Ulusal Kurtuluşçular Kilise gibi kurumları bile düşmana karşı kullanıyorlar. Ama bunu yaparken Kilise'den İsa'ya küfür etmesini istemiyorlar. Ulusal Kurtuluş'ta değişik katmanlardan insanlara düşünce ve konumlarını bırakmalarını talep etmiyorlar. Bu işe başını koymuş bulunanlar, mücadelede olanları götürebildikleri yere kadar sürüklüyorlar. Örneğin hıristiyan dinine bağlıdır diye Papaz ve müritlerine "siz Nikaragua'lı, Küba'lı değilsiniz, İsa'nın ajanlarıdır" demiyorlar. Tabiki bizde de müslümanlara Arapların ajanları denmiyor. Ama İsrail'de bulunan ve kendine Kürt diyen birilerine "siyonist, İsrail ajanı" denebiliyor. ANC Bişof Tutu ile resmi görüşüyor. Tutu bir zenci ve bir beyaz olan İsa'ya tapıyor. Beyazların dini hıristiyanlığı yayıyor. Niçin "beyazların ajanı" diye suçlanmıyor. Yaser Arafat inşaatçı, mimar-mühendis. Burjuva sınıfını terketmeksizin Ulusal Kurtuluşun lideri olmuş diye dışlanmıyor. Hem sosyalistlerce ve hem de sosyalistlerin "faşist" dediği Kenan Evren'ce kabul görüyor. vb.

...Ve Molla Mustafa Barzani. Bir aşiretin lideri. Ailesi dahil, aşireti ve bütün varı yokuyla çevresi ve gücüyle kendisini Ulusal Kurtuluşa -otonomi de olsa- adadı. Kendisi için mi, aşireti için mi, halkı için mi tartışmasına girmeden; görüyoruz ki Kürdistan'da egemen bir güç olan Irak'a karşı savaşmış. Ve rahat yüzü görmeden, aile ve aşiretini "zengin" etmeden göçüp gitmiş. Niçin bu insana olmadık kararlar ve küfürler çaldık? Demek ki burada ayaklarımızı yerden kesen bir halka yakalamışız.

Devam edecek

A. DİKİLİ

“EN BÜYÜK” BİREYLER -III-

Aynı şekilde Barzani'nin oğulları bu işi devraldı. Aynı küfür ve karalamalara muhatap oldular, hala oluyorlar. Büyük oğlu İdris, yani “burjuva” İdris ömrünü dağlarda geçirdi ve 43 yaşında noktalandı. Biz “proleter devrimciler” sıcak yatağımızda onlara küfüre devam ediyoruz. Mesud Barzani mi? “Burjuva”, “hain” Talabani mi? “Cahş”, “dönek”, “ajan” Qasımlu mu? “Burjuva entellektüeli”, “işbirlikçi” vb. vb.

Bu insanlara eleştiri siyasal ve ideolojik pek az yapıyor. Eleştirilerin temelinde boş bir düşmanlık, onlara ulaşmama yatıyor. Bunun kaynağı pratikten soyutluğumuzun bize verdiği rahatsızlıktır. Çünkü kendimizi tek doğru görüyoruz ama buna rağmen kitleler bu ve benzerlerin peşinden gidiyor, bizi takmıyor, oysa biz daha doğruduz.. Kimse doğrularımızı izlemiyor. Öyleyse bu kitlede, bu halkta bir eksiklik olmalı! Kimileri kitlelere de küfür yöneltiyorsa şaşmamalı. Şimdi siyasetleri bir yana bırakıyorum, bu eleştirilerimi bireylere yöneliktir. Çünkü bizim her bireyimiz ayrıca en doğrudur. Siyasetlerde de bulunsalar kişileri-miz öznel doğrulukçudurlar. Onlar öznel en doğrudurlar. En doğru öznellerin içinde yer aldığı yapı da kuşkusuz en doğru yapı olur. Her birey en doğru ve hatasız olduğuna göre başkaları da hep yanlıştır demek. Yanlış olmasalardı “doğru” bireyin savundu-ğunu savunurlardı. Düşünce sistematığımız bu. Bu düşünce sistematığı siyasal-felsefi değil, dinsel-felsefidir. Bu tür özneller özünde papazlık, imamlık yapmakta da hiç zorluk çekmezler. Düşünce sistematığı, beynin yorum ve algısı aynıdır. Bir imam kendinden önce en doğru belki allahu görür, papaz da belki İsa'yı...

Kürdistan'm Ulusal Kurtuluş Mücadelesi'ni ileriye götürecek, başaracak düzeye getirecek yeni atılım ve dinamiklere ihtiyacı vardır. Bu her şeyden önce düşünsel alanda bir değişim gelişimle işe başlamayı gerektiriyor. Ve hemen beraberinde netleştirilen ileriye yönelik tesbit edilmiş düşüncelerin pratik tatbiki gerekiyor. Bu zor. Zor olan diğer bir şey de insanların belleklerine doğru yansıtılabilen bir düşüncenin pratik planunun çizilebilmesidir. Öyleyse hafiften başlamak lazım. O zaman varolan düşünce sistematığının ürünlerini dışlamaksızın yeni bir düşüncenin üre-

tilmesi gerekiyor. Bu işin teorik deneyimsel tatbiki. Ve hemen ardından üzerinde en çok teori üretilip, teoride kalan pratiğe tatbiki. İşte zor olan budur. Burada yanlışlıklar, hatalar, zorluklar, bıkkınlıklar, kaçış ve ihanet kendini gösterir. Bunu başarmak, bir bütünselliğe, mücadelenin engin derinliğe adım atmış olmaktır.

Şimdilik bu kadar

A. DİKİLİ

XEBAT dergisine dostça bir eleştiriyim

(Xebat, Sayı: 17, Kürdistan'da Silahlı Mücadele Sorunu Üzerine)

Alıntı vererek yazıyı uzatmayacağım. Kısaca maddeler halinde sunacak olursam eleştirilerimin bir bölümünü şöyle sıralayabilirim:

Birincisi: Kürdistan'da mücadele her türlü araç ve gereç yanında silahlı mücadeleyi de içine alır. Fakat, bu, sizin de belirttiğiniz gibi, silahlı mücadelenin tek mücadele biçimi olduğu anlamına gelmez. Ayrıca silahlı mücadele verilirken teorisi yapılır. Önceden, şöyle veya böyle, doğrusu böyle olmalı, yok tek ve son yol bunu tesbit ettik, bu şöyle olur türünden tezler üretmek ve bunu ideolojik yoğunlukla hantallaştırma sorunun çözümünü getirmiyor. Aksine, bu, ne kadar iyi niyeti içinde taşısada, silahlı mücadeleye girilmedikçe teorik tatmin düzeyini aşmaz. Eğer sorun kendini teorik olarak vüdan rahatlığına ulaştırmaksa, bu tür tezlerin ideolojik yoğunlaştırmasına karşı değilim. Ama sorun, olaya mücadelede sahiplenmekse, o zaman silahlı mücadele verilir, uzun tahlillere girilmez. Örneğin, haklı bir devrimci üne kavuşmuş bulunan Peşmerge hareketi, bu mücadeleyi verdi, üzerine uzun uzadıya yazmadı. General Barzani, silahlı mücadelenin kırk yıl boyunca önder uygulayıcısı oldu, fakat bunun tezlerini yazmadı. (Kaldığı, Barzani taktik ve stratejik tezlerini yazmış olsaydı, çok yararlı olurdu, çünkü o, bu mücadelenin tartışılmaz lideriydi.) Bizim durumumuz ise tam tersi. Biz vermediğimiz ve belki de vermeyeceğimiz bir mücadelenin teorisini yapıyoruz. Yanılacağımı umud ederim.

İkincisi: Giap vb. yerlerden bir yığın alıntı örnek olarak verilmiştir. Bu gereksiz. Niçin? Çünkü bir yapı, bir konuda düşünce ve tezlerini açıyorsa, bunu uzun deneyimlerin sonucu yapıyor demektir. Bu düşünceyi ayakta tutmak için sağdan soldan koltuk değnekleriyle beslemesine gerek yoktur. Örnekler verilmek isteniyorsa Kürdistan deneyiminde her konuda yeterli pratik örnek mevcuttur.

Üçüncüsü: Bir konuda düşünce üretirken, başkalarına çatmak, mutlaka başkalarının eleşirisini yapmak gerekmiyor. Eğer insan düşünce üretiyorsa, başkalarının sırtına basarak, yükselmeye çalışmak yanlış, onları bu konuda tavrı belirlemiyor diye

pasiflikle suçlamak yanlış. Düşünsel de olsa, herkesten aynı radikal tavır beklenmez. Kaldığı, yıllardır silahlı mücadeleyi gerekli görüp, silah lafını ağızından düşürmeyen bir kısım radikal yapılanmalar bile, silahlı mücadelede, teorik düzeyi aşmış değiller. Özünde bu işin sırf teorisini yapmak "radikal" pasifizmden kaynaklanıyor. Pratik adım atmadan, sırf teorik-ideolojik radikallikle yetinerek, başkalarını reformist görme, herhalde Kürdistan'lı radikallere özgü bir durumdur.

A. DİKİLİ

Not: Xebat dergisiyle ilişkiye geçmek için adres olmadığından sizlere gönderiyorum. Selamlar.

DÜNYA DÖNÜYOR...

Dünya dönüyor. Herşey karşılıklı bir etkileşim içinde. Gorbaçov'un öksürüşü, nefes alışığı heryeri sarsıyor. Onyılların "hain"-leri bir bir aklamıyor, kahraman ilan ediliyor. Dünya önceden de dönüyordu ve Gorbaçov'dan da önce herşey şu anki kadar doğru ve gerçektir.

Barzani kara toprakla bütünleşirken, Kürt ulusunun kalbinde ak bir güvercin gibi atıyor. Kürt teorisyenler, gerek ülkede ve gerekse emperyalist metropollerde devrim tezlerinin, pratik hayata, yazıldığı gibi kolay geçmediğini görerek; Barzani'nin pratiğinin az iş olmadığını ve dünyada büyük isim olan liderlerden geri yanının bulunmadığını anladılar. Kürt aydınları -az da olsa, utana sıkıla da olsa- artık kara kalemle ak kağıt üzerinde yarı cesaretli bir aklamaya giriyor. Barzani artık yavaş -ölümünden yıllar sonra da olsa- yurtsever'leşiyor'. Bu az görülmemeli; çünkü, Türk solunun rahminde gelişen Kürt solculuğu, sivrilğini rahat bir anlayışla birleştirme yolunda. Türk solculuğu kendi saflaşmasında netleşen adımlar atarken, Kürt solculuğu da kırkını bitiriyor.

Yani artık Kürt solculuğu bir bebe nüsali kendi değerleriyle büyüyecek. Büyüdükçe sivri solculuğun anlamsızlığını anlayacak. Ulusal kurtuluşun ulusal bir bilinci öngördüğünü öğrenecek. Kürtçe şarkıları dinleyerek büyüyecek. Enternasyonal'in, Bela Çaw'ın, Bir İki Üç Daha Fazla Vietnam'ın vb. türkülerin Kürtçe'den söylenebileceğini kavrayacak...

Bu bebek; Kürt ruhuna sahip olmaksızın, Kürt ulusunun gelenek görenek ve terbiyesini almaksızın Kürtlerin genel bir taaruzla geçirilemeyeceğini anlayacak. Bebek kendisini halkından ayrı bir yere koymayacak. Geçmişte atalarının yaptığının tersine enternasyonalizmden ulusalcılığa değil, ulusalcılıktan enternasyonalizme doğru bir yükseliş rotası izleyecektir.

Geçmiş ve yaşanılan durum -da bile- devrimcilerin kendini halkından ayrı tuttuğu, ayrı tutmak için çaba harcadığı gözlemlendi, gözleniyor.

Kendisini mümkün oldukça devrimci, Kürt gibi davrananları ve genel olarak Kürt olanı "Yurtsever" ilan etti. Yurtsever kavramı çoğu yerde hafif bir alayı içinde barındıran "köylü"

kavramıyla özdeş tutuldu. Ve bu "Welatparêz-Gündi"lerden ayrı bir yerde olduğunu ispatlamak için bir sürü kavram ezberlendi. Gün geldi konuştuğu cümleler artık sadece gündilerce anlaşıl-mayan bu kavramlardan oluştu. "Yurtseverler-Köylüler" bu kavramları hiç anlamadılar. "Talebe" ve "Devrimci" kelimeleri bu dönemde köylü ve yurtseverlerce ne dediği anlaşılmayanlara verilen isimler oldu. Bunu ödeşilmiş bir durum saymalı ve geçmişin iyi-kötü mirasını reddetmeyerek bebenin özgür büyü-mesini sağlamalı.

Dünya dönüyor ve dönmeye devam edecek. Dünyanın kendi eksenini etrafında her turu Kürt ulusunun özgürlüğünden çalınmış bir gündür. Dünyanın dönüşünü durduramayacağımıza göre, Kürt ulusunun özgür kılınması için; ona anlayacağı dilde hitap ederek, kendi davasına sahip çıkacağı doğru eksenini yakalamalıyız. Bu konuda belli adımlar var. Olumluya sahip çıkmalı, olumsuzla alternatif olmaya çalışılmalı. En ufak bir mücadele damlasını bile boşa harcamamalı. Herkesin hakkı herkese verilirken Kürtlerin hakkı da Kürtlere verilmeli, bundan çekinmemeli.

Ulusal Kurtuluş, ulusal kurtuluşçu araç, gereç ve yapı yadsınarak değil, bizzat benimsenerek yapılır. Kürdistan bayrağı, Kürdistan semalarında dalgalanmadan, bağımsız bir Kürdistan gerçekleşmeden Ortadoğu barışı sağlanamaz. Bunu şiar bilmeli, dostla ve düşmana böyle kavratmalı; Ortadoğuda haritayı kö-künden değiştirmek için çok ince hesaplar içine girilmeli.

Kürdistan toprağı, her santimi kanla sulanarak alınabilir. Bu hesap böyle oturtulmalı ve uzun bir sürece başlamalı.

Varsın deli-dolu dönedursun dünya. Bebek büyüyecek.

A. DİKİLİ

EFENDİ "AYDIN"LAR⁽⁶⁾ -I-

Aydın, kavram olarak pek büyük bir anlam ifade etmiyor. Birşeyler bilen, okumuş kişiye Aydın denebileceği gibi, hiç okumamış, hayatın engin pratiğiyle içli-dışlı yaşamış ve bundan dersler çıkarmış kişilere de Aydın denebilir. Aydın olmanın görevi bununla sınırlı değil. Aydın aydınlığını taşıyabilendir. Bu aydınlık taşınma; çerçevesi çizilmiş, kaide-i kuralı belirlenmiş, kendine özgü karakteri olan bir biçimle olmalıdır. Bunu yaparken Aydın kimliğini yitirmeyendir. Her türlü dayanışmayı alış-veriş kendi varyetinin inkarı üzerine değil, tanımı ve kabulü üzerine oturtandır.

Bu bağlamda ele alındığında, Kürt Aydın Karakterinden söz etmek çok zor. Kürt Aydını, Türk Aydınını kopye etmeye çalışmış, Türk ruhuyla yaşamış, Türk gibi düşünmüş ve kendini Kürt sanmıştır. Hala sanıyor. Kendi karakterini oluşturma çabası da hala yok. Türk Aydın ruh ve düşüncesini temel prensip ve amaç almış, Kürt olduğunu sanarak "Türk"lük yapmıştır. Sosyalizm gibi enternasyonal bir toplum biçim ve düşüncesini Türk Aydını yapılanmaıyla savunmaya çalışılmıştır. Bir Türk Aydını olabilmeyi kültürlü olmayla özdeş tutmuş, olamamıştır. Olamadığı için de buna tepki duymuş, aydın olarak varolabilmeyi, Türk Aydınını ve bundan çıkarak dünyayı eleştirmek olarak algılamıştır. Eleştiriyi yoğunlaştırdıkça da daha çok Türk Aydınına benzemiştir. Gün gelmiş, konuşmaları, yazıları, kitapları, şarkıları sadece bu eleştiri üzerine kurulmuş, eleştiri dışında iş yapılmaz olmuştur. Eleştirilerin bir şeyin aktüel kaldığı biliniyor. Bu eleştiriler Türk Aydın tipinin Kürdistan'a taşınmasına ve yerleşmesine reklam hizmetleri olmuştur. Kürt Aydını, enerjisinin büyük bölümünü Türk Aydın-Sol'un eleştirisine hasrettiği için de yaratıcı olamamış, Kürdistan'la ilgili ciddi ve tutarlı araştırmalara girememiştir. Kürdistan'ın somut meselelerinde bile çok uzak belirlemelerle soyutlamaya dalmış ve asıl sorunu bertaraf etmiştir.

Türk Aydın ruhunun nereden kaynaklandığı, ne üzerine kurulduğu biliniyor: Kemalizm. Kürt Aydını bütün çabasını Kemalizme sarfetmiş, ve çok acıdır; kemalist Türk Aydınının bir kopyacısı olmayı da aşmamıştır. Türk Aydınına yakıştırdığı "Belkemiksiz" sıfatı yanında, kendisinin "Hiçkemiksiz"liğinin farkına varmak istememiştir. Evet Kürt Aydını karakterini edinme, çözümsel

olma yerine, başka işlerle demini meşgale etmiştir. Kürt olamamış, ama kendisine Kürt süsü vermiştir. Kürtlüğü bir süstür, özünde Kürtlüğü redetmiştir. Genellikle şöyle der: “Önce devrimciyim-sosyalistim, sonra Kürt” Nasıl? Yani sen anandan doğarken Kürt olmayacaksın, büyüüp Türkçe okuyarak “sosyalist” olacaksın, ondan sonra da Kürtleşeceksin. Bu şu demektir: Kürtler sosyalist olamaz, ancak Türk olur sonra sosyalist ve sonra Kürtlere karşı enternasyonal görevlerinden dolayı da onlara sahip çıkmak için Kürt olur. Yani kabaca söylersek “şu kırroları” kurtarmaya soyunur. Kargaların kulağı çınlasın, ne de gülerler böyle şeylere. Peki niçin direk Kürt değilsin ve sonra sosyalistleşmiyorsun? Doğru olan bu. Bu terslik niçin? Çünkü sen Türk Aydınısın. Önce bir “hiç” sonra kemalist-“sosyalist”sin, en sonunda da Kürt olduğunu sanıyorsun. “inşallah” diyelim.

Bir Türk Aydını, “ben Türküm” diyebiliyor, sen ise cesaret edemiyorsun. Utanıp sıkılıyorsun. Çünkü Türk Aydını karşısında bir öğrenci gibisin. Sana “milliyetçi”, “Kürtçü” diyebilir ve kırık not vererek seni sınıfta bırakabilir. Öyle ya “sosyalizm” gıdamı öğretenin olan Türk Aydınından alıyorsun, neyin doğru olup olmadığına o karar verir, onun yargısı senin vazgeçmeyeceğin öneme sahip. Halbuki ezilen bir ulusun milliyetçisi olmak en azından ezen bir ulusun sosyalisti olmak kadar şerefli bir iştir. Herkes ulusal sıfatlandırmasıyla gurur duyarken, sen niye utanasın? Bir Filistin’liye Mısır’lı veya Suriyeli diyemezsin, karşı çıkar, göğsünü gere gere Filistinli olduğunu söyler. Sen niye Kürdistan’lı olmaktan, Kürt olmaktan çok “Türkiyeli” olduğunu savunuyorsun. Türkiye’li olmak uzlaşmacı bir tutumdur, hatları karıştırır ve bu kavram Türk Aydınının Kürdistan adını kullanmamak için kendi burjuvazisinin sınırlarını aşmamak için sana kabul ettirdiği bir kavramdır. Hiç kimse Türkiyeli kavramıyla Kürdistanlı olduğunu ispatlayamaz. Türkiyeli değilsin eğer Kürdistanlıysan. Sosyalist te olsan çok değişik kültürleri olan halkları bir çırpıda bir sayamazsın, dökülen bunca kanı görmezlikten gelemes, mazlumla zalimi barıştırma hevesine kapılamazsın. Bu halkla alay etmeye kimsenin hakkı yok. Ya bu halkın mücadelesinde varsın ya da yok, sen Türk Aydını gibi destekçi olamazsın, bu işi sırtlamak zorundasın.

Bu işi sırtlamak ta kendisini Türk Aydınına göre biçimlendir-

mekle olmaz. Bir şeyler yazarken-yaparken-söylerken Türk Aydınının tepkisinin ne olacağı, ne düşünceği senin sorunun olamaz. Senin sorunun Kürt Unsurunun ne diyeceği ile ilgilidir. Kürt Aydını, Kürt halkı ne düşünür senin için önemlidir, olmalıdır. Aydın demek, efendi-temiz aile çocuğu demek değil, tam tersi amacında direnen ve halkına karşı tutarlı bir hamal olabilen kimsedir.

İşte böyle, sayın Aydın Efendiliği yapmaya soyunmuş Efendi Kürt Aydınlar. Aydın yüklenendir, yük değil!

Devam edecek.

A. DİKİLİ

EFENDİ "AYDIN" LAR -II-

*Tarafsız aydınları
yurdumun
sorguya çekilecek
günün birinde
soracaklar onlara
ne yaptılar diye
ağır ağır ölürken
ulusları...*

Otto Renè Castillo-Guatemala

Aydın yükler, yük olmaz. Kürt Aydını ise bir bakıma yük olmuş durumda. Kürt Aydını, Kürt Ulusal Kurtuluşu'nun sorunlarına çözüm arama yerine, bu sorunları ağırlaştırarak, yavaşlatan bir sürü ideolojik kalıplaşmayla yoğunlaştırıyor ve bu kalıplara uymayanları kabul etmiyor, dıştalar bir pozisyona giriyor.

Bu durum ise karmakarışık bir çelişkiler yumağına dönüşüyor. Bu çelişkiler yumağında; Kürdistan'a özgü, Kürtlere özgü üretim yok. Üretim Kürdistan dışı alanlara yöneliktir. Bu üretimin Kürt orijinalitesi taşımaması ithal "mal" olmasından kaynaklanıyor. Kürt Aydını, bir yandan "Kürt" Burjuvazisini "İşbirlikçi Ticaret Burjuvazi"si algılıyor, diğer yandan kendisi de düşünce alanında "aynı" görevi üstleniyor.

Türk Sol Aydını'ndan aldığı düşünce modellerini Kürdistan'da pazarlıyor. Kürdistan'da bunun pazar alanı yok. İthal Üretim bir süre sonra geri iade ediliyor, ama yarı "fiat"ına. Bu iade işleminde Kürtlüğe herhangi bir kar olmuyor. Türk düşüncesinin yarı-buçuk Kürdistan'a taşınmasına hizmet ediyorsa da, uzun süreli değerlendirildiğinde, hiç bir tarafın karlı çıkmadığı görülüyor. Bir bakıma sömürge yatılı mektepleri geri tepen işlevini anımsatıyor. Ve bu Türkiye Devrimci-Demokratik hareketine de zarar veriyor.

Bu yönden izlendiğinde, Kürt Ticaret Burjuvazisi daha karlıdır. Çünkü, o, metropolün monopollüğünü üstlenirken belirli bir kar elde ediyor. Kürt halkının sırtından sömürgeciliğe peşkeş çektiği değerlerin, ufak ta olsa bir bölümünü alıyor. Bunun adını koymuşuz: Sömürgeciler ve İşbirlikçileri.

Peki, hiçbir tarafa hizmet vermeyen (Kürtlere kesinkes hiç!)

Kürt Aydını'nın Türk Aydını'yla aldı-verdi'sine ne demeli, ne ad koymalı?

Bu sornun çok açık olduğu kanısındayım. Kürt Aydını kendi zemininde değil, çok değişik alanlarda dönüyor. Kendi zemini dışındaki her kavga ona yenilgi getiriyor. Çoğu bunun farkında. Kendi zeminine, yapısı gereği, bir bakıma kendisi de karşıdır. Bunu kabullenemiyor, ona ağır geliyor. Ayrıca kendi minderine çıkarsa gerçekten ve ciddi olarak güreşmesi gerekiyor. Kendi minderinde ise güreşe hazır değil. Bunu açık söylemeye de "arслан" yüreği elvermiyor. Yalancı pehlivan olduğu anlaşılmasın diye de hep "enternasyonal" illegal minderlerde güreşmeyi tercih ediyor. Bir bakıma da, yıllarca ezberlediklerini tartışacak, sunacak alan bulmalı, bu alan ve zemin ne yazık Kürdistan değil. Kürtler onun söylediklerini anlamıyor. Kürt Aydını bundan çıkarak Kürtleri suçluyor: öyle ya ne biçim bir millet şu Kürtler. Fukara Aydınlar o kadar "güzel" şeyler öğreniyorlar, onlara yol göstermek için, onlar ise kendi bildiklerini yapıyorlar. (Çok şükür biz Kürt Aydınları Rusya'nın, Çin'in, Vietnam'ın vb. başında değilmışiz...)

a- Ya Kürt ruhuyla, herşeyiyle Kürt olan Kendi zeminine dönecek ve bugüne kadar getirdiğin yaşam ve felsefede radikal bir altüst oluşa gireceksin:

b- ya da, bu durumun sürgitinde direnirsin. Bu, seni, gitgide dar bir alana sıkıştırarak ve bugün seni dinleyen-"anlayan" birkaç insanı da yarın yanında bulamayacaksın.

Noktalarsak: Kürdistan'da "Teori" Bürokratları'nda çok, pratik önderlere, militan kadrolara ihtiyaç var. **Pratik, kendi teorisini yaşamın bağrından filizlendirecektir.**

A. DİKİLİ

KÜRT AYDINI OLMAK!⁽⁶⁾

Sosyalist olmak, kendi ulusunun sorunlarına “akılcı” yaşamakla olur. Ulusunu kurtarmak için yola çıkan biri, ulusunun yapısal “özellik”lerini taşımak, ulusunun aydını olmak zorundadır. Ulusal özellikleri olmayan hiçbir düşünce ve hiçbir yapılanma “enternasyonal” bir özellik edinemez.

Bu, Kürt Ulusal Kurtuluşu’nda da böyledir. Kürt “milliyet”çiliğini reddeden, kabul etmeyen ve bundan kaçan, bundan utanıp, bunu kendisine yakıştırmayan, Kürt “sosyalist”i olamaz. Kürdistan’da sosyalizm, yurtsever çabanın son aşamasına ulaşırsa bir anlam ifade eder. Kürdistan için her çaba ve mücadeleye, her atılan adıma saygı duyulması, sahip çıkılması gerekir. Kürt olan, Kürt için hareket eden herkes, her iş değerlidir. -bunun sınırını ben çizmiyorum- Kürdistan için verilen hiçbir mücadelenin çıkarı diğeriyle çatışmaz, aksine çakışır. Eğer suni çatışmalar yaratmıyor, eğer çabaları küçümsemiyor ve eğer **aşiret geleneğinden Ulusal Kurtuluşçu geleneğe** geçtiğimizi iddia ediyorsak; o zaman her çabanın sonuç çıkarı Kürdistan Ulusal Kurtuluş hedefinde çakışır.

Öze indirgersek: Herkes birbirini karalayıp dışalarsa da, ayrı söylediğini, altın yumurtlayan tavuk olduğunu iddia etse de, Kürdistan pratiği bunun tersini ispatlıyor. Hiçkimse altın yumurtlamadığı gibi, en keskin “sol” kavramların veya en “pasif” sloganların sahiplerini birbirinden ayıran bir Çin Seddi yoktur. Ayırım çizgisi “Sırat-Köprüsü”nden daha da kalın değil. Birbirimizi en olmadık küfürlerle karalamakla ülke kurtulsaydı, şimdiye çoktan kurtulmuş olmalıydı. Kürdistan’da “milliyetçi” çizgi ile sosyalist çizgi o kadar iç içedir, insan bir günde birinden diğeri geçebiliyor. Bu anlamda bazıları birgün “sosyalist” diğer gün “milliyetçi” olabiliyor. Bu işi bu kadar ucuzlatmanın anlamı yok. İster “sosyalist” ol, istersen “milliyetçi”, yalnız Kürt Aydını olmanın onuruyla...

Kürt çocuklarının hergün gözleri oyulurken, Kürt vatani tecavüze uğrayıp, ulusumuz napalmlarla zehirlenirken, birşeyler yapamıyorsak; kendimize koyduğumuz ismin, boynumuza taktığımız madalyanın ne önemi var? Biz bu halimizle ekmek bulmayan adama pasta yemiyor diye kızan Leydi’ye benziyoruz. Bu

sorunun özü değil fantazi yanıdır.

Bence Kürdistan için uğraşan her Parti, her kuruluş-örgüt ve her birey bir değerdir. Kürdistan Ulusal Kurtuluşu'nu başa götürmek için bunların hepsine ihtiyaç vardır. Bugün biribirlerini karalasalara da, yarım bunun yanlış olduğunu kabul edeceklerdir. Kürdistan için en ufak bir çabanın da gerekli olduğu bir çatı altında ortak hedefe yöneleceklerdir. Kürt aydını ve Kürt insanı olarak, böylesi bir sevincin gururu ve onurunu duymaya hakkımız var.

Yarınlarda Kürt Aydını olmanın onurunu taşımaya hazırlanmalı. Başkaları tarih sayfalarında bir bayrak gibi dalgalanırken, biz hala bayrağımızı taşımaktan utanmayalım. Yükseklerle çekelim. Aydın, ülkesinin-ulusunun adını altın harflerle tarihe geçirmek gibi bir görevi de üstlenmiş kişidir.

Öyleyse, bu ulusun can damarları haline gelmek, bütünüleşmek ve "kürtleşmek" bu işin ilk harfleri.

Kürdistan'ın kadim sabrı, iddiası olanun engin yeteneklerini bekliyor. Bekleyecek te.

A. DİKİLİ

KÜRT AYDINININ ULUSAL GURURU

*"Fırlat taşım...
fırlat!..
yüz yıl geçti aradan...
düşman aynı düşman..."*

Fernando Gordillo Cervantes / Nikaragua

Kürt Aydını olmanın özelliklerini az daha açmaya çalışırsak, Kürt Aydınının, Aydın olma ve Kürt olma konularını da biraz açmak zorundayız.

Kürtler bir ulus ve Kürdistan bir ülke gerçeğinden hareket edersek; Kürt Aydınının da ulusal bir gurur ve ülkesine sahip çıkma onurunun olması gerektiğini kabul ederiz. Kürt olmak, Kürde sahip çıkmak yalnız "Kürdüm" demekle "sahip çıkıyorum" demekle olmaz. Hayatın her alanında bir Kürt gibi davranmak gerekir. Yoksa bazılarının yaptığı gibi sıkışıldığında zevahiri kurtarmak için Kürtlüğe sahip çıkanlara, Kürtlerin hiçbir düzeyde ihtiyaçları yoktur.

Kimileri kendilerine birtakım isimler yakıştırıyor: "Sosyalizm", "Enternasyonalizm" gibi. Bu kavramlar dışında kavramlar duyduğunda rahatsız oluyor. Bu insanlar bu kavramların içeriğine ne derece layıktır tartışmasına girmeyeceğim. Bu beni ilgilendirmiyor. Bu insanların Kürt Aydını olup olmadığına, Kürt Aydınının Ulusal gururunu taşıyıp taşımadığına bakarım. Bu konuda kıstasları yerine getirmiyorsa, bir Kürt gibi Kürtlük yapmıyorsa, bu insanların başka kavramların da cücesi olduğu sonucuna varırım. Kürdistan için mücadele, Kürt Ulusu için mücadele, herşeyden önce o mücadelenin onuruna ulaşmayla olur. Varolan mücadelelere saygı, dil uzatmama, karalamama ve mümkün olduğunca buna katılmayla olur. Buna katılmanın biçimini belirlemiyorum. Bu tip kalıplara kimseyi sokmaya niyetim yok. Bunu her mücadele edenin kendisi saptar.

Saptanması gerekli önemli nokta şu: Kürt Ulusal onurunu taşıyabilen Aydınlar mıyız? Bu, Kürt meselesinde melayike olmak, hiçbirşeye eleştiri getirmemek anlamına gelmez. Eleştiri, elbette yapılmalıdır. Eleştirinin bütün amacı ve odağı ise mücadeleye hizmet düzeyinde olmalıdır. Kürt Ulusal Kurtuluş Mücade-

lesi kabullenilerek saygı duyularak ileriye gidebilmesi yönünde eleştirilmelidir. Bunu yaparken, sosyalizmin "mutlak" kıstasını gözönüne alarak değil, hareketin özgün konumunda yola çıkmalıyız. (Eleştirinin sınırını çizmiyorum. Bireyler veya kurumlar metodik bir çerçeve çizerek eleştirilerini yaparlar.)

Bir Kürt dünyayı kurtarmak için yola çıktığını iddia edebilir. Biz buna Kürt Ulusal Kurtuluşçusu diyemeyiz. (Ama tutup bunu akıl hastanesine de götürmek bizim görevimiz değil.) Ama dünyayı kurtarmak isteğine karşı da duramayız. Dünyayı kurtarmasını Kürtleri kurtarma olarak ta kabul edemeyiz. Çünkü Kürtleri kurtaracak olan bir "kahraman" veya "dış" dinamik değildir. Ayrıca insanların niyetleri değil eylemleri belirleyici. Bu anlamda dünyayı kurtaranın işi, özünde Kürtleri kurtaranın işinden daha da zor değildir. Bunlar laf olmaktan öteye gidemeyen niyetlerdir. Niyetlenirken eylem kendiliğinden oluşsaydı herşey çok basit olur ve tartışmanın da anlamı kalmazdı. Bizim niyetten çok daha önemli şeylere ihtiyacımız var. Siyasetler ve bireyler yıllardır Kürdistan'ın hayali mecaliyle yaşıyor. Niyetten eyleme dönüşebilen pek azı göze çarptı geçen dönemde.

Eylemsiz kavramların adına saklanarak sorunlar çözülmez. Bu kavramlar çok güzel ve çok değerli kavramlar da olabilir. Küçük-burjuva duyguları okşayabilir, insanı zor işlerin yapımından uzaklaştırabilir, ama bu böyle sürüp gitmez bir hayal gibi. Gün gelir, her dönem olduğu gibi, hayatın doruktaki sert kayalarına çarpar ve artık iş işten geçmiş olur. Ulusal gururunu koruyan, halkının Aydını Kürtlere selam...

A. DİKİLİ

KÜRT HALKININ DOSTLARI KİMLERDİR VE KÜRTLERE KARŞI NASIL MÜCADELE EDERLER?

"Dünya üzerinde bir yeri olmak isteyen her millet çarpışmalıdır!"
N. Dersimi -Gençliğe Hitabe

Kürtlerin düşmanları sürekli belirtildiği üzere bellidir: Sömürgecilik, Emperyalizm vb. vb. Peki ya dostları kimlerdir? Rivayete göre bu da bellidir: İlerici güçler, Sosyalistler, Solcular vb. Kürt halkının düşmanları üzerlerine düşenleri çok iyi yerine getiriyor: dostları olması gerekenler, bu dostluğu en ufak bir çapta bile ciddi bir zemine oturtmamışlardır. Üstelik, çoğu zaman düşmanın işini kolaylaştırma eylemi içinde olmuşlardır.

Teoride bile yeterli dostluk ilişkisi yaratmaktan uzak bu "güç"ler pratik olarak hala sıfır noktasına ulaşabilme çabası içerisindeyler. Her hata, yanlış ve vurdumduymazlık bir takım bahanelerle geçiştirilirken; sefil bir durumda seyreden sözümona bu "taktiksel" "dost"lar, gösterdikleri konumun çok altında olduklarını gizlemek için, işin felsefi-idealist yanını, materyalist-determinizm diye öne sürmekten de geri kalmazlar. Bir bildiri veya dergi basıp dağıtma dışında, örgütsel olarak en sıradan dernek düzeyinin pratiği altında duran bu "güç"ler, özünde dost aramaya muhtaçtırlar. Kimseyle dayanışacak takatları yoktur. Evcilik oynayan çocuklar gibidirler, çabuk darılırlar. Bu dargınlığın hıncı, sözde yaptıkları dayanışmayı da bazen geri almalarına neden olabilir. Kürt halkına dost görünüp, pratiğiyle düşmandan ayırılması zor bir sürü "güç", Kürt lafını duymaya bile tahammüllü değildir. Geçmiş dönemden günümüze pratik bu yönde işledi. Burjuvazinin bile Kürt sorununu "tartıştığı" bu dönem, "sol" hala teorik düzeyden destekçidir. Bu eksik-aksak teorik değerimler bile Kürt ögesinin mücadelesi sonucudur.

Yeni bir paragraf açmak gerekiyor öyleyse: Kürt ögesi geçmiş dönem olduğu gibi gelecek dönemde de, gerek burjuvazinin ve gerekse kendisine dost olduğunu iddia edenlerin kafasına vura vura kendi meselesini tartıştıracaktır. Bu yeterli değildir. Esas gerekli ve önemli olan ise gelecek zamanın içindedir: Kürt ögesi, kendisini çok özgür ve bağımsız bir düşünceyle donatacak ve dost görünen güçlerle bile arasına kalın bir çizgi çekecektir. Böylesi bir saflaşma Kürtlerin ken-

dilerini tanınmasına ve kendi güçlerinin diğer güçlerden kesinkes ayrılabilmesine hizmet edecektir. Yapmacık sūs kurumların yerini öz-güç esinli kurumlar alacaktır. Dostluksa doğru dostluk, dost düşmandan ayrılacaktır. Kürt ulusal kurtuluş mücadelesi karşıtları, ezeli dost görünen, Kürt milli hareketlerine kendi burjuvazisinden bile fazla kin duyan ve Kürt tarihinde olumlu herşeyi karalamaya çalışan, resmi ağızlı kemalist solcular tarihin kara sayfalarında ışık aramaya çalışacaklardır. Kendi burjuvalarının savunusunu üstlenerek

İşin daha önemli yanı ise; dost ve düşman kavramlarının içerik olarak yerli yerine oturtulması ve esas dostluğun "öz-güç" -Kürdistanî bir oluşum- yaratmaktan geçtiğini bilince çıkarmaktır. Böyle-si bir oluşum, gerçek dost olanlarla kadim düşmanları birbirinden ayırmaya hizmet edecektir. Kürdistan'da ulusal bir oluşum bütün ileri güç ve ulusal hedefle çelişmeyenleri içine alır. Böylesi bir durum Kürt halkının gerçek dostlarını da sevindirecektir. Özellikle, Marksist ve Enternasyonalist ve Proletarya diktatörlüğünden yana olduğunu vaaz edenler, eğer bu konuda bir nebze olsun samimi iseler, Kürt ve Kürdistan'ın kurtuluşunun sonuca ulaşması için her türlü desteği verir ve kendi çıkarlarıyla çelişen bir durumun olmayacağını teoriye çıkarırlar.

Son olarak, Kürt ve Kürdistanî güç ve bireyler olayın içinden dışa bakmak zorundadırlar. Kürt halkının en önemli dostları, ulusal kurtuluşun ulusal kurtuluşçu çözümünü programlaştırabilen ve bu çözümün maddesel realizasyonun becerisi yönünde adım atan Kürt mücadeleciler güçleridir. Bunun aksi hiçbir yere vardırma-dı, vardırılmaz da. Öyleyse işleri tersinden düze döndürmek gerekiyor. Egemen ulus solunun söven-"sosyalizm"ine kuyruk olmak şerefli bir uğraşı değildir. Kürt halkının dostluğundan, Kürtlere karşı duruma geçmekten kurtulmak gerekiyor. Bırakalım o görevi ezeli kin duyan gönüllü düşmanlar ve uşakları yapsın. Bizim yapacak çok daha önemli görevlerimiz var. "Uzun tarihimiz boyunca, hiç bir kuvvet bize mağlubiyet itirafı yaptırmamıştır. Kürt hayatî-yetinin hakikatı,, bu günün de şaşmaz hakikatıdır. Çünkü, Kürt, ölüm kalım cidalını terketmemiş, mağlubiyet itirafında bulunmamış, dünya milletleri saflarından silinmemiş karar vermiş, yaşama- mak isteyen ve yaşamak için ölmesini bilen bir millettir." (Nuri Dersimi, Gençliğe Hitab).

A. DİKİLİ / 18 Nisan 1988

LİDER OLMANIN DAYANILMAZ HAFİFLİĞİ⁽⁷⁾

68 öğrenci hareketi Türkiye'ye ve Türklerden de Kürtlere yansıdı. İrili ufaklı bir sürü üretim oldu ve teorik-pratik çözümlerde olduğu gibi, liderlik olgusunun oluşumunda da Türk hareketlerinin belirli bir kopisi olma durumu aşılamadı. Kürt hareketi bu dönem Kürt ulusal kurtuluşunun çözümünüyle uğraşan kadrolar yarattıysa da, maalesef liderlik düzeyini yaratamadı. Kürt hareketi daha çok Türk kaldı. Kürtleşemedi. Kürtleşebilmenin en önemli şartı, Kürtlük olgusunu sınır çizgi olarak dayatmakla olurdu.

En iyi lider olma; en iyi Türkçe laf etme, genel tezleri tekrar etme, varolan klasikleri Türkçe ve Türk ruhuyla özüm ve yorumlama ve bu yorumun sonucunu tepkiler üstüne inşa etmeyle eş tutuldu. Türk kuyrukçuluğu, Türke özen Kürt liderlerinin gönlünde yatan gizli aslan oldu. Böylece bir yandan Türklerden çok Türk dilinin ince kullanımına özen gösterildi. Türk dilini İstanbul şivesiyle konuşup Ankara şivesiyle yazmak ve Bursa şivesiyle süslemek başlıca marifetler olarak sayılabilir. Edebi alanda Kürtlüğe katkının düzeyi Türkçe ruh oldu. En açık ve sözlü Kürt edebiyatı ise ifadesini Muş'luca Türkçe konuşmada buldu. Lider olmanın sürekli çekici, dayanılmaz hafif bir yanı oldu. Lider olma sınırsız, kuralsız olmayla özdeş tutuldu. Nasıl tanrının yalnız buyrukları olur ve yerine getirilmek zorunludur, liderlik de bir nevi yalnız buyruklara dayandırılmaya çalışıldı. Bir kişi liderse, her türlü hareket ve davranış mübah sayıldı. Liderliğin de yerine getirilmesi gerekli bir sürü görevleri olduğu hep unutturulmaya çalışıldı. Ve lider geçinen kural tanımaz, sınır bilmez oldu. Bu durumun böyle oluşu şüphesiz tek yanlı bir inşadan gelmiyordu. Her liderliğin bir kaç tabanlılığı da oldu. Tabanlılığın ise tek bir yanı işledi: Verilen buyruklara harfiyen uyma. Böylece "disiplinli" güdülebilen bir taban ve sınırsız bir tavan bütünleşmeye yöneldi. Tutması mümkün değildi ve tutmadı. Liberal anlamda anlaşılan liderlik, güdülmesi rahat bir tabana üretecek buyruklar da bile güçlük çekti.

Evet, Türk ruhlu Kürt kadrolarına en büyük yardım, onlara çok iyi Türkçe öğretmek, Türkçe'yi güzel kullanmayı öğretmek olmuştur. **Sömürge Solu**'nun eğilim ve istemini içeren bu durum,

sömürge soluna kadro yaratma ve taşıma hizmeti görmüştür. Di-yalektik materyalizmi şöyle gerisin geriye döndürmenin ve haya-ta geçirmenin zamanıdır. Yani gelişin ve değişim metodunu artık her yanlı işletmek gerekiyor. Bu tespitlerim diyalektik materya-lizmin bir determinesidir. Bu anlatılanlar sadece belirli örneklerle de sınırlı olmayıp, geneli kapsayıcı bir muhtevaya sahiptir.

Doğal bir dönüşüm olan sömürge soluna ve oradan da sömür-geciliğe kaymalar, varolan diyalektik materyalizmin haksız bir ileriye gidişi olarak kabul edilse bile, bu haksız gidişin iticileri olarak biraz da suçu Kürt liderliğinin kendisinde görmesi gerekir. Sen militan kadrolara çok iyi Türkçe öğretir ve Türkçe laf etmesini sağlarsan ve bütün varolmayı ütopyik sosyalist teoriler üzerine oturtursan, kadroların seni belli bir süre sonra bıraka-rak, aştığımız ruhun esas sahipleri olan Türklere gitmeyi gerekli görmelerine de katlanmak zorundasın. Bu düzey oluştuktan sonra kalkıp bu insanları damgalamanın, hayin ilan etmenin de bir anlamı yoktur ayrıca.

Kürt liderleri ruhen Türktürler. "Enternasyonal" olmak istem-leri Türk ruhuna ulaşmayla sınırlıdır. Sömürge soluna özentî onları kişilik olarak bu kesimin bir kopyası, talebesi haline getiriyor. Kürt liderliği kendi öz ayaklarını oluşturmamış hep başkalarının ayakları üzerinde dikilmeye çalışmıştır. Bu durum onu güdümlü kılmış, kendi ülkesinin ulusal kurtuluş sürecinin dışına itmiştir. Kısacası varolan liderlikler zamanaşımına uğra-mış durumda ve bu çözümsüzlük içinde bir yandan dağılma, diğer yandan dağılma hızlandıkça birlik naraları içinde birbirine kanını emecek biçimde dış gösterme ön plana çıkmıştır. Bir şeyler yapamamanın verdiği rahatsızlık sorunları soğuk kanlı karşıla-mayı engellemekte ve ...den aşağı bana ne anlayışı egemen duruma gelmektedir. Diğer yandan ise herkes her bir yana çekerek diğerine birlik-cephe vb. durumu kösteklediği nakaratımı tekrarlamaktadır. Özünde ise herkes bunu yapmaktadır. Her biri diğerine karşı taktik içindedir. Bu da Kürt hareketinde genel gelişmeyi, ilerlemeyi ve ciddi bir yapıya ulaşmayı engellemekte-dir. Kadroları heder etmektedir. Yurtsever Kürt halkını ulusal düzeyde olumsuz etkilemektedir. Kadro ve militanlara eleştiri ise ayrı bir yazının konusu ama şunu belirtmeden geçmeyeceğim: Kadro ve militanlar onlara dayatıla bu atıl ve köle durumun

gönüllü devamedicileridirler ve bu durumu değiştirmeyi düşünmemekte, kutsal bir tapınağın uslu ve uyumlu müritleri olmayı tercih etmektedirler. Militan kadroların bu atıllığı bazı cingöz, çıkarıcı unsurların da işine gelmekte ve kadrolar içinde bir çıkar ilişkisi yanında, birbirini jurnalleme, daha çok göze girme başkalarına ayak oyunu, kandırmaca başını alıp büyüme gibidir. Yağcılık, köle ruhluluk atıl bir durumun güvensiz ortamını da beraberinde getirmektedir. Toz konulmayan kutsal, "yoldaşça güven, dostça eleştiri" vb. gibi genel ilkeler ise genellikle bu ortamın raflarını süsleyen boş kâtaplar olmaktadır.

Sömürge bir ülkede ulusal kurtuluş mücadelesi kendine özgü lider, kadro ve önderler ortaya çıkarır. Bunlar ilk etapta bir sürü çarpıklıklar gösterebilir de sonuçta, kendi ulusal kurtuluş gerçeklerini kavradıkları, sorunlara pratik çözümcü yanaştıkları ve yaşam içinde kendi varlıklarını kitlelerle bütünleştirdikleri ölçüde o ülkede manevi ödülün canlı liderleri olarak tarihin anlamlı sayfalarına geçerler. Bir insan kendisini lider kabul etmeyle veya ettirmeyle lider olmaz. Olsa olsa lider olmanın dayanılmaz tutkusunun zoraki bir ucubesi olur. Kürdistan hareketi geçmişte gerçek liderler çıkarmıştır ve gelecekte de çıkaracaktır.

Kürdistan Ulusal Kurtuluşunda samimi olmak isteyen lider, kadro veya sempatizanlar eleştiriye ve eleştirmeye açık olmak zorundadırlar. Yoksa bugüne kadar süregelen onulmaz yaraları oluşturan hatalara devam edilmiş olur.

A. DİKİLİ / Haziran 1988

Köy Enstitüleri ve Kürt İşbirlikçileri!⁽⁸⁾

Köy Enstitüleri'nin 48. Yıldönümü münasebetiyle 11 Haziran'da, Batı Berlin'de bir anma toplantısı düzenlendi. Bundan dolayı önceden "Köy Enstitüleri ve Demokrasi için Eğitim" adıyla çağrı niteliğinde bir bildiri dağıtıldı. Bildiriye 51 isim imza attı. Bu isimler içerisinde "Kürt" kökenli Türkler yanında, üzerinde durulması gerekli üç isim de yar aldı: Sayın ..., Sayın ... ve Sayın ....

Bu yazıya neden bu üç isim oldu. Bunlar Kürt. Kürt geçinen ve Kürtlerle kafa bulan, diğer yandan ise Türkler ve Türklükten kopamayan isimler. Şüphesiz, böylesi "Kürt"ler çok. Tarihte de çok olduğu ve gelecekte de olacağı gibi. Sözümona Sayın ... bir Kürt hareketiyle çalışıyor. Yine sözümona Sayın ... yakından tanıyoruz, kendisine büyük bir Kürt şairinin ismini layik gören, önce Türk sonra da Kürt sanatçısı. Sayın ... ise Türk Lobilerinde yer alan ve bütün özel yaşamını Türklüğe ayıran, Kürtler'in yanında da büyük Kürt milliyetçisi geçinen bir "Kürt".

Bu isimler sömürgeci mektep sisteminin, yani Türkçe okuma yazmanın Kürt köylerine yayılmasında büyük payı olan "Köy Enstitüleri"nin yanında yer alıyor. Köy Enstitüleri'nin Türklerle ve Türklüğe şüphesiz büyük katkısı olmuştur. "Vatandaş Türkçe Konuş", "Vatandaş Türkçe Öğren", "En Büyük Türk Atatürk" temel prensibiyle hareket etmiş olan bu Enstitülerin, Kürt köylerinde sosyal-sömürgeci bir işlevi olmuştur. Düşence ve Eylem zamanın devletlileri tarafından ileriye atılmış ve aydınlar buna alet edilmiştir. Bu işlev 12 Eylül sonrası "Okuma Yazma Seferberliği" adı altında adı cuntaçı Kenan Evren tarafında devam ettirilmiştir. Bu iki işlevin Kürdistan'da ideolojik-siyasal amacı aynıdır: Asimilasyonu hızlandırmak. Bu iki işlevde de Türk "ilerici" aydınları sosyal-sömürgeci ve "demokrat"-asimilasyoncu misyonuyla yer aldılar. Burada amaç Türk aydınlarını eleştirmek değil, bu işin Kürtler açısından ne kadar vahim olduğunu göstermektir. Bu vesileyle olayı açarken bazı alıntı-gidimler olacaktır. Yoksa Türkleri eleştirmek benim görevim değildir. Ben bizim aydınlarımızı eleştirmek göreviyle kendimi yükümlü görüyorum.

Sayın ..., Sayın ... ve Sayın ..., Türk demokratlarıyla içiçedirler. İçtikleri su ayrı gitmiyor. Ne tam Türk olabiliyor ve ne de Kürtler-

den vazgeçiyorlar. Hem Türk kalmak ve hem de Kürt olmak istiyorlar. Hem Kürtler için, Kürdistan'ın kurtuluşu için uğraşiyor görünmek istiyor ve hem de Kürtler açısından sömürgeci olan Türk mantığını "Demokrasi için Eğitim" diye sunan Türklerin içinde yer alıyorlar. İkiricikli ruh(suzluk), ikircikli kişilik(sizlik). Özünde tam da sömürge aydını kalmak istemenin felsefi köleciliği. Türk aydınlarıyla içiçe, kolkola olmak, Türk aydınlarının düşüncesiyle de hemfikir olmak anlamına gelmiyor. Bu nedenle bu baylar utanarak imza attı denemez. Demek ruh ve düşüncede de, imza attıkları bildirin içeriğine katılıyorlar. Bu bildiriye katılım ve bunun çağrısını yapanlardan olmak, Kürtler açısından Kürtlüğe yapılmış bir hakarettir. Irak'ta bir peşmerge veya normal halktan birisi aynı işi Irak'ın şartları içinde yapsa ona "cahş" deniyor. O artık Kürtlerin rasyonelleri içinde tutulmuyor, ulusuna ihanet etmiş gözyle bakılıyor. Kuzey Kürdistan'da ise bu hali ahval hala net bir şekilde belirlenmemiş. Kürt aydınları kendi Kürtlüklerini hala kabullenmiş değiller. Hala Kürt olmak çekici ve hoş gidici bir süs olma özelliği biçiminde algılanmaktadır. Kürt olmanın verdiği birtakım hoş olmayan yanların da olacağı hesaba katılmamaktadır. Gün gelecek Kuzey Kürdistan'da da Güney Kürdistan'daki durum sözkonusu olacaktır. Bu Kürt aydınlarının kendi özgür düşüncelerine, Kürtlük çizgisine kaydığı oranda başarılabacaktır.

Kürdistan'da dostluğun ve ihanetin sınırları sürekli içiçedir. Bu anlamda hiçkimse hakkında önyargılı olmak gerekmiyor. Bu efendiler bir bildiriyle Kürt ulusunda özür dileme nezaketini gösterirlerse, bu yazının onlar hakkındaki yargıları biçimsel de olsa silinmiş olur. Yoksa bu yazının yargılarına denk düşen yüzlerce kişiye üç kişi daha eklenmiş olur. Daha dün kanlı Halepçe yaşandı. Bu beyler şu çok sevdikleri aydınlardan bir imza alabildiler mi? Şu an Halepçe ile ilgili bir bildiri yazsalar o "güzelim" anti-hiroşimacı, çocuklar öldürülmesinci aydınlar Kürt çocukları da öldürülmesin mantığına kapılıp adım atabilirler mi?

Kürdistan tarihi insanı düşündüren derin örneklerle doludur. Kürdistan Press, Sayı 38 12'de Muzaffer Oruçoğlu tarafından kaleme alınmış "Dilo yaman.. yaman.. yaman..." başlıklı, Alişer'in yaşamıyla ilgili yazı bu örneklerden bir tanesini içeriyor. Sondan ikinci paragrafta Seyit Rıza'nın Yeğeni **Rêber**, Alişer'in

kellesini kesip düşmana götürdüğü halde, affedilmediği ve ödülün bedeli olarak ta, oğluyla alınlarına birer kurşun yedikleri bu tarihi örneklerin niteliğinin anlaşılmasına yardım eden bir olay!..
Umudum, kimse yaptığından pişman olmasın...

A. DİKİLİ

Nurettin Zaza öldü!

1950'ler sonrası Avrupa'ya yerleşen ve Avrupa kamuoyunda Kürt ve Kürdistan kavramlarını kabuledilir biçimlerde donatan ilk Kürt kuşağı yavaş yavaş göçüyor. Nurettin Zaza bunlardan önemli bir tanesi.

Kürt ve Kürdistan'ın kan, ceset ve sefalet içinde bulunduğu bu günlerde, böylesi önemli Kürt şahsiyetlerin eksilmesi bizler için çok büyük bir kayıp ve sonsuz acıların nedenidir. Kürt Kürdistan adının Avrupa'da kabul görüşü, kulak buluşu bu saygıdeğer insanların yılmaz çalışmalarına bağlıdır. Sanulmasın ki Avrupalılar Kürt meselesinde çok demokrat ve ikirciksiz davranıyorlar; diğer ülkelere gösterdikleri ilgiyi Kürt sorununda da gösteriyorlar. Hayır, Kürt ve Kürdistan yalnız sömürgeci ve sömürgeci solların baskı ve reddi altında değil, aynı zamanda -az bir istisna dışında- dünya kamuoyunun da ilgisi dışındadır. Bu çok doğal: Çünkü, sözümona sosyalist ülkeler, bunun sonucu da sözümona sosyalist düşünceli kuruluş ve insanlar, bu sorun karşısında ilgisiz kalıyorlar. Irak'ın son saldırıları karşısındaki tavır turnosol kağıdı gibi kimin ne olduğunu gösterir bir örnek olması açısından veriyorum. Bilindiği gibi son kimyasal saldırılar Kürdistan'ı Hiroşima'dan beter duruma getirdi. Bu katliamın kanıtları o kadar açık ki, Birleşmiş Milletler istemeye istemeye pasif bir karar almaktan yana oldu. Irak'ı bu tavrından ötürü basit bir şekilde ihtar etmek. Böylesi bir rezulusyona ilk tepki SSCB, Kuba, Doğu Blok ve Arap Birliği'nden geldi. Sosyalistler ve Arap gericiliği birleşerek Irak gibi dost bir ülkenin hiç bir şekilde incitilmeyeceğini çıktıldılar. BM zaten pasif olan bu kararından hemen vazgeçti. Böylece Kürt katliamına "sosyalistler" sayesinde sessiz kalındı. Dost bilinenlerin düşman kesildiği bu durumda, düşmandan beklenen tavrın iyi olması düşünülemezdi. Fakat düşman bilinenler dost görmek istediklerimizin yüzünü karartacak derecede "olumlu" tavır takındılar.

Bu örnek bize Avrupa kamuoyu ve sağduyu sahibi insanların bile Kürt meselesinde ne kadar az duyarlı olabileceğini ve Kürt sorununa duyabileceği ilginin derecesini gösterir sanıyorum.

İşte bu ağır şartlar altında yurtsever Kürt şahsiyetleri kamuoyu yaratma ve Kürt sorununu duyurma gibi zor görevlerin

altından kalkmaya çalışmışlardır. 1975'lerden sonra ise bu işler az da olsa örgüt ve kuruluşlarca daha kitlesel boyutta yürütülüyor. Ama bu yurtsever aydın insanlarımızın rolünü azaltmıyor, bizzat daha karmaşık bir yumağa dönüştürüyor. Evet, Bedirxan'lardan sonraki kuşak diyebileceğimiz: Nurettin Zaza, İsmet Şerif Vanlı, Kemal Fuad, Tawfiq Wahbi, Hemreş Reşo, Cemal Nebez vb. 1950 sonrası önemli Kürt yurtsever şahsiyetleridirler. Bunlardan sonra da Avrupa'da çalışmalara başlamış ve halen sürdüren çok değerli Kürt aydın yurtseverleri vardır ve biz bunlara çok şey borçluyuz. Bunlar kendi ulus gerçeklerinde ellerinden geldiği kadar Kürt ulusal kurtuluşuna Avrupa'da katkıda bulunuyorlar.

Nurettin Zaza, kendisi gibi Kürt şahsiyetlerine Kürdistan'ın ihtiyacı duyduğu bir dönemde aramızdan ayrıldı. Onun ölümü son dönemde bizi acılara boğan ölümler kuşağına önemli birini daha eklemiştir. Artık İdris Barzani, Qanate Kurdo, Hesên Hişyar, Nuri Şawêş, Cigerxwîn ve Yılmaz Güney gibi Nurettin Zaza'yı da acıyla anacağız.

Acımız sonsuzdur.

Kürdistan'da binlerce şehidin kanı içinde bebeler çığlık atarak gözlerini dünyaya açmakta. Kürdistan daha nice evladını verecek ve üreyecek üreyecek. Tohumun çatlamasını önleyen hiç bir kudret yok hala. Yeterki toprağına su verilsin. Kürt kadınının büyük sabrı her ölen evladı yerine onlarcasını doğurmaya yetecektir.

Nurettin Zaza acılı bir dönemde gitti. Fakat umutsuz değildi. Öyle ya Mesud Barzani dosta da düşmana da kararlı sesiyle haykırıyordu: **"Kürdistan'da kanımızın son damalasına kadar savaşacağız."** Ve savaşıyorlar.

A. DİKİLİ

Yeni Bir Yayın: Demokrat

Demokrat isimli yeni bir yayının Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesinde yer alacağı haberini aldığım da, aklıma hemen diğer yayınlar geldi. Her yayın ilk çıktığında kendisini herkesinmiş gibi göstermeye çalışıyor, nihayetinde ise ya hiç kimsenin olmuyor veya da belirli bir düşüncenin ürünü durumuna geliyor. Siyasi grupların yayın organlarını bu kategoriden uzak tutuyorum, çünkü her siyasi grubun kendi düşünce ve ideoloji sistematığı içerisinde yayın çıkarmaya ve bu yayınları doğru bulduğu parti ve grup çıkarlarının propaganda aracı durumuna getirme hakkı vardır. Ben daha çok Kürtlüğün malı ve gruplararası politika yapmadığını iddia eden yayımlara yöneltiyorum eleştirimi.

Demokrat isimli yayının çıkışında ise herhangi bir şatafat ve bağırta duymadım. Çok samimi arkadaş çevresinde böylesi bir yayının çıkacağını duydum. Bu yayının Kürdistanlı olacağı içeriğinin Kürt ve Kürdistana yönelik olacağını duydum. Yazı yazıp yazmayacağı sorulduğunda ise hiç tereddüt etmedim, yazacağını ilettilim. Kürdistan Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın yalnız bir iki veya beş on değil, yüzlerce yayımla desteklenmesi gerekir düşüncesindeyim. Yalnız bu yayınlar temel çalışma biçimi olarak ele alınmalıdır. Temel çalışma biçimi ve stratejisi Peşmerge örgütlenmesinin Kuzey Kürdistan'da da gelenek haline getirilmesi ve savaş alanında yerini almasıdır. Bunun kolay bir iş olduğunu söyleme basitliğine düşmüyorum veya ajite olsun diye söylemiyorum. Herkes bunu söylüyor. Önemli olan bu konuda adım atmaktır. Yıllardır bunu çağırınlar hayatın pratiği dışına düşmüşlerdir, daha az çığırılmış olanlar bugün hayata müdahale etmeyle uğraşmaktadırlar.

Demokrat isimli yayının çıkışını olumlu buluyor ve selamlıyorum. Kürdistan Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın sesi olmasını ve sıcak alanlardan gelen haberlerin müjdecisi olmasını umuyorum. Ben her türlü çalışmanın umut veren bir yanının olduğunu savunuyorum, eğer bu çalışmada ulusal kurtuluşa hizmet herşeyin önündeyseniz. Uluşumuz sonuna kadar fedakardır, bizim daha fazla fedakar olmamız gerekiyor. Sizlere bazı yazılarımı gönderiyorum. Uygun buldukça yayınlarsanız sevinirim. Bu yazılar daha önce K. Press gazetesine gönderilmişti. Bilmediğim nedenlerden dolayı yayınlanmadı. Hepinize Kürdistanlı selamlarımı iletiyor, başarılı olmanızı diliyorum.

Aramızdan ayrılışının onuncu yılında BARZANİ

Tarih, kimileri karşı dursa da, silindir gibi bütün yanlış ve pürüzleri düzleyerek ilerliyor. İnsanların kafalarında tarihi fosillerin kökten kazınması mümkün değil, ama bu fosillerin tarihin çıplak gerçekleri karşısında bir anlam ifade etmediği de biliniyor. İnsanlar çoğu zaman anlık düşünsel veya anlık maddesel çıkarları için tarihsel çarkı durdurmak istiyor. Tarihi yalanla donatmak, kendisine çıkarına ters, özünde ise maddi bir gerçeklik olan doğruları varsaymamaya çaba harcayabiliyor. Bu metot maalesef egemen olan bir metot.

Örneğin Türkiye'de Resmi İdeoloji; sağıyla soluyla, aydınyla, cahiliyle, bir tek tarihi doğmanın kucagında mastürbasyon aracı olma rolünü "herkese" benimsetmişti: "Türkiye'de Kürt yoktur, herkes Türktür" vb.

Örneğin, Sovyetler Birliği 70 yılı aşkın sosyalizmi inşa yerine, toplumu tarihi gerçeğinden soyutlamaya, toplumun gerçek olmayan imajlarla edilgen kılmaya çalışmıştı. Sonuç malum: Gorbaçov emperyalist toplumun temsilcileriyle öpüşe öpüşe neredeyse karısını boşar duruma geldi.

Örnekleri uzatmadan kendi somutumuza inelim. Biz Kürtler ise bu metodu en çok kullananlar olduk. Tarihimizi başkalarının yalanları ve iftirası üzerine kurdük. Biribirimize en basit konularda olmadık suçlamalarda bulundük ve hala bulunuyoruz. Örneğin, Türkler "Şeyh Seid İngiliz ajamdır" dediler, kabul ettik veya sessiz kaldık. Tarih bize bu karalamalarda bulunanların İngiliz işbirlikçisi olduğunu gösterdi. Araplar Mahmudi Berzenci'ye aynı suçlamalarda bulundular ve sonunda Irak devleti İngilizlerin eliyle kuruldu. Buna benzer bir sürü örnek gösterilebilir. Bütün Kürt ulusal önderlerimize sonuna kadar sahip çıkacağımıza sürekli başkalarının küfürüyle onlara karşı tavır aldık. Tarihimizi kendi kaynağımızı inceleyerek, günümüze ve geleceğe ışık tutacağımıza Türk, Arap ve Farsların tarihimizi inkarına onay verdik ve onlarla bir oranda "birleşip" tarihimizin inkarına çalıştık. Kürdistan'ın ulus ve toplum gerçeğini gözönüne alarak çözümler önereceğimize, başkalarının kendi toplum gerçeklerinde bile başarısızlıklarla dolu düşüncelerinin transferiyle uğraştık. Kısacası kendimiz dışında herkese dost olmaya çalıştık.

Bütün çıgirtkanlıklar, Kürdistan'ın Güneyi'nde Kürt Hareketi yenilgiye uğradığı zaman daha da arttı. Liderler hain ilan edildi. Başta **Barzani** olmak üzere bütün harekete bu gözle bakıldı. Hareket yenilmeseydi bu durum çok ayrı incelenirdi sanıyorum. Barzani hastalığından dolayı ABD'ye tedavi olmaya gittiğinde ise, yaşamını Kürdistan'ın ulusal kurtuluşuna adayan ve Kürtler nezdinde ulusal önder olan bu insana karşı haçlı cephesi en çok "Kürt" Aydınından geldi. 1979'da, on yıl önce hayata gözlerini yuman Barzani. Barzani'nin aklanması ise Şex Seid kadar uzun sürmedi. Çünkü Kürt Hareketi kısa bir dağımlıktan sonra tekrar toparlandı ve ulusal kurtuluş mücadelesi bu defa daha örgütlü bir düzeye çıkarıldı. Bu bir gerçeği ortaya çıkarıyor: Düşüncede doğru olmak yetmiyor, güçlü de olmak gerekiyor.

Kürt Aydını az da olsa olaya soğuk kanlı ve objektif baktığımda, yaptığı hatayı utana sıkıla kabul etmeye başladı. Öyle ya, yıllardır Kürt Ulusal Kurtuluş Mücadelesini yürüten ulusal bir öndere niçin olmadık karalamalar yapılmalıydı? Değil Barzani, Kürt Ulusal Kurtuluşu için çabalayan ve ulusu için her yolu deneyen hiç kimseye karşı bu tip bir tavır doğru değil. Bazı kafalarda hala fosilleri dursa da bu olay netleşmiş durumda. Sıraya bütün diğer ulusal liderler girdi belli bir dönem. Falan filanın ajanı, şu bunun uşağı ve benzer... Bu da (az da olsa) aşılış durumda. Şimdi sıra günümüz liderlerinde. Bir şeyi kafam almıyor. Eğer bir insan İran'a, Irak'a, Suriye'ye, Türkiye'ye, ABD'ye hizmet ve uşaklık etmek istiyorsa, niçin gelip ille de biz Kürtlerin lideri olsun? Yoksa lider olabilmek için önce ajan vb. mi olmak gerekiyor? Direk gitse hizmet ve uşaklık yapamaz mı? Veya biz niçin ille de bu tipleri lider seçiyoruz? Kürt Halkı niçin yalnız "uşak" ve "ajan" liderler seçsin? Yoksa bütün ajanlar Kürt Ulusal Kurtuluşunu bu kadar mı çok istiyorlar? Ben bu olayın böyle olmadığını bizim anlık çıkarımız gereği öyle görmek istediğimizi veya başkalarının gözüyle olaya baktığımızın tesbitini yapmayı doğru buluyorum. Hayır hiç bir Kürt lideri ne hain ne ajan ne de uşaktır. Bunu kabul etmek Kürt halkını da küçümsemektir. Bu kolaya kaçan seçmeci bir düşüncedir. Bu tip hatalardan arınmalıyız. Kuşku iyi bir silahtır amma kullanabilirsek. Yargı ise çok basit ve kötü bir silahtır. Kendimizden çok biraz çevremize bakıp onlardan kuşkulanalım, onları yargılayalım.

Kuşkularımızı biraz da Kürt ve Kürdistan'ın dışına taşıyalım. Örgüt ve Önderimiz hata ve yanlış yapabilirler, bundan çıkarak onlara küfür etme hakkımız yok. Ancak Kürdistan'tan kopuk, pratik mücadeleye karşı olanlarımızdan kuşkulanalım. Eğer Kürdistan'ın herhangi bir parçasında silahlı direniş ve bunu reddedenler varsa, bunlardan kuşkulanalım. Bunları tuhafsayalım. Yoksa Kürdistan için dağ taş, köşe-bucak savaşarak canını veren hiç bir militan, pêşmerge veya liderden değil. Kürt ve Kürdistan için dünya kamuoyunda propaganda yapan, açık tavır koyandan değil.

Dünyada her ulusal kurtuluş hareketi kendisine düşmandan çok dost edinmeye çalışır. Uluslararası ilişkiye girer, kendisini kabul ettirmeye çabalar. Örneğin PLO her ülkeyle ilişki kurmaya çalışıyor, ANC yine öyle. Sosyalist-Nikaragua tanınıp kabul görmek için her yola başvuruyor. Peki Kürdistan Ulusal Hareketi niçin bu ilişki ağından yoksun olsun? Biz Kürtler, o kadar homojen değiliz, ayrıca Ulusal Kurtuluş Mücadelesi veriyoruz. Bu mücadelede iç işlerimize müdahaleci olmayan hiç bir desteğe hayır deme hakkımız yoktur. Bu da daha çok bizim programımız ve eylemimizin niteliğine bağlıdır. Düşmanı ülkeden atan öz gücümüze çok yerden destek almak görevlerimiz arasındadır.

Bütün bunların ışığında Ulusal Kurtuluş Hareketimiz'de Barzani'nin rolüne dönersek: Onun dönemine kadar uzanan hareketler şöyle veya böyle Kürdistan'ın Ulusal Kurtuluşu'na katkıları olmuştur. Fakat modern anlamda silahlı ulusal kurtuluşçu Pêşmerge örgütlenmesi onunla başlar. Teorik olarak her ne kadar (bizce bilinenler dahilinde) bir bütünlüğe bürünerek ideolojik yapıya varılmamışsa da, pratik olarak Kürdistan'ın dört parçasını kaplayan ve bütünleştiren bir fonksiyonu olmuştur. KDP örgütlenmesi bilindiği gibi yerel veya bölgesel değil, Kürdistan'ı bir örgütlenme bütünlüğüne ulaştırmaya çalışan pratiktir. Dört parçada oluşan KDP'ler hep onun liderliği etrafında ortak bir payda bulmuşlardır. Sonraları değişik örgütlenmeler oluşmuşsa da bölgesel düzeyi aşamamışlardır, programları bir bütün iddia etmesine rağmen... Elbetteki yeni örgütlenmeler vardır ve bunlar bu düzeye ulaşmaya çaba sarfetmektedirler. Ayrıca Kürdistan'ın Kuzeyi'nde de alışılmışın dışında silahlı düşüncenin pratiğine aktarılması son yıllarda önemli adımlar kaydetmiştir.

Aramızdan ayrılışının onuncu yılında Barzani'yi saygıyla anıyor, Kürdistan'ın bağımsızlık ve Ulusal Kurtuluşu'nun bugün her zamankinden daha çok gelişmiş olduğunu belirliyor, özgür ve bağımsız günlerin uzak olmadığı umudunu taşıyorum.

A. DİKİLİ

DÜNYA HALA DÖNÜYOR

(Daha Ne Kadar?)

Yê ku got û kir mêr e
Yê ku negot û kir şêr e
Yê ku got û nekîr kerê bê .xêr e.

C. Bedirxan

Bazıları lügatlarıyla her ne kadar dünyanın döndüğünü belirt-seler de icraatlarına dünyanın dönmesini sindiremedikleri ve kabullenemedikleri anlaşılıyor. Dilin kemiksiz doğal yapısından olsa gerek, her söyleneni ciddiye almamalı. Çünkü dil her şeyi söyleyebilir; yapan kim peki?

Dünya hala dönüyor ve Kürt olduğunu iddia edenler hala Türk olmayı sürdürüyorlar. Dünyanın sonsuz dönüşü her beyni, her düşüncüyü sürekli değişime götürmüyor. İnsan hızla dönen bir girdapta yakalanması gerekli halkları yakalayamazsa sonsuza uzanan bir dönüşe girer. Bu dönüş kırık plağın dönüşüdür. İnsan yaşamı zengin olaylarla doludur. Bu olayların bir çoğu yakalan-ması gerekli dönüşümlerle dolu. Bunlar insanın; farkına, şaşma ve şok geçirme düzeyinde varabilmesi gereken olaylar. Bunları durgun gözlerle seyretmek heyecan, etki-tepki duymamak bey-nin ve düşüncenin durgun ve betonlaştığını vurgular. Beynimizin evrelerinin birinde ölü bir kurbağa gibi yatan düşünce hayatın hızlı akışından gerekli halkları yakalayıp algısına yükleyemez. Öyleyse, dünya hala bütün hızıyla dönmesine rağmen dünyanın durduğunu iddia eden kafalara da şaşmamak gerek. Çünkü bu kafalar hızlı dönen her şeyde olduğu gibi, değişimin hızlığında da, yansıyan yanıltıcı saydamlığı görürler sadece. Hızlı hareket durgun gibi görülen ve fakat çok canlı bir eylemlerin peşpeşe sıralanması olayıdır. Durmuş beyin de hızlı dönen çok hızlı hareket eden düşünce üretir, bir farkla: Bu düşünce sürekli bir tekrardır. Tekrarın hızlı dönüşümünün verdiği bir saydamlık yanında, bu saydamlığın sadece yüzeyi derinliğine serpiştirilmiş, yakalan-ması mümkün hiç bir şaşırtıcı üretim yoktur. Durgun beynin ürettiği düşünce, kırık plağın şarkıdan tekrarladığı mısradır.

Başa dönersek, Kürt olduğunu iddia etmek ve bunu tekrarla-mak yetmiyor. Kürtlerin biricik yiğidi, vazgeçilmez tek gücü

olduğunu söylemek yetmiyor. Yeni üretim gerekiyor. Eski üretimle hala “kurtuluşunu başkalarından bekleme eğilimi bilince çıktığı nokta teslimiyet, ihanet ve sonuçta kesinlikle yenilgi gelir... Kaldı ki, bizim tarihimizde buna benzer çok örnek vardır... Biraz geçmişine bakabilen her siyasallaşmış Kürt insanı bu gerçeği rahatlıkla yakalayabilir...” Veya yakalayamaz da diyebiliriz. Öyle ya “Sosyalizm” adına, şimdiye kadar egemen “Sol”ların kuyruğuna takılarak, bilgisiz ve zavallıca ne cinayetler (!) işlendi. Daha da işleniyor...” ye bu gidişle işlenmeye devam edilebileceği de belli. Çünkü, “ideolojisiyle ve kültürel etkilenme, Kürdistan’a yabancı ve toplumumuzun kaldıramayacağı ithal malı bir yapılanma ile, Kürt insanının kendi kimliğine kavuşması engelleni”yor. En başta da toplumumuzun engellenmemesi gereken kesimi, etki ve engel alanı içine çekilebiliyor. Toplumumuzu değiştirme, kurtarma sloganıyla yola çıktığını iddia eden bir bölüm kibirli olmaması gereken kendini beğenmiş unsurlar, bu değirmenin taşına su oluyorlar. Kendini beğenmişlik topluma ve kendi dışındakilere yukardan bakmayı gerektiriyor ve yukardan bakarak yukarda olduğunu savunanlar, yağmur bulutları gibi yerin en alt çukurlarına doğru rahatlıkla akabiliyorlar, yukardan bakınca ulaşılmaz gördükleri bataklıkın çekim gücünden en çabuk ve çok kendilerinin etkilenebileceklerinin bilincine varmıyorlar. Baş döndüren bu yükseklikte “sıkıntı” duymuyorlar. Sıkıntı duyamazlar, çünkü, “insan sorumluluk duyduğu şeyden sıkıntı duyar.” Sorumluluk dünyanın döndüğünü tekrarlayıp durmakla üstlenmiyor. Dünyanın dönme hızından kaynaklanan saydamlıktan canalcı halkları yakalamak ve beynin durgunluktan düşünceler üretmeyle olabiliyor. Yoksa ciddi işlerden hep -cak-cek’le söz ederek, kendisini hint kumaşı saymakla değil.

Kürdistan bir deryadır. Koskocaman bir derya. Bu deryaya girmek elbette “cesaret” işi. Bu deryaya girmeden bunun önkoşullarını hazırlamak gerekir. Bu deryaya yüzerek de girmek isteyen olabilir. Bir sürü koca gemilerin yanında bir kayıkla da girmek isteyen olabilir. Bütün bu çabalar saygı uyandırıcı kabul edilebilir. Yalnız bu deryaya girerken kayıkla da olsa Kürt bayrağı ve Kürt yasasıyla girilmelidir. Yoksa binlerce geminin arasında Türk veya Arap bayrağı göndere çekerek batan bir geminin bekçiliğine soyunanlar da olabilir. Bunlara “gazanuz mübarek”

demek her Kürt evladının hakkı olmalıdır. Bir Kürt herşeyden önce dünyaya kendi somutundan bakmalıdır. Ülkesinde veya ülkesi dışında yapacağı binlerce görevi vardır. Ülkesinde ülke ve ulus somutundan çıkarak hareket etmelidir ve buradan dünyaya açılmalıdır. Ülke dışında ise bu açılımın son noktasından uluslararası normlara bu uzantıyı taşımalıdır. Dünyada her yapıda herkes kendi ulusunun temsilcisi oluyor. Böylesi bir yapıya ulus temsilcisi olarak ulaşabilme çabası vermeliyiz. Bu çaba ülke dışı Kürt aydınının önüne koyması gereken en asil ve büyük vazifedir. Bunu becerebilen ulusunun ulusal kurtuluşuna katkıda bulunabilir. Beyinlerin durağanlığını engelleyen konuma girelim, ülke ve ulus gerçeğine uyan pratiğin düşüncesine yabancı kalmayalım. Bırakalım denemiş kaptanlar gemilerini alıp Üsküdarı geçsinler, Üsküdar bizim yolumuza ters. Artık düşünce üretememe sefilliğini terketmeliyiz. Biz Kürtler çoğalıyoruz: çoğalacağız. Türkün Kürtlüğü ve Kürdün Türklüğü ölmeye maliküm. Kürdün Kürt olduğu düzeylere çekelim. Özbenliğini bulmayanların hiç bir üretici yanı olamaz. Kürt olmayı içine sindiremeyen, Kürtlüğünden ayıpolmasın işte'lerden sarılanlar ne Kürtlüğe yar olur, ne de enternasyonal yapıya bir çeşni verir. Dünyanın zenginliğine ulusunun zengin kültürünü taşımayıp ta ne götürebilirsin peki? Her yönüyle kendisinin olmayan bir beyin dünyanın yarattığı engin ve zengin kıymetleri algılayamaz, bunları özümseyip yararlanılır bir hale getiremez. Dünyanın dönmesi onun için büyük bir anlam ifade etmez. Galileo'dan bu güne ve öncesi dünya çok döndü ve dönüyor, dönecek... Dünyanın döndüğünü söyleyen kafa "daha ne kadar" sorusunu da sorabilmelidir. Daha ne kadar? Bu soruyu sorabilen kafaların pratikten üretimden çekilmesi değil, bu soruyu pratiğin zeminine çekmesi gerek. Bu soruyu soran kafa ne güzel. Bunun ışığında kişilik bulmak daha güzel. Kürt felsefesinin temellerini atan Ehmedê Xanê'den bugüne bu felsefeyi geliştirme denemeleri çok az. Kürt felsefesini oluşturmak için Kürt aydını kendini sorumlu tutmalı. Öyleyse ilk sorumluzla buna başlayabiliriz: "Daha ne kadar, daha ne kadar bu hiç ü pûç?"...

A. DİKİLİ

Şivan Perwer'e Yarıaçık Mektup⁽¹⁰⁾

Sayın Şivan Perwer,

Beni, size mektup yazmaya zorlayan, bir kaç gecenizde tanık olduğum davranışlarınızdır.

Bakınız sayın Şivan Perwer,

Sizin öneminiz, özelliğiniz beni bu mektupta ilgilendirmiyor. Burada bir Kürt olarak sizi gönlümün elverdiği ölçüde eleştirmeye çalışacağım. Ben sizi çok yakın ve dost görüyorum. Kürt Ulusu sevdiği için ben de seviyorum.

Eleştiri gündemimi şöyle belirliyorum:

- 1- Gecelerinizde herhangi bir dille, özellikle Türkçe türkü çığırarak.
- 2- Kürt Ulusunun dostu olamayacak grupların gecelerine çıkmak.
- 3- Gecelerde uzun ve gereksiz konuşmalar yapmak.

1- Bir sanatçı programını kendi diliyle, müziğini de ulusunun ruhuyla yaparsa; onun 'otantik' bir değeri olur. Profesyonel bir sanatçı birkaç kişinin gecesine ilgi gösterip göstermemesine bakmaz. Bu ilginin ölçütünü tatminde tavize yanaşmaz. Eğer bir insan sizin gecenize geliyorsa sizi Türkçe, Arapça, Hintçe dinlemek için değil, Kürt müziğini dinlemek için geliyordur. Bunun aksi hareket ediyorsa, o insan siyasal tavrı alıyor demektir. Ve siz de onun isteğine uyarak hareket ediyorsanız, sanatçı, kişiliğinizin tartışılması bir yana ulusunuzun kültüründen taviz veriyorsunuz demektir. Hele bu dost olmayan bir ülkenin diliyse bu tavizin boyutu ürkütücü bir hal alıyor demektir. Sizi Şivan Perwer olarak dinlemeye gelenler, sizi elbette Kürtçe dinlemek için geliyorlar, ama sizi rahat değiştir bulunca değiştirmeye çalışıyorlar. Yani dostluk maskesiyle sizi istemediğiniz veya ulusunuzun reddettiği kalıplara sokmaya çalışıyorlar ve böylece bir İbrahim Tatlıses, İzzet Altınmeşe'den farkınız kalmasın istiyorlar. Siz de bazıları istiyor bahanesiyle o yöne doğru istemezseniz de yöneliyorsunuz. Halbuki herkes kendi dalında ve temelinde üretirse bir anlamı olur. Yoksa siz "odam kireçtir" türküsünü elbetteki bir Sadık Gürbüz gibi istesenez de güzel çığıramazsınız. Türkler türkü çığırır, siz Dengbêj'siniz.

Siz Şivan Perwer, gittiğiniz herhangi bir Avrupa'lı sanatçının konserinde, ondan Kürtçe şarkı ve müzik bekliyor musunuz? Örneğin şimdi kalkıp Madonna'yı, Tina Turner'i dinlemeye gidersek onlardan Kürtçe şarkılar dinlemek için mi gideceğiz? Veya Zeki Müren'i dinleyenler onu, niçin Arapça veya Kürtçe söylemeye zorlamıyorlar? Bence sanatında ciddi birisi, kendisini birkaç seyircinin baskısına teslim etmez, onları etkisinde eritir. Amatörler ise her telden çalar ve oynarlar. Siz Kürtlerin ne kadar hassas olduğunu hala anlamadınız mı? Melike Demirağ hanımefendiyle sahne deneyimlerinizi, seyircilerin tavrını bir hatırlayınız! Şu an da her yerden yavaş yavaş sesler yükseliyor, duymuyor musunuz hiç? Türkçe vb. şarkılar söylediğinizde seyircilerin öfkesini, aldıkları nahoş biçimi hiç anlamıyor musunuz?

Seyirciler size çürük domates atımlar diye mi bekliyorsunuz?

Ulusumuzun kalbindeki kutsal yerine acı verdiğinizi kafamıza çürük yumurta attıklarında mı anlayacaksınız. Kürt seyircisi ozanını, sanatçısını çok yükseklere göklere çıkardığı gibi; yerlere, bataklıklara vurmasını da bilir. Bunları biryerlerde olanlar sürekli düşünmelidirler. Düşünmeyenlerin girdikleri durumu Avrupa'da hergün gözlerinizle görüyorsunuz.

Siz Türkçe veya Arapça çığırarak Şivan Perwer olmadınız, olamazdınız. Türkçe söyleseydiniz belki bir İ. Tatlıses olabilirdiniz, Şivan Perwer değil. İ. Tatlıses'in seyircileri kulak seyircileridirler. Ş. Perwer'in ise yürekte dinleyip hissedendirler. Sizi bu düzeye getiren Kürt ulusudur. Siz onun kalbindesiniz, Pêşmergeleler sizin sesinizle düşmana daha güçlü saldırıyor, cesaret alıyor. Siz son dönemler bunu çok suistimal ettiniz, ediyorsunuz. Her telden çalmaya, herkesin gönlünü hoş etmeye çalışıyorsunuz. Unutmayın lütfen, çıktığımız salonlar pavyon değil ve siz bir pavyon sanatçısı değilsiniz. Varsa şapkanızı önünüze koyup şöyle bir düşününüz. Yüz defa, bin defa düşününüz, realitenizi kavramaya, somutunuza inmeye çalışınız.

2- Türk ve İran'lı grupların gecelerine çıkmanıza hiç bir anlam veremiyorum. Bizim onlarla dayanışmaya hiç bir nedenimiz yok. Ayıp sahibi onlar biz değil. Ayrıca onlar, Kürtlerin dostları oldukları için sizi çıkarmıyorlar, sizin isminizin suistimaliyle seyirci toplayabildikleri için böyle davranıyorlar. Biraz gerçekçi olalım, sorun dayanışmaysa, sizin dışınızda bir hayli Kürdistanlı

sanatçı var, peki bu beyefendiler niçin bu sanatçıları da davet etmiyorlar?

Bunu kısa kesiyorum, sadece kulağıma gelen bir sürü rahatsız edici eleştiriler olduğunu belirtmekle yetiniyorum. Kürtler bu durumlarını sevmiyorlar sayın Şivan Perwer.

3- Benim açımdan önemsiz bir eleştiri ama gecelerinizde bazen çok sıkıcı konuşmalar yapıyorsunuz. Çeşitli dillerle kendinizi kanıtlamaya çalışıyorsunuz. Bir sanatçı seyirciyle zevzeklik ederek değil, müziğiyle diyalog kurar. Bunu anlayınız artık... Sizin bu tutumunuz yeni yetme sanatçılara kötü örnek oluyor. Sizi Şivan Perwer olmaya çağırıyorum. Siz sanki Şivan Perwer değil de onun rolünü üstlenmiş biri gibi davranıyorsunuz. Kürt ulusuna yakışır düzeylere çekilmenizi arzuluyorum. Bırakın birkaç dostunuz da eksik olsun, az ama öz bir dostluk ve kaliteli bir seyirci kitlesi oluşsun.

Eleştirilerimle sizi kırmak istemiyorum ama, kırılırsanız da gördüklerimi ve düşündüklerimi kısaca anlatmaktan çekinmiyorum. Gecelerinize terar zevkle gidebileceğim günleri öz-lüyorum.

Selam ve saygılarımı size ve Gülistan'a sunuyorum. Serxwe-bûn'un Kürt kalbinden öpüyorum.

A. DİKİLİ

AYDINLARIN YERİ ÜZERİNE

Aydınları gruplara ayırmak olası alışkanlıkların sürdürülmesidir. Ben aydınları gruplardan çok ulusal ve uluslararası gruplara ve ilişkilere ayırmak istiyorum.

Türkiye'de Türk Aydını var. Kürdistan'da da Kürt Aydını. İki ülkenin özgün konumu üçüncü bir tip aydın ortaya çıkarıyor: Ara Aydın. Kürdistan'ın sömürge konumu arada yalpalayan tip oluşturmaya elverişli. Ara Aydın'ı ülkelerimiz özgün şartlarında şöyle tanımlayabiliriz: ön bir bilgi: Türk Ara Aydını iki ülke aydın ilişkilerinde yoktur. Bu ilişki sadece Kürt Ara Aydın'ın oluşturuyor. Ara Aydın, kararsız, eli hem yardan hem serden olmayan aydın tipidir. Ve bu tip aydın Kürdistan'a özgüdür. Başka şartlarda başka ülkelere de uygulamak belki mümkün. Ara Aydın konumu itibarıyla karmakarışık, bulanık bir yerdedir. Kafa yapısı bozuka "saz" tipini andırır. Her telden ayrı bir sesle bir aheng oluşturma sevdasındadır. Peki kim bu ara aydın? Arada duran veya arayan aydındır. Yani bunu özgünleştirirsek: Kürt olduğu iddiasında bulunan ve Türk de olabilecek tip. Kürdistan'ın özgün şartlarını, genel ideolojik kalıplara sokmaya çalışan insan tipi. Hiç bir güce sahip olmaksızın kağıt üzerinde devletleri yerle bir eden, yüksek düzeyde toplumlar ve devletler yaratan tip. Kendi ulus ve toplum gerçeğine yabancı ve kapalı, ülkesi ulusal kurtuluşuna uzak ve kendisi dışında yapılan işlere düşman bir tip. Ara aydının kapsamı içine daha önce kullanılmış "Kürt Sol Sosyetesı" ve "Kürtler'de Kürt Sol Sosyeteleşi" kavramları da dahildir. Ara Aydın aynı zamanda "Efendi Aydın" tipidir. Ulusunu kurtarmak için yıllardır çabaladığı halde yüksek düzeylerde uluslararası teorik nimetleri sunduğu halde ülkesi insanları onu hala anlamamakta, "basit bir ulusal kurtuluş"u bile hala gerçekleştirememekte, kendi devletini kurtaramamakta. Ayol bir burjuva devleti bile oluşturmamakta. Ara Aydın genellikle "nihilist" aydındır. Kendisi dışında ulusunun dev bir gelişimi olsa bile inkar eder, görmemezlikten gelir. Ara Aydın Kürtçe bilse bile Türkçe konuşur. Yüksek düzeyde üretimler ancak Türkçe ile olur. Kendi kültürsüzlüğünü, yetersizliğini Kürt diline ve kültürüne yükler. Yaşar Kemal'i hep eleştirir ve kendisi de Türkçe yazar, Kürtçe yazan yüzlerce Kürt yazarını okumaz, hor görür. Doğu ve

Güney Kürdistan'da dev gelişimleri görmez, göremez, Ara Aydın ruhunu özgürleştirmeye çabalamaz, hep tutsak ve başkalarına bağımlı gelişmeye çalışır. Özgür düşünce kendi gücüyle hareket etme ona mümkün olmayan uzaklıkta durur. Özgür olmayı düşünmez. Sakız otunu çiğneyerek sakız yapıldığını düşünmez, basite kaçır, çiğnenmiş sakızları tekrar tekrar çiğner, çürüyünceye kadar çiğner. Üretimi sevmez, üretileni kullanır. Tüketicidir. Hazır tüketimin iflasla karşıkarşıya kalacağı da biliniyor.

Üç Aydın Tipi:

a- Türk Aydını: Bu tip hakkında bilgi edinmek isteyenler, Arap kökenli "Türk" aydını Yalçın Küçük'ün "Aydın Üzerine Tezler" isimli beş ciltten oluşan eserine başvurabilirler. Zengin tip ve teoremlerle doludur. Bu tip aydın benim eleştirimin gündemi dışında. Yalnız şunu söylemek istiyorum: Daha demokratik daha özgür bir tip olmasını arzuluyorum. Kendi devletinin yaptırımlarına, ulusal baskı ve eşitsizliğe daha bir tavır alması ve bu tavrı geniş kesimlere yayması onu daha da özgür kılacaktır.

aa- Kürt Aydını: Bir dönem çok ileri Kürt Aydınları oluşmuştu. 1950-1980 bu durum biraz geriledi. Kürt Aydını kendi kendine ulusuna düşman olmaya başladı. İnkarcı bir tipti. Güney Kürdistan'da o zamanlar bu üç tip Aydın vardı. Bizde yoktu. 1980 sonrası ve özellikle Ulusal Kurtuluş Mücadelesi'nin Dersim hareketinden 46 yıl sonra Kuzey Kürdistan'da tekrar gündeme gelmesi aydın tiplerini hızla ayırışmaya soktu. Kürt Aydın tipi kendini tekrar bulmaya başladı.

Türk devletinin Kürdistan'da savaşa girmesi bu ayırışmayı daha da netleştirdi.

aaa- Ara Aydın: Yukarıda biraz anlatmaya çalıştım. Bu tip aydınların son dönem iki kesimden birine yaslandıkları görülüyor. Bu aydın kesimin ne Kürdistan ulusal kurtuluşuna ne de Türkiye'deki devrimci demokratik gelişime katkısı vardır. İkisinin de ayakbağı bir tiptir. Azalması ve sönüp gitmesi her iki kesime de hayır getirecektir. Kuruyup bitecektir.

A. DİKİLİ

“Kürt Tarihi Üzerine Tezler”e Küçük Katkılar⁽¹⁾

Dünya değişiyor. Değişmesi gerekli. Hareket halinde olan herşey gibi değişmek zorunda. Dünya değiştikçe yaşılanıyor ve bunun sonucu bilgileniyor. tecrübeleri genişliyor, derinleşiyor. Son yıllar dünyanın dönüşünü hızlandırmadıysa da değişimini rüzgar evresinden fırtına safhasına dönüştürdü. Değişimine belli bir yaklaşım oluşturmak gerekiyor. Bu yaklaşımın yargısı değil, oluşu önemli.

Dünya değişiyor. Bu değişim az da olsa Türkiye'ye de yansıyor. Türkiye'nin belirli değişimleri ise Kürdistan'ın değişimlerine göre biçimleniyor. “Kürdistan artık eski Kürdistan değildir” diyen ve bunu kararlılıkla tekrarlayan, her tekrarlayışında anlamını zenginleştiren canım Hocam İsmail Beşikçi'yi anımsıyor insan. Her Kürt ve Kürdistan kelimeleri geçtiğinde Hocam Beşikçi'yi anmadan almuyor. Onu anmadan, Kürt ve Kürdistan terimleri ikna edici görünmüyor artık.

Türkiye değişiyor. Bu değişimde Hocam Beşikçi'nin katkısı büyük.

Bu değişime diğer bir önemli ve belirleyici katkı da Kürtlerden geliyor. Kürtlerin değişmesi, kendi ulus bilinç ve benliğine vararak sahip çıkması bu değişme sürecini hızlandırıyor. Kürtlerin Türk devletine karşı PKK önderliğinde yükselttiği silahlı halk savaşı “Serhildan” bu değişimin tarihsel koşulunu yaratıyor. “PKK'nin ortaya çıkışı, Kürtlerin tarihinde, Kuzey Kürdistanlı Kürtlerin tarihinde bu bakımdan da önemli bir dönüm noktasıdır. PKK bize şunu öğretmektedir: Ulusal özgürlük için, ulusal bağımsızlık için ölmesini bilmek gerekir. Irkçı ve sömürgeci Türk Devleti'ni endişelere garkeden de, PKK'nin bu kararlı, bilinçli, bilgili tavrıdır.” (2)

En sevindirici değişim de Türklerde, Türk aydınlarında olan değişimdir. Türklerde değişim bir zorunluluğun, dayatmanın sonucu da olsa önemlidir. Türkler, Türk aydınları Kürdistan'ın artık eski Kürdistan olmadığını kavrama doğrultusuna yönelmişlerdir. Bunu kimisi destekleyerek kimisi karşı çıkarak algılıyor. Kürdistan'da değişim bir bütün olarak Türkiye'yi etkiliyor ve beyinlerde yuvalanmış örümcekleri uyandırıyor, harekete geçiriyor. Türk aydınları da yavaş yavaş bu örümceğin uyanımını hızlandı-

ıyor. Örümcek uyanıp gidecek, yuvası temizlenecek, Kemalizm ruhu beyinlerden-gönüllerden atılacak, ancak bunun sonucu daha sıhhatli düşünülebilir.

Sayın Yalçın Küçük'ü bu Türk aydın kategorisinde görüyorum. Sayın Küçük, olaylara olgulara açık, doğmaları kıran ve aydınlanma sürecine katkıda bulunan, bildiklerinde direnen "asi" devrimci bilim yazarıdır. Türk burjuvazisine karşı olanların silahıyla onları altedebilen bir düşünce gerillasıdır. Türk aydınlarının kafalarında beyin ameliyatlarıyla ünlü bir bilim cerahıdır. Ben Y. Küçük'ü okuyunca direniş ve savaşın kalemle de ne kadar güçlü olabildiğini görüyorum. Onun zengin ve derin tezlerinden herkesin şöyle veya böyle etkilendiğini düşünüyorum. Yalçın Küçük'ü eleştirebilen pek az ciddi yazı olduğunu sanıyorum. Onu eleştirme yerine genellikle basit bir yolla karalamalara giriliyor. Bunu yapanlar onun etkisinde ezilenlerdir. (3) Bence ona karşı eleştiri yapabilmek çok zor bir iş olduğundan, en kolay yol olan karşı çıkış ve küfür devreye giriyor.

Sayın Y. Küçük'ün Kürt ve Kürdistan meselesiyle ilgilenmesi veya kendi tanımıyla ilgilenmek zorunda bırakılması bir Kürt olarak bana gurur veriyor. Kürtleri sevindirir inancındayım. Kendisi köken olarak "Arap" olsa da bir Türk aydını sayılıyor ve Türk aydınlarının da gururu oluyor. Kürt ve Kürdistan saflarında kalem oynatması sevindirici bir kazanımdır. Kürtlere yazınsal olarak zenginleştirici katkıları olacağına inanıyorum.

Kürt Tarihi Üzerine Tezler makalesini zevkle okudum. Sevin-dim. Sevincimi açığa vurmak için de bir kaç yerini eleştirmek zorundayım. Bunları eleştiriden çok katkı olarak düşünmek gerekiyor.

1- "**Rum**" sözcüğü üzerine: Bu sözcüğü Kürtler yalnız Türklere karşı kullanıyor ama Kürtler yalnız kullanmıyor. Ortadoğuda sırasıyla herkes daha batısında yaşayan ulusa bu kavramı yakıştırıyor. Örneğin İran'ın doğusunda bulunan halklar Farıslara "Rum" derken, Farıslar da kendi batısındaki Kürtlere "Rum" diyordu. Kürtler Türklere ve Türkler de Yunanlılara "Rum" diyor. Dikkat edilirse halk arasında Yunan sözcüğü pek geçmez, Yunanlılara "Rumlar" denir. Kıbrıs'ta yaşayan Türk dışı azınlığa ise herkes "Rum, Rumen" diyor. Yunanlar da Romalıların "mirasçıları" İtalyanlara bu kavramı belli bir döneme kadar yakıştırıyor-

lardı. Demek herkes bir batısında bulunana "Rum" diye "kûfûr" ettiğini sanıyor. Almanların "Rus" kavramlarını kullandığı gibi. "Juden, Russen" ve son yıllar sıkça duyulan "Türken" kavramları Almanlar nezdinde kûfûr yüklüdürler. Birine şahsi kûfûr ise bir bölüm Almanlarda Müslüman isimleri söylenerek yapılabiliyor. Yabancı olan herkese şahsi bir kûfûr olarak da "Kanake" sözcüğü kullanılıyor. "Kanake" Katalanlı Kanakların dilinde "insan" anlamına geliyor. Bu bize şunu gösteriyor; kelimelerin içeriği, anlamı önemli değil, kullanılan kişilere göre algılanması önemlidir. Örneğin Aziz Nesin'e göre Kürt kelimesi kûfûr anlamına gelirken, benim için gurur verici bir anlam içeriyor. Veya Aziz Nesin'e Yalçın Küçük diye hitap edilse kendisini hakarete uğramış sanır, ama başkaları için bu isim gurur vericidir. Bu geleneğin Kürtlerde de bulunması, özellikle Türklere "Rum" demelerini normal karşılamak gerekiyor. "Rum" kûfûrünü savurmak zalimi adıyla anmak sanılıyor. Roma İmparatorluğunun ortadoğu ve yakın doğu akınları ve mezalimi biliniyor. Son dönemler Kürtler bir şeyi daha iyi kavradı sanıyorum; Türklere artık "Rum" demeyi. Barbarlığın zulmün Türkler adına da yapılabildiğini gördü ve kavramlarını somutlaştırıyor artık. Rum sözcüğü daha ağır ve kötülük dolu bir nitelikte yerini "Türk" sözcüğüne terk ediyor.

Rum kavramının olumlu kullanımı da var. Bunun kullanımı günümüzde "bilinçli" bir seçim değil, tarihi bir uzanımdır. Örneğin pek kimse sormuyor: Niçin **Mevlana Calaleddini Rumi**? Buradaki Rumi de Romalılara atıf ama olumlu kullanılıyor. Özenti gösteriyor. Evet, Mevlana Celaleddini **Balchi** öz adından da anlaşıldığı gibi Afganistan'ın Balch şehrinde gelme Mevlana kendisine **Rumi** yani Romalı adını daha yakışır buluyor. Romalılığa olan özenti ve tutku onu geldiği yeri inkara sürüklüyor. Konya'da yaşadığı halde Konyayı olmuyor. Rumi oluyor. Bu da işin diğer yanı.

2- İran, bu kavramın politik ve etimolojik içeriği: Sayın Yalçın Küçük, İran'ın bugünkü politik sınırlarına bakarak bu kavramı öz kaynağı ve etimolojik-etnolojik ve coğrafik temelinden koparmamak gerek. "İraniler, Kürtlerin kendi soylarından geldiğini ileri sürüyorlar, İran yöneticilerinin dün de, bugün de hep bir 'Kürt sorunu' oldu" diye yazıyorsunuz. Eğer İran'ın bugünkü devlet sınırları ve hakimiyeti elinde tutan ulus Farıslar kastedi-

liyorsa bu doğru. Ama sorunun diğer ucu siz İrani kavramını herhangi bir seçmecilikten uzak bir biçimde kullanıyorsunuz. İran kavramının bir devletin siyasi sınırlarına isim olarak verilmesi çok yakın bir döneme rastlar. Bu kavram "ari" denen kavramdan geliyor. Sanskritçe'de ârya (4), Avesta'da airya/airyana (5), eski İranca'da airya/airyana (6), olan bu kavram "êr" (7), kökünden geliyor. Bu da Ariler, İranlılar anlamındadır (8).

Söylemek istediğim, siz konularımızda, tezlerinizde çok seçmecisiniz; Türk Tarihi Üzerine Tezler'de de bu seçmeciliğinizi yerine getirmek durumundasınız. Bu konu öyle teğet geçilecek bir kaç tezle halledilecek bir konu değildir. Kavramların seçimi önemli. Örneğin İraniler yerine Farıslar veya İran devleti terimlerinin kullanılması doğru bir kavram seçimidir. Ama yalnız İran ve İrani demek, bunu Farıslara ve çok yeni olan devlet isimlerine maletmek olur. Böylece yalnız Kürtlere değil diğer halklara da "hakaret" edilmiş olur. İrani deyince şu halklar kastedilmiş olur: Batı İraniler: Farıslar, Tacıklar, Kürtler ve Beluciler. Doğu İraniler: Paştular, Ossetler ve Pamir halkları ve bunların dillerinin sınıflandırılması.

İran'da Kürtlere baskı Farıslar ve İran devleti tarafından yapılmaktadır. İran ve İrani kavramlarını kendilerine maletmeye çalışsalar da bizim onlara bırakmamamız gerekiyor. "İran" devleti bu kavramı haksız yere kullanıyor. Çünkü egemen güçler Farıslar ve egemen dil Farışçadır, oysa orada değişik dil ve halklar da yaşamaktadırlar. Örneğin, Sami kavramı da aşağı yukarı âri manasına gelmek üzere bir bölüm Afrika halklarını kapsar. Araplar da Samidir. Eğer herhangi bir ülke bu ismi kendisine yakıştırsa bile içeriği doldurması mümkün olmaz. Aynı şekilde de Farısların kendi yaşadıkları yere İran demesi içerikle çelişiyor. Üstelik başka halkları boyunduruk altında tutarak ve topraklarını işgal ederek bu ismi egemen kılmaya çalışmaktadır. Onlar bu çelişkiye "İran'da değişik halklar yaşıyor, İran ve İrani deyince hepsi bunun içinde" mantığıyla açıklamaya çalışıyorlar. Böyle kabul etsek bile İrani olmayan bir halk Azeriler de bu kavram içinde eritilmeye çalışılıyor. Eğer orada yaşayan halklar bunu böyle algılasalardı ve onlar da her konuda Farıslarla eşit olsalardı bu açıklama mantık ve içeriğe kavuşurdu. Ama bu durum öyle onların algıladığı gibi değil.

3- "Tarihte tek devlet kurdular", "ismi farsça oldu" diye yazıyorsunuz. Ben bunu çok yüksekte tutulmuş bir iddia olarak kabul ediyorum. "Tarihte ilk defa kendi isimleriyle kurdukları devletti" diye algılsaydı, bir noktaya kadar kabul görebilirdi. Ama siz "tek devlet" diye yüksek bir tanım kullanıyorsunuz. Halbuki Kürtler de diğer uluslar gibi birçok devlet kurmuş ve devlet kurma deneyiminde bulunmuşlardır. (9)

Bugünün dili ve standartıyla yorumlandığında belki bu devletlere devlet terimini kullanmak kolay olmayacaktır. Ama bunu diğer "büyük" devletler kurmuş uluslara da uygulayabiliriz. Diğer devletler hep kişi ve aşiret ilişkilerine dayanan veya başkaları tarafından hakimiyet altında tutulan devletlerdi. Aynı şekilde Türklerin de "TC'yi ilk devlet olarak kurdular" hatalı yorumuna götürebilir. Çünkü diğer devletler kişi veya boylar adınaydı ve budunbilimsel açıdan da Türk ögesinin göze çarpar bir etkinliği hemen hemen yoktu.

4- "Kürtçe Kurmanci ve Sorani olmak üzere iki lehçeye sahiptir", "Zazaca Kürtçe dışı kalıyor" diye keskin bir yargıda bulunuyorsunuz. Dilbilim ve dilbilimcileri onyıllardır büyük problemlerle karşı karşıya bırakan bu sorun, bu kadar katı kesin ve basit bir öngörümlle çözülemez. Dilbilimde "Kurmanci" veya "Sorani" terimleri pek az kullanılır. Bunların yerine coğrafik yerleşim esas alınır. Kuzey-batı Kürtçe ve Orta Kürtçe daha çok kullanılır. Bunların dışında Doğu ve Güney Kürtçe lehçeleri de bulunmaktadır. Tarihin değişik dönemlerinde değişik biçimde biri ya da diğeri ağır basan dil haline gelmişlerdir (10). Sizin de belirttiğiniz gibi Orta Kürtçenin günümüzde de ağırlığı doğal olarak sözkonusu, çünkü o "lehçe"de yüzleri ve binleri aşan araştırma, çalışma ve tercüme vardır. "Çalışan dil paslanmaz" terimini öngörürsek doğrusu da böyle olur. Kuzey Kürtçe Ehmedê Xanê'den üç asır biraradan sonra 1900'lerin başında başlayarak, özellikle de Latin Alfabesine kavuşumundan sonra (Bak: Bedirxanların çalışmaları) önemini artırır düzeye geldi.

"Zazaca (Dimili) Kürtçe dışı kal" mıyor. Çağımızda bir bölüm politik niyetli kişiler "dilbilimci" sıfatıyla türetiliyor. Bunlar ciddi bilimsel çalışma yapmayan, iddialarını ispatlamaya çalışan neye hizmet ettikleri belli olmayan türlerdir. Bu konu bilimsel uslubuyla elbette irdelenmeli üzerine çalışmalar yapılmalıdır. Nite-

kim tarihte de böylesi çalışmalar olmuştur. Bu türediler de tarihte bilimsel çalışma yapmış bir bölüm bilimadamlarına dayanmaya çalışıyorlar, kendi üretimleri bugüne kadar gözüme çarpmadı. Oskar Mann bir sürü ciddi bilimsel çalışmalar yapmıştır. Oskar Mann çalışmalarını sonuca ulaştıramamıştır. Böylesi bir dönemde Zazaca'nın Kürtçe'den ayrı olduğunu savunmuştur. Bütün diğer çalışmalar O. Mann'ın bu belirlemesinden kaynaklanmaktadır. Bu çalışmayı sürdüren Karl Hadank ciddi bir karşı çıkış göstermemekle, bu konuda O. Mann'ın tarafını tutuyor. (11)

İnsan, kendisi ikna edici bilimsel kanıtlar öne süremiyorsa ve politik mantıkla bilimi yorumluyorsa böylesi sorunlar ancak suni bir biçimde her dil ve her dönem için iddia edilebilir. Zazacacı iddiacılar genellikle belli bir kaç kuralla Zazacayı Kuzey Kürtçesinden uzak göstermeye çalışıyorlar. Coğrafi olarak "Zaza"ların Löristanın kuzeyinden göçtükleri söylenebilir. Doğal olarak Zazaca bir Kuzey (batı) lehçesi değil Güney Kürtçesi içerisinde değerlendirilmelidir. Türediler bütün çabalarını böylesi yanlış bir değerlendirmeye verdikleri için içinden çıkamıyorlar ve işin kolayını seçerek "Zazaca ayrı bir dildir" köremecinde çırpınıyorlar. Bunun nedeni bu bölüm insanların çoğunun amacının dili netleştirme değil, politik bir kalıba koyma niyetlerinden ve başka dilleri bilmediklerinden karşılaştırma olanağından yoksun olmalarındandır. Örneğin Zazacanın kelime hazinesi ve bazı kurallarından hareketle Türkçeye de yaklaştıranlar çıkabilir. Ama bu sadece niyeti, bilimçel çalışmayı açığa çıkarmaz. Nitekim böylesi çalışmalar da vardır. (12)

Kıscası Zazaca Güney Kürt "lehçeleri" içinde ele alınır ve bir bütün olarak yeterli çalışma yapılırsa netlik kazanacaktır. Yoksa niyet ne olursa olsun politik açıdan Kürtleri "böl ve zayıflat ve yönet" mantığını içeren Zazaca Kürtçe değil mantığı, insanı sömürgecilerin kucağına düşürmekten başka bir işe yaramaz. Son dönem Zazaca ile ilgili değerli çalışmalar da yok değil. (13)

5- Med, Urartu vb.: Urartuların Kürtlerin ataları olabileceği tezine ben de katılmıyorum. Daha çok Ermenilerin olabilecekleri aklıma yatıyor. Bu konuda fazla bir bilgim de yok.

Medlerle ilgili aynı şeyleri düşünemiyorum. Med, Guti, Kardox ve Astraganların Kürtlerin ataları olduğuna inanıyorum. Bilimde inanma pek bir anlam ifade etmiyor tabii. Kürtler bunu böyle kabul ediyor, bir takım veriler de bunu destekleyici düzeyde. Yani

açık bir karşı çıkış, Kürtlerin ataları değildirler diye tezler oluşturma da yok. Aksi ispat edilmediği ve biz Kürtler böyle algıladığımız sürece niçin bu varsayımda bulunmayalım. Med dilinden arta kalan kelime ve harf karşılaştırmaları bizi bu konuda daha çok umutlandırıyor. Araştırmalarım -hala başlangıcındayım- Avestanın da Kürtçeye diğer İrani dillere nazaran daha yakın olduğunu -en azından harflerden tahmin edilen seslenimlere göre- etimolojik araştırmada Avestanın Medlerin dili olabileceği yalnız benim iddiam değil, bu konuda spekülâtif te olsa bir sürü varsayım var. (14) Bu konuda son yılların arkeolojik kazıları henüz tam sonucuna ulaşmamakla birlikte, Berhem dergisinde M. Düzgün tarafından kazılarla ilgili dizi yazısında önemli ipuçları yer almaktadır. Ayrıca Med sanatı Kürt sayılan diğer gruplarla da yakın bulunmaktadır. (15)

Eğer biraz da olsa katkı olabildiyse bu beni çok sevindirir. Sayın Y. Küçük. "Kürt Tarihi Üzerine Tezler" oluşturma aşamasında, Kürtlerin bazı önerilerini ve daha geniş bir araştırmayı önünüze koyacağınızı umut ediyorum. Kürtçe ve daha başka ulaşamadığımız veya dil olarak zorlu çözümlü çalışmalarda karınca kararınca katkıda bulunmaya hazırım ve bir sürü insanın da hazır olduğu inancındayım. Araştırmamız süresinde Kürt dilini de öğreneceğinizi sanıyorum, böylece dış bir yardıma da ihtiyaç kalmamış olur.

Sizin çalışmalarınız bizim için bir kazançtır. Bunu istediğiniz sonuca götüreceğinizin başarısında umut görüyorum.

Selam ve Saygılar.

A. DİKİLİ

Dipnotlar:

1. Toplumsal Kurtuluş, Sayı: 31, Mart 1990, S. 23-39.
2. İ. Beşikçi, Devletlerarası Sömürge Kürdistan, S. 147, İst. 1990.
3. Çok sevdiğim bir dostum var. Hep Yalçın Küçük'ü eleştireceğini söyler. Bugüne kadar eleştirebilmiş değil. Çünkü karalamadan eleştirmek isteyen eleştirecek pek az tarafının olduğunu bilir.
4. **arı:** Ariler, onurlu, asil vb. manalara geliyor. Klaus Mylius, Wörterbuch Sanskrit-Deutsch, Leipzig, 1987
5. F. Justi, Handbuch der Zendsprache, Leipzig, 1864
6. C. Bartholomae, Altiranisches Wörterbuch, Strasburg, 1905
7. er ['yl] Aryan, Iranian.. NP iran, only as a geographical name.. S. M. Nyberg, A Manual of Pahlavi, Part II, Dictionarý, Wiesbaden-1974
8. MacKenzie de de aynı anlamda kullanılmıştır. **Ēran, Ēran-šahr:** Land of Aryans, MacKenzie, A Concise Pahlavi Dictionarý, London, 1971.
9. Cigerxwîn, Tarıxa Kurdistan Band I ve II, 1985 1987, Stockholm.
10. Kemal Fuad, Kurdische Handschriften, Giriş bölümü, Wiesbaden, 1970.
11. Karl Hadank, Mundarten der Zâzâ, Hauptsächlich aus Siverek und Kor, Berlin, 1932 Karl Hadank bir takım karşılaştırmalarla Zazacanın ayrı olduğunu göstermeye çalışıyor. fakat bunun yanında Zazacanın günün imkan ve şartlarına göre güzel bir açıklamasını da bilimsel olarak yerine getirmeye çalışıyor. Yalnız bu karşılaştırmalarından çıkılarak insan Zazacanın Kürt dili dahilinde olduğunu da kanıtlayabilir, ayrı olduğunu değil. Bu konuda esas araştırmaları olanlar şöyle değerlendiriyorlar:
P. Lerch; indirek ayrı olduğunu savunuyor.
F. Müller; kararsız.
F. Justi; Kürt dili sayarak 'man müste die Zâzâ redenden Kurden als fünften Zweig aufführen' diyor. (Kurdische Grammatik, 1880)
W. Tomaschek; Kürt dili ama çok değişik.
A. Socin; Zazaca Kürt dilidir.
W. Weilson ve H. Rawlinson; Zazaca Kürt dilidir. (Encyclopaedia Britannica, vol. xv 1911, Kurdistan)
E. B. Sonae; çelişkili.
A. v. Le Cop; çelişkili.
O. Mann; Zazaca Kürt lehçesi değil.
K. Hadank'ın tek güçlü dayanağı, O. Mann'ın belirlemesi. Bunlar da öyle militanca bir reddiye yönelmiyorlar, belli ihtimalleri de gözönüne alarak hareket ediyorlar. Bunun dışında değerli Kürt tarih ve dilbilimcileri Secadi, M. E. Zeki, T. Wehbi ve C. Nebez Zazacanın bir Kürt dili olduğunu örnekleriyle göstermişlerdir. (Akt.: K. Fuad, age.. Giriş)
12. Bak: Doc. Dr. Tuncer Gülensoy, Kurmanci ve Zaza Türkçeleri üzerine bir araştırma, TKAE, Ankara, 1983.
Hayri Başbuğ, Göktürk ve Uygur Zaza Kurmanc Lehçeleri Üzerine bir Araştırma, TKAE, Ank. 1984.
13. Stockholm'de Malmisanij, Berhem Dergisi, Paris Kürt Enstitüsü ve özellikle de çıkardıkları Hêvi Dergisi, vb. Ayrıca bu konuda çalışan bazı arkadaşlarla da sohbetlerimde belirli çalışmalarının olduğunu anlattıkları, fakat bugüne kadar yayımlayamadıkları taraflarından belirtilmiştir. Yakın bir zamanda bu konuda belirli çalışmaların yayınlanacağını umut ediyorum.
14. W. Hinz, Neue Wege im Altpersischen, Wiesbaden, 1973.
15. Meydan Larousse, cilt: 8, İst. 1972, Medler Bölümü.

3 – Notlar: (Konulara göre)

1. "Kürt Sol Sosyetesini yazalı 4 yıla yakın bir zaman oluyor. Bu süre içerisinde beni sevindiren bir sürü olaya ve tartışmaya tanık oldum. Ben genellikle kendimi bu tartışmaların dışında tutmaya çalıştım. Bazen "provokatif" sorularla tartışmaları derinleştirmeye çalıştım. Bu süre bu kavramı ve özellikle içeriğini pekiştirdi. Diğer yazılarımla ilgili de tartışmalar açıldı. Benim yazıların sahibi olduğumun bilinmemesi belirli bir rahatlık veriyordu. Bu şekilde kimin gerçekten ne düşündüğünü kulaklarımla dinleme olanağına sahiptim. Kürt dostlarım -çok az karşı çıkışla- olumlu yaşıyorlardı yazılara. Özellikle bu tip yazılara susamışlık Kürdistan'ın, Kürtlerin geçiğiyle ilgilidir. "Sol Sosyete" artık bir kavram olarak oturdu sanıyorum. Yazıların bir bakıma kolektif düşüncelerin ürünüdür diyebilirim. İnsanlarla belirli konularda tartışıyor, düşüncelerini kendi düşüncelerimle karşılaştırıyor, eleştirilerini dikkate alarak hareket ediyordum. Bu bakımdan, benim yazılarda belirttiğim düşünceler yalnız bana ait değil, bir yığın eleştiri ve düşüncenin süzülerek kaleme alınmasıdır.

Bu ara Güney Kürdistan ve diğer parçalarda Kürtlerin durumunu da daha yakından izlemeye çalıştım. İki önemli örneği de elde etmiş oldum. Örneğin Güney Kürdistan'da İKP ve Doğu Kürdistan'da Komela içinde Kürtlerin ağırlıkta olduğunu gözledim. Bunlarla uzun ve düzenli ilişki ve sohbetlerim oldu. Sonuçta "Kürt Sol Sosyete" ve diğer eleştirilerimin hedefinin genişletilmesi gereği kararına vardım. Çünkü İKP'nin durumu, oradaki Kürtler açısından içler acısıydı. Bunlar Kemalist Türk Solundan da daha köklü ve "kurnaz" bir örgütlenme oluşturmuşlardı. (Son dönem geniş bir çözüme var). Bunlar Kürt örgütleri içinde de örgütlenmişlerdi. Örneğin İKP Avrupa'da ve özellikle de doğu Avrupa ile Sovyetler Birliğinde kendine özgü isimlerle hareket etmiyor. İ-KDP'nin öğrenci örgütü KSSE içerisinde örgütleniyor ve KSSE'nin fonksiyonlarını kendi koyduğu kurallarla sınırlıyordu. Böylece bir taşla iki kuş vurulmuş oluyordu: 1) Kürt adına yapılan herşeyin içeriğinin boşaltılması, 2) İlişkileri kendi inisiyatifinde tutarak Kürtlerin çalışmalarının engellenmesi, sesinin duyurulmasının kısılanması. Bu çok profesyonel eleman ve mantıkla yapıyordu. Bunu yapan eleman kimlik olarak KDP öz olarak İKP oluyordu. Genellikle ellerindeki "sosyalist kardeşle ilişki" imkanını da Kürtlere karşı sonuna kadar tehdit olarak kullanıyorlardı. Bilindiği gibi KDP'nin bir sürü yöneticisi de İKP eğilimliydi, en azından onlarla sürtüşmeyi göze almamaktan yanaydılar, böylece İKP'nin ağırlığı işbirlikçi Kürt Sol Sosyetesinin sayesinde KDP'nin ve birlikte buldukları diğer Kürt örgütlerinin üstündeydi. İKP'nin Kürt kadrosu Kürtçeyi iyi bilen, yurtsever Kürtçülük manevra yeteneği olan bir kadrodur. Bu kompleks çetrefilliyi yakından görünce insanın Türk Solunun acemiliğine ve içinde bulunan Kürtlerin yeteneğini böylesine profesyonelce kullanamamasına seviniyor adeta. Türklerle olan Kürt Sol Sosyetesini genellikle anti-Kürt bir zeminde dururken Araplarla olan Kürt Sol Sosyetesini yurtsever Kürtçü bir zemine oturmuş bulunuyor. İran'da, Komela, Tudeh vb. örgütlerin durumu ise biraz daha değişik. Örneğin Komela Kürdistan'da Kürt örgütü geçinirken İran'ın geneli

içinde "Komünistlerin Birliği" oluyormuş. İran'da bulunan örgütlerin hemen hemen hepsi 'İran' teriminin yanlış kullanımından çıkarak örgüt programı oluşturuyorlar. İran'ın, İran'da yaşayanları kapsadığını savunuyorlar. Bu iki yönlü bir yanlışlık içeriyor: 1) İran'da yaşayıp İran teriminin dışında kalan halklar da var, 2) "İran" kavramı Farişlar ve Firis dilince tasallu olan bir devletin politik sınırları olarak harcanıyor. Halbuki "irân", "ârî" "ariyan" "êrî" "êrân" kavramlarının 'farişi' kullanımudur ve "arilerin yaşadığı yer" anlamına geliyor.

2. "Kürt Örgütlerinde Kürt Sol Sosyeteği" yazısı bir bakıma örgütlerin yapılanmasını da yansıtıyor. Örgütleri oluşturan 'kadroları' olduğu için, eğer bu 'kadrolar' örgütsel düzeyin gerektiği sürece denk düşmezlerse o örgütün örgüt olma hakkı da ortadan kalkar. Nitekim Kürdistan'lı örgütler bir iki istisna dışında bu süreci yoğun bir şekilde yaşadılar ve git gide erime dağılma sürecine girdiler. Bu süreç Kürdistan'da ulusal kurtuluş mücadelesi yükseldikçe hızlandı ve Kürt halkının "Serhildan"ıyla doruğa vardı. Çok yazık. Bir bitiş yaşanıyor. Kürdistan'da bir yandan toplumsal gelişme ve ulusal isyan yaşanıyor, diğer yandan buna yön vermesi gerekenler, 'önderlik' iddiası bulunanalar bu işin önderliğini yerine getirmeye çalışanlara karşı duruyorlar. Bu da bize bir şeyi iyi kavratıyor: Sorun Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesiyse, grupsal varoluş değilse, bu karşı duruş niye?
3. "En Büyük Bireyler" yazı dizisi en önem verdiğim dizidir. Bazen tekrar okuyorum. Her okuyuşumda hayret ediyorum. Çünkü insanlar hala 'en doğru' ve 'en doğru' olarak göçüp gidecekler gibi geliyor bana. İnsanlar hala 'en' li, bu üzücü değil mi?

Bu yazı dizisiyle bir takım tabuları kırmaya çalıştım. En önemlisi de **Barzani** tabusudur bence. Kürtlerin **Barzani**'ye karşı tutumları biraz da konumlarını, pozisyonlarını belirliyor. Bu tabulara şimdi de **Apo** tabusunu eklemeyi ve bu tabuyu da karınca kararınca kırmayı düşünüyorum. **Apo (Abdullah Öcalan)** uzun ve yorucu bir uğraşı sonucu, dişle tırnakla yola çıkarak bir yaratıcılık yoluna girdi. Bundan **PKK** oluştu. **PKK**'nin "Apo" önderliğinde yoğun çabası Kürdistan'da (hatası-sevabıyla) ulusal kurtuluş mücadelesini silahlı ciddi bir yaratıma dönüştürdü. 'Apo' ve 'Apoculuk' terimleri ilk olarak -bildiğim kadarıyla- Türk devleti ve Aydınlık grubu tarafından küfür olarak ortaya atıldı. Bu terimlerle sayın Öcalan sifatlandırıldı. Biz "Kürtler" de bunu benimsedik. Böylece küfür etmek düzeyinde kullandık. **PKK** savaşa başlayınca çok kurnaz ve akıllı bir manevrayla, daha önce karşı olduğu bu 'küfürleri' olumlu bir içerikle kullanmaya başladı. "Bijî Serok Apo" sloganı gündemleştirildi. **PKK** militanları 'biz Apocuyuz' demeye başladı ve böylece bu kavramları küfür olarak kullananlar kullanamaz oldular. Eskiden küfür anlamında kullandığı bu terimleri, olumlu bir içeriğe büründü diye "Kürt" solu artık kullanmaz oldu.

Sayın **PKK Genel Sekreteri Abdullah Öcalan**'a 'eleştiriler' de Sayın **M. Mustafa Barzani**'ye yapılan 'eleştiriler' gibi bilimsel somut ve politik temelden yoksun 'eleştiriler'di. Genellikle 'bir şey bilmiyor', 'cahildir', 'kendini beğenmiş', 'karanlıktır' vb.. 'eleştiriler' yapılıyordu. Hala da böyle

düşünen 'aydınlar'ımız yok değil. Böyle düşünen insanlar Kürdistan meselesinden bihaber düzeye gelmemişlerse ve iyi niyetli olduklarını savunuyorlarsa, o zaman bunlar ne son gelişmeleri izliyorlar, ne de Sayın A. Öcalan'ın yoğun teorik çözümlenmelerini okuyorlar. Veya okudukları halde algılamıyor, algılamak istemiyorlar. Pratikten teorik çözümlenmelere gidildiği için, denilen, sözü edilen her şey hemen hemen hayata geçiriliyor, bunu da görmüyorlar. Burada amacım PKK'yi veya sayın A. Öcalan'ı 'övmek' değildir. Benim görevim doğru algıladığım, doğru olduğuna inandığım izlenimlerimle insanların kafasında sorular açmaktır. Zaten onların övgüye ihtiyaçlarının olduğunu da sanmıyorum. Herkes gördüklerini doğru algılayıp, içinden gelerek bunu belirtse bu yeterli olur.

Devam edelim: Niçin hala katamızın ücra köşelerinde kuşklar? Niçin Kürdistan'a adanan yaşamlara saygısızlık? Her mücadele edip yükseleni çekememezlik niçin? Eğer bizim isteyip te yapamadıklarımızı başka birisi gerçekleştiriyorsa, en azından kabul etmek gerekmez mi? Eğer Kürdistan Ulusal Kurtuluşu yükseliyorsa bunun mutlaka "ben" bireyin ismiyle mi olması gerekiyor? "Ben" bireyden başka birileri "ben" bireyden daha ilerdeyse bunu reddetmek mi gerekiyor? "Ben" bireyin ne önemi kalır, eğer "ben" birey tarihin akışının luzum azaltmaya çalışıyorsa. Bu politik bir tavır bile değildir. Olsa olsa kışkırtıcı ve muz muz bir çıkmazdır.

Devam edelim: Kendimizle şöyle samimi bir hesaplaşalım. Kimse yokken aynanın karşısına şöyle bir geçelim ve kendimizi normal bir aynada normal görmeye çalışalım. Gerçekten kendimize biçtiğimiz büyük sıfatların sahibi miyiz bir bakalım. Çok samimi olalım kendimizle, kandırmadan; herbirimiz nelerimizi vermezdik bir 'Apo' bir 'Barzani' bir 'Talabani' bir 'Kasımlı' olabilmek için. Kurduğumuz örgütün bir PKK, bir KDP olabilmesini, kitleleri harekete geçirmesini ne bir isterdik değil mi? Peki hiç olmazsa kendi kendimizle bu muhakameyi yürüttüğümüzde böyle samimiysek, başkaları karşısında da samimi olmamız gerekmez mi? En azından başkalarına kendi "büyük"lük, kendi "yiğit"liklerimizi anlatırken diğer insanlara küfür etmeye utanmaz mıyız? Altında ezildiğimiz kişiliklere, örgütlenmelere tepki göstererek kendimizi de onların yanına koymaya çalışıyoruz. Bununla şunu demek istiyoruz: bakın ben de büyüğüm, güçlüyüm, öyle ya, örneğin onlarla muhataplaşıyorum demeye getiriyoruz. Bunu yaparken sürekli birilerini kandırmamız gerektiğinden başkalarına kara çalmayı prensip ediniyoruz. En azından kendimizi ve belki de bir kaç kişiyi daha kandırıyoruz.

Devam edelim: Sürekli yazdım, tekrarlıyorum; kendisini bilen, sınırlarını aşmayan iyi niyetli insanlara birşey deniyorum, ama varlıklarını başkalarına küfür ve karalamalara adayanlara tekrar tekrar sesleniyorum: Bir dönem Barzani'ye karalamalarda buluna buluna onun altında ezildik, sonra kabul etmek zorunda kaldık. Şimdi de Apo'ya çatıyoruz, peki onun altında ezilince mi kabul edeceğiz? Örneğin cüceliğimize bakmadan Kürdistan'ın bir sürü değerlerini tahrip ediyoruz, ilerde bunlara kendi değerleri-

miz olarak sahip çıktığımızda tahriplerimizi de göreceğiz, ama iş işten geçmiş olacak. Biz 'kuşku' hastalığından kurtulmak zorundayız. Aşırı kuşku şizofreniye götürür. Yaşamını çok açık bir şekilde ortaya koyan insan, özünde bütün kuşkuların temelini çürütmüş demektir. Öyle ise bir zamanlar Amerika'ya gitti diye 'hain' olan Barzani, sonradan ne yaptı da aklandı. O halkına yaşamını zaten adamıştı, biz düşüncelerimizi değiştirdik. Aynı şekilde, yaşamı pahasına ortada duran Sayın Abdullâh Öcalan veya başka bir lider niçin bizde kuşku uyandırsın? Bu kadar açık meydana çıkan ve neyi varsa ortaya koyan isandan daha ne istenir? Burada yanlış anlaşılmaya yer olmasın diye belirtiyim: Ciddeden eleştirmek, eleştirilerini bir durumu ileriye sıçratmak için yapanlara bir diyeceğim yoktur.

Kürt Aydınımın umut veren gelişmeleri de var. Olacaktır da... Barzani ancak aramızdan ayrıldıktan sonra aklandı. A. Öcalan aklanmaya başlamış durumda. Savaşan örgüt ve liderleri karalamakla bir yere varılmaz. Bu şu an yaşayan diğer liderler için de geçerlidir, ama gerçek liderler...

4. "Dünya Dönüyor" derken dünyanın fiziki dönmesi yalnız kastedilmiyor. Bu aynı zamanda 'zaman geçiyor' 'saat çalıyor' 'uyuyanları uyandıralım' vb. anlamlarını da içeriyor. Kendisi uyuyan başkasını uyandıramaz. Kürt Aydınları uyuyarak, kendi sorunundan uzak başkalarını uyandırmaya çalışıyor. Bu maalesef az da olsa hala böyledir. Kendi kökünden uzak pişmiş ve yabancı topraklara düşmeyi hayal eden meyvedir Kürt Aydını. Köküne yabancı, karşı; realitesini kavramak istemeyen bir 'aydın' gurubu. Ama bunun yavaş yavaş önemi kalmıyor. İki nedenden; bir, her ne kadar bu kesim kendisini vazgeçilmez saymazsa da gün be gün anlamını yitiren bir düzeye geliyor, kendisine, ulusuna daha çok yabancılaşıyor; iki, Kürdistan'da filizlenmeler var. Bu filizler olgunlaşıyor ve ulusal benliğine kavuşmuş aydınlar yetişiyor.
5. Efendi 'Aydın'larımız efendiliklerini hala devam ettiredursunlar, Kürdistan artık başını almış bir küheylan gibi ezip geçen bir gelişme gösteriyor. Halkın, ulusun 'topyekun' isyanı sözkonusu artık. 'Teori bürokratlığı' pratik mücadeleyle bir türlü bütünleşmiyor, bütünleşemiyor. Kürt ulusunu desteksiz, Kürdistan ülkesini sahipsiz bırakıyor. Kürdistan da bu 'evlatlar'ımı artık pek benimsemiyor, aramıyor kanısındayım.

Düne kadar Türkleri, Türk Solunu hep eleştirdik. Kürtlerle dayanışmamaların gerçeklere sırt çevirmelerini malikum ettik. Örneğin son üç dört yıllık gelişme, Kürdistan'ın somut konumu Türkleri yoğun bir değişme sürecine yöneltti, Türk Sorunu da değiştiriyor. Dergiler, gazeteler bile bu konuyu işliyorlar. Bence amaçları ne olursa olsun, biz kendimize güveniyor, programatik hareket edebiliyorsak bunların bu gelişimini olumlu görmemiz gerek diye düşünüyorum.

Örneğin 2000'e Doğru dergisi sistematik bir yayınlı bir sürü problemleri açığa çıkarıyor. Doğu Perinçek 'iki kurşununuz varsa, birini bana sıkın, Kürtlere değil' diye yazabiliyor. Bu yazılarla kamuoyu oluşuyor. Şimdi, bence D. Perinçek'in plan ve amacı ne olursa olsun bu durum iki yanlı bir yararı içeriyor. Yani yalnız kendisi örgütlenmiyor, Kürtler de bu işten yararlanıyor. D. Perinçek ve 2000'e Doğru ne yazsınlar? Kalkıp ta olmayan güçlerden

mi bahsetsinler? Olmayan güç ve kişileri mi alternatif gösterebilirler? O zaman haksızlık etmiş olmazlar mı? Gerçekleri çarpıtmış olmazlar mı? D. Perinçek 'PKK var' 'Apo var' 'başka alternatif yok' diyorsa ve başkaları bunun aksini pratik yaşama geçiremiyorsa, bence ağlayıp sızlama 'teorisi' yapmamak lazım. Suçu hep başkasında değil biraz da kendinde aramak lazım. D. Perinçek'in düşüncelerini ben şahsen hiç onaylamıyorum, Kürt sorunuyla ilgili önermelerini benimsemiyorum. Karşı olmadığım, 2000'e Doğru dergisinin ve diğer insanların Kürt sorunuyla ilgilenmesi, bol bol haber vermesidir. Eger Doğu Perinçek PKK'yi yazıyorsa, A. Öcalan'la röportajlar yapıyorsa buna sevinmek gerekiyor, karşı çıkmak değil. Belki de Perinçek'in değişik amaçları olabilir, o zaman onlar eleştirilir. Yoksa 'sen PKK'yi yazıyorsun, alternatif gösteriyorsun' diye değil.

"Türk basını PKK'yi büyütüyor, sunuyor, alternatif gösteriyor" hezeyanları hiç bir anlam ifade etmiyor. Türk basını bir dönem hep KDP'yi hedef gösteriyor, yazıyordu. Şu an yapmıyor, bu da incelemeye değer bir konudur. Bence basın gerçekleri çarpıtmakla beraber, gerçeklerden yansıyan korkuyu ifade etmek zorunda kalıyor. Türk basını Kürt hareketini büyütüyor bence. Onlar zaten büyük ve basın altında eziliyor. Basının yazdıkları bu ezilmenin istenirse de dışa yansımaları oluyor.

6. "İster 'sosyalist' ol, istersen 'milliyetçi', yalnız Kürt aydını olmanın onuruyla..." Bu sözlerin bazı "sosyalist" geçinen dost çevrede bir takım eleştirilere maruz kaldı. "Kürt Aydın olmanın gururu" diye yazmam eleştirildi. Eleştirici arkadaşları çok iyi anlıyorum. Çünkü yıllardır kafamızda sol keskin sloganlar, kemalist Türk solunun 'enternasyonalizm' tahakkümü vardır. Kemalist Türk solu ve aydınları 'enternasyonalizm' denince biz Kürtlere Kürtlüğümüzü reddetmemizi, herhangi bir ulusa dayanmayan 'nihilistler' olarak köksüz durmamızı öneriyorlar. Ve ilginçtir enternasyonalizm kavramını sadece biz Kürtlere dayatılıyor. Mesela herhangi başka bir ulustan bir öge kendi kökü üzerinde hareket edince ona bu tür dayatımlar enternasyonalizmin ön koşulu olarak dayatılmıyor. Biz Kürt kalarak, 'Kürt Aydın' 'Kürt Komünisti' kalarak enternasyonalist olamayacağımız empozesi bilinçaltımıza yerleştirilmeye çalışılıyor. Türk olarak 'enternasyonalist' olabilirsin, ama Kürtlükle 'enternasyonalizm' uyuşmaz, Kürtlük ancak 'ilkel milliyetçilik'le uyuşur mantığı egemendir. Ben de 'Kürt Aydın gururu' derken, bana uyuşmayan 'enternasyonalizm'i 'sosyalizmi'ni, beni inkar eden her olguyu reddettiğimi, Kürt sıfatıyla bu işlerle muhatap olabileceğimi belirtmek istemişim.

Bunu bize dayatan sol gurupların, partilerin isimlerinde 'Türk' 'Türkiye' terimleri yer alıyor. Kısacası Türk olmadan, Kemalist olmadan nasıl enternasyonalist olabilirsin(!) kavramı bilinçaltında küflendirilmiştir. Bu küflü bilincin şiddetiyle ortaya çıkıyor ve yok oluyor... Yani 'Kürt olmanın gururu'yla geriletilebiliyor. Ulusal bilinci olmayan bir Kürt bırakın enternasyonalizmi bir devrimci, bir solcu, bir müslüman bile olamaz.

Bu durum sağ kesimde daha güçlüdür. Örneğin İslami örgüt ve cemaatlar da aynı mantığı yayıyor. Kürtlerin bilinçaltına 'hepimiz Müslümanız, din kardeşiyiz, hepimiz Türküz, İslamda ayrı gayrı yoktur' kavramını yerleştirmeye

çalışıyorlar. Bir Kürt ancak Kürtlüğünü inkar ederse iyi bir Müslüman olabiliyor. Bu konuda Kur'an ve Hadislerde olan yerler de çarpıtılarak yorumla veriliyor. Türklüğün hizmetine göre biçimlenen yorumlarla veriliyor. Yani Müslüman olabilmenin yolu da 'Türk' olmaktan geçiyor. Sağla Sol burada. bu ortak noktada çakışıyor. İkisi de aynı şeyi söylüyor: 'Ayrı gayrı yok. hepimiz biriz, hedefimiz bir'. bu cümlelerin sonuna İslam veya Enternasyonalizm eklenebilir, içerik ve Kürtler açısından işlerliği aynıdır; 'sen Kürtlüğünü bırakmadan, kendini inkar etmeden hiçbir şeysin, inkar edersen herşey!' mantığı egemen. Kürtlerin, bu işin tam tersini yapmaları gerekiyor. Herşeyde ve her yerde ve herşeyden önce, çok açık ve belirleyici bir şekilde kimliklerini vurgulamaları ve kimliklerini herşeyin üstünde tutarak hareket etmeleri. Aksi insanı passif bir anti-Kürdizme götürür inancındayım.

7. Bu yazı Haziran 1988'de Kürdistan Press gazetesine gönderildi. K. Press yayınlamadı. Arkasından benim gönderdiğim diğer yazıları da yayınlamadı ve bana karşı bir 'ambargo' uygulamaya geçti. Bu 'ambargo' pek bir anlam taşımamakla birlikte bir anlayışı sergilemesi bakımından ilginçti. Sorun, yapılan eleştiriler değil, dar düşünmeyi aşamama sorunuymdu. Çünkü eleştiriler bir noktada çakılıp durmuyor, genel özellikler gösteriyordu. K. Press'ten bazı arkadaşlar, bazı arkadaşlarca sıkıştırılınca da 'kendisi yazmıyor' 'niçin yazmıyor bilmiyoruz, ona sorun' veya 'A. Dikili Kürtlere küfür ediyor, nasıl yayınlalım' biçiminde kaçamak cevaplar veriyorlardı. Benim ise bu konuyla ilgili bir sorunun olmadı. Soranlara sadece 'gönderiyorum, niçin yayınlamıyor bilmiyorum' diyordum. Aslında benim için bu sorunu şu an şurada belirleme de bir bakıma sıkıcı oluyor. Üzülüyorum. Çünkü yük iddialarla, Kürtlerin sesi olacağı savıyla ortaya çıkan K. Press yalnız benimle ilgili değil, bir sürü konuda böyle davranıyordu. Böylesi bir girişim bu kadar çar-çur edilmemeli diye düşünüyorum.

Bu yazıyı ben şahsen çok önemli buluyorum. Amacım katı bir eleştiri, bazılarını kırma değil, ben düşündüklerimi sunuyorum o kadar. Bunun başkalarınca nasıl algılandığı beni fazla yormuyor.

Bu yazıyı sonraları Demokrat dergisi de yayınlamadı. Arkadaşların gerekçelerini ise bir türlü anlama yeteneğine ulaşamadım. Niçin yayınlamadıklarını kendileri de berrak bir şekilde formüle etmediler. Aslında onların çok açık gerekçeleri olabirdi, örneğin 'bir siyasetin yayın organıdır' diyebilirdiler.

8. Bu yazı Haziran 1988'de yayınlansaydı anlaşılır bir anlamı olurdu. Aradan geçen süre aktüelliğini yitirmesine neden oluyor. İsimleri çıkararak yayınlıyorum. Bu yazı da K. Press gazetesine postalandı ve yayınlanmadı.
9. Demokrat dergisinden arkadaşlar Mart 1989 sayısını **Barzani**'nin aramızdan ayrılışının onuncu yılına adadıklarını belirttiler. Bu konuyla ilgili yazımın olup olmadığını sordular. Bu bana onur verdi ve hemen bu yazıyı kaleme aldım. Büyük önder **Barzani** üzerine yazı yazmak, yazabilmek elbette bir onur işidir. O bütün yaşamını Kürt Ulusal Kurtuluş Mücadelesine adadı ve böylesi bir efsanevi öndere, ben küçücük bir Kürt elimden gelir de bir yazı yazmaz mıydım? **Barzani**'nin yaşamı Kürdistan'ın önemli bir kesitini de bize veriyor. Onun yaşamıyla ilgili çok az şey yazılıp çizildi. Gün gelir bu konu detaylı ele

alınır inancındayım. Bu konuda Masud Barzani'nin hatıraları anlamında, benim hala ulaşamadığım bir kitap ile Dr. Sirac Bilgin'in yazdığı ve yakında çıkması beklenen kitap dışında pek bir şey olduğunu sanmıyorum. Dana Adams Schmidt'in roportajı sayın Georges Fat-Hullah tarafından 'detaylı' bir yorumla arapça yayınlandı. Bir de bir kaç ufak tefek anılar biçiminde broşürün varolduğunu biliyorum. Bunlar çok az bir kesiti bile veremiyor hala...

Barzani'nin yeterli incelenmemiş olmasını Kürt Vakanüvis'çilerin bir eksikliği olarak görüyorum. Bu eksiklik günümüzde de sürdürülüyor. Örneğin bir sürü olup biten anında not edilip dökümanı çıkarılmıyor. Kasımlı öldü, onun yaşamı ve ilişkileri de derinliğine ele alındı mı? Sanmıyorum. Aradan yıllar geçtikten sonra ise unutulup gider. Biz Kürtler'de not etme, yazma geleneği, olayları dikkatli inceleyip Kürtlerin yararına tesbit etme geleneği henüz yerleşmemiştir. Eli kalem tutanımız ya şiir, hikaye (bunlar da önemli tabii) yazıyor, ya da enerjisini 'politika' adı altında genel bilinenleri yinelemeye veriyor. Tarihte çok şey yapanlar tarihe geçmiyor maaalesef. Örneğin Kürtler tarihte bir sürü olayın baş rolünde olmuşlar ve kendileri de çok önemli yapılanmalar oluşturmuşlar, ama bunları onlara maledebilecek pek bir kanıt geriye bırakmamışlar. Tarihte çok şey yapandan çok, tarihini iyi yazanlar kalıyor. Örneğin Ardaşir belki de Ardavan kadar değerli işler yapmış değil, ama tarihini yazan abideler dikmiştir. Ardavan ise hiç bir şey geriye bırakmamıştır. Tarih Ardaşir'i yazıyor ve Ardaşir'in abidelerinden Ardavan diye bir kralın da olduğunu öğreniyoruz. (Ardaşir Perslerin, Ardavan da Medlerin kralıydı.)

Bu durum ilk dönem PKK'de de gözlenebilir. Destanlar yaratan militanhklar kağıtlara kitaplara geçmiyordu. Şimdi yavaş yavaş yazılıyor, bir ucundan da olsa bir tarih oluşuyor. Her örgüt, parti en azından kendi açısından da olsa bu inceleme ve tespitleri yapmalıdır diye düşünüyorum.

Tespitler ve incelenmeler somut olguların olayların yazımı ve yorumu olmalıdır.

10. Şivan'a yazdığım bu mektubu önce yayınlamayı düşündüm, sonra vazgeçtim. Şivan'a gönderdim. Bu mektuptan sonra daha köklü bir eleştiri yapmayı da düşünmedim değil, yapmadım. Bu iş biraz da benim görevim değil diye düşünüyorum. Ben normal bir seyirci olarak görüp hissettiklerimi Şivan'a anlatmaya çalıştım. O bunu nasıl değerlendirir kendisinin bileceği iş. Gönül isterdiki 'müzik eleştirmenlerimiz' 'sahne dekoratörlerimiz' olsaydı da çıkıp eleştirseydiler. Bir sanatçı da hatası, yanlış olan bir insandır. Bazen aşırı, bazen tuhaf davranabilir. Bunu uyararak, eleştirmek gerekiyor. Eğer Kürtlerimizi geliştirmek, yükseltmek istiyorsak, onlarla sırf güzel sohbet ve okşayıcı övücü sözler, pohpohlama yetmiyor, eleştirmek te gerekiyor. Onların kötü durumunda, kalitesiz durumda oluşu halkımızın zararındır. Kaliteli iş yapmaları, işlerinde ciddi olmaları da yararına...vb

Eleştiri de dikkat edilmesi gereken husus, yapıcı ve öneri yüklü olunmalıdır. Sırf eleştirme değil, bunun yanında önermelerde de bulunmak gerekiyor. Şivan'a bazen çok kızıyorum. Ama yine dinliyorum. İçimden ona bazen hakaret anlamında 'büyük Türk sanatçısı Şivan' diyorum, bu da beni üzüyor. 'Onu bunu bilmem' diye argosal bir halk terimi var. Onu bunu bilmem,

eleştirme gereği görüyorsam eleştiririm. Gelecek eleştirilerimi artık Kürtçe yapacağım. Sayın eleştirilenler sevinir mi, kızar mı o benim sorunum değil.

Şivan son konserlerinde de olumlu bir tablo sergilemiyor. Türkücüler, Halk Türkücüleri kervanına katılması bunun bir göstergesi. Ben Şivan'a türkücü olmadığını bir türlü anlatamıyorum. Benim anlamadığım, insan nasıl bir yandan Halepçe gibi bir ağıt yakar, diğer yandan da 'odam kireçtir' türküsünü çıkarır? Bunu sanatçı olmanın dayanılmaz hafifliği mi saymak gerekiyor? Sayın Şivan Perwer siz Türk(ü)cü değilsiniz, bunu anlayın artık. Size biz Kürtler Dengbêj diyoruz. Dengbêj'ler Stran- veya Kilamkêş'tirler, türkücü değil.

Yazılara göre sırasıyla notlar:

1. "Kürt sol Sosyetesı I". Bu yazı ilk yazıdır. Kurdistan Press'in Kasım 1986, 5. sayısında yayımlandı. Bu yazıyı planlı bir seçim olarak yazmadım. O dönem (veya her dönem) Türk Solu içinde yer alan "Kürt" kökenli öğelerin Kürt hareketlerine karşı tavır ve davranışları, beni bu konuda yazmaya heveslendirdi. Bu gerçekler daha derinleştirilerek, sosyolojik ve psikolojik temelleriyle açıklığa kavuşturulmalıdır diye düşünüyordum. Ama sayın Hocam İsmail Beşikçi'nin "Devletlerarası Sömürge Kurdistan" kitabını okuduktan sonra bu düşüncemden vazgeçtim. İki nedenden dolayı: 1) Sayın Hocam o kadar açık bir zeminden, derinliğine bir giriş yapıyor, benim ekleyecek pek bir şeyim yok. Onun bu konuyu daha da derinlestireceğine inanıyorum, 2) Öteden beri Türkçe yazmaya karşıyım. Karşı olmamın bir sürü nedeni yanında, Kürdolojik bir hayli çalışmayı önüme koymuş olmamdadır. Türkçe yazıları yazan pek çok Kürt var, bir de ben yazmak istemiyorum. Ayrıca bu işi yavaş yavaş Türk "demokrat"larına bırakmamız gerekir kanısındayım.
2. "Kürt Sol Sosyetesı II"
Aralık 1986, Kurdistan Press
3. "Kürt Sol Sosyetesı III"
Şubat 1987, Kurdistan Press
4. "Kürt Örgütlerinde Kürt Sol Sosyeteleşği I"
Ocak 1987, K. Press
5. "Kürt Örgütlerinde Kürt Sol Sosyeteleşği II"
Ocak 1987, K. Press
6. "En Büyük Bireyler I"
Nisan 1987, K. Press
7. "En Büyük Bireyler II"
Mayıs 1987, K. Press
8. "En Büyük Bireyler III"
Mayıs 1987, K. Press
9. "Xebat Dergisine Dostça Bir Eleştiri"
Bu yazıyı Xebat sayı: 17 dergisini okur okumaz K. Press'e postaladım. K. Press'in bu yazıyı Xebat dergisine ulaştırıp ulaştırmadığını bilmiyorum. Xebat dergisi adres koymadığı için yazıyı elle iletmek mümkündü. bunu istemedim. Xebat sayı 17'de "Kürdistan'da Silahlı Mücadele Sorunu Üzerine" bir yazı yayınlanmıştı ve devam edeceği de belirtilmişti. Ancak sayı 18 elime geçmedi ve bu sayı basıldığı halde piyasaya sürülmedi sanıyorum.
10. "Dünya Dönüyor..."
Eylül 1987, K. Press
11. "Efendi Aydınlar I"
Kasım 1987, K. Press.
Ne hikmetse sayın K. Press çalışanları bu yazımı Kürtçeye de çevirterek yayınladılar. Çevrilmesi hoşuma gitti. Teşekkürlerimi geç te olsa iletiyorum.
12. "Efendi Aydınlar II"

- Aralık 1987, K. Press
13. "Kürt Aydını Olmak!"
Aralık 1987, K. Press.
14. "Kürt Aydının Ulusal Gururu"
K. Press.
15. "Kürt Halkının Dostları Kimlerdir ve Kürtlere Karşı Nasıl Mücadele Ederler?"
Nisan 1988, K. Press
Bu ismi, Lenin'in "Halkın Dostları Kimlerdir ve Halka Karşı Nasıl Mücadele Ederler" isimli kitabından esinlenerek aldım. Lenin, kitabında, Narodniklere karşı yoğun bir polemikle savaş açıyor ve onları halk adına halka karşı olmakla itham ediyor. Konularımız birbirine yakın olduğu için bu ismi koymayı uygun buldum. Lenin beni affetsin.
16. "Lider Olmanın Dayanılmaz Hafifliği" Haziran 1988
K. Press'e, daha sonra Demokrat dergisine gönderildi, yayınlamadılar.
17. "Köy Ensitüleri ve Kürt İşbirlikçiler!"
K. Press'e gönderildi. Haziran 1988, yayınlanmadı.
18. "Nurettin Zaza Öldü!" Ekim 1988
N. Zaza göçettikten üç gün sonra yazılıp hemen K. Press'e gönderildi. Yayınlanmadı.
19. "Yeni Bir Yayın: Demokrat"
Aralık 1988, Demokrat sayı 1'de yayımlandı.
20. "Aramızdan Ayrılışının Onuncu Yılında Barzani"
Mart 1989, Demokrat.
21. "Dünya Hala Dönüyor, Daha Ne Kadar?"
Demokrat, sayı 5.
22. "Şivan Perwer'e Yarıçık Mektup"
Ağustos 1989'da sayın Şivan Perwer'e gönderilen bir eleştiri mektubudur. Yayınlaması için hiç bir yere verilmedi.
23. "Aydınların Yeri Üzerine"
Nisan 1990'da Toplumsal Kurtuluş dergisine gönderildi.
25. "Kürt Tarihi Üzerine Tezler"e Küçük Katkılar"
Mayıs 1990, Toplumsal Kurtuluş dergisine gönderildi.
26. Yazılarımla ilgili yazılar şunlardır:
-M. Xarpeti, "Kürt Sol Sosyetesini mi, Sol Sosretesi mi?"
I. K. Press, s.8, Aralık 1986
II. K. Press, s. 9, Ocak 1987
-E. Pınarlı, "Kürt Kemalistleri Üzerine"
I. K. Press, s. 14, Mart 1987
II. K. Press, s. 15, Nisan 1987
-"TKP-B Genel Sekreteri İbrahim Seven ile Bir Sohbetten Notlar"
K. Press, s. 12, Şubat 1987
-Dersimli Ahmet, "Görmüyorum var mı başka diyeceğin?"
K. press, s.13, Mart 1987
-İ. Beşikçi, "Bir Aydın, Bir Örgüt ve Kürt Sorunu" sayfa 71, İst. 1990, Melsa Yayınları.

Ekler (Kürtçe yazılar)

ek I

Ji BERBANG re

Hevalên Heja,

Hejmar 43 (5 87) gihîşt destê min. Hejmar li ser Dr. İsmail Beşikçi bû. Berbang bi ev kar wezîfa xwe baş anî ci. Divê di pîrsa Kurd û Kurdistan de kî serê xwe bêşîne, kî dilopek xwîdan birjîne, lê xwedî bête derketin, ne ku mirov kî weka Beşikçi tenê. Beşikçi, bi xebat û têkoşîna xwe, xwe hîldaye ciyekî wisa, ku dijminên wî bi xwe jî pêwîst dîtine rûmet jê re bigirin. Ji ber ku li hember wî hemû piçûk ketine, pelîşîne. Ew di kar û barên xwe de mirovekî dilsoz û mîrxas e, dê wezîfa xwe başo. Ew pîrsa Kurd û Kurdistan bi kêmayî weka şoreşgerekî Kurd li ser milên xwe dibîne. Divê ew bila wilo bête nasîn.

Ez dixwazim hinek li ser bîr û bawerîya Mîrze Selim KEYA bisekinim. Mîrze S. Keya, bi rastî ez naxwazim li ser mesele kûr bisekinim, ezê gotinên xwe di çend bendan de bicivînim:

I- Beşikçi di pîrsa Kurd de "cotstandartî" nîne. Ger wisa bûya weka ku we nivîsiye: "hêz û kesên bi hişkî û sekterî doza gelê Kurd parastine, taswîb' nedikir. Taswîb kirina wî li dîjî 'cotstandartî' bûna wî ye.

II- Ez naxwazim di mesele sosyalîzmê de Beşikçi biparêzim, pirtûkên wî li holê ne, divê mirov baş bixwîne. Beşikçi 'sosyalîzm'ê pragmatîst parastibe, ma hun hemû hêz û şexsiyetên 'sosyalîst' bûn, gelo ne bes bû? Ma hê ew jî mîna we sosyalisteki "sal" bûya, hêz û partîna ava û xira bikira?.. Ger Beşikçi ji bo Kurd û Kurdistan pragmatîstî li sosyalîzmê kiribe, ev rewş qiymeta wî hê jî, heja û bilind dîke.

III- "Métoda Zanjari", 'Marksîstên' Kurdistan yên herî bilind û zane tu mêtod danenîne. Beşikçi bi kêmayî mêtodek daniye û yên din jî gelek feyde jê digirin. Beşikçi, bi xwe jî, ji xwêre nabêje, ew li gor 'mêtoda sosyalîst' dimeşe, belê disa ji analizên wî yên 'polîtîk û sosyo-aborî' di nav çarçava mêtoda wî de hene. Beşikçi ev karna giş tenê bi serê xwe hilgirtiba ser xwe, çî qiymeta hêzên we yên 'sosyalîst' dima?

IV- Beşikçi teng nafikire Mîrze S. Keya. Ew ci bi ci li ser pîrsa Ermenî û mîliyeten din jî nivîsiye. Mesele ne ew e ku teng difikire, ew xwe li ser Kurd û Kurdistan konsantre kiriye û pirani li ser derwên Kemalîzm di pîrsa Kurd de. Mesele girîng jî ew e ku hêz û şexsiyetên 'proleterên şoreşger' û 'marksîstên' Kurdistan li ser mesele Ermenî û mîliyeten din heta niha gelek kêmtîşt kirine, yan jî tu tişt nekirine. Çewa çepê Tirk di pîrsa Kurd de bê deng maye, yê Kurd jî di pîrsa mîliyeten din de wisa maye. "Cotstandartî" ev e Mîrze S. Keya. Ev şerm ne ya Beşikçi ye, ev şerm û cotstandartî ya me ye Mîrze S. Keya. Ev mîrasa Tîrka ye ku ji kemalîzm girtine û dewrê 'sosyalîstên' Kurd kirine. Beşikçi li dîjî wî mîrasê şer dîke. Divê mirov kêmasiyên xwe navêje ser kesên din.

Beşikçi teng nafikire. Di mesele çepên welatên serdest de jî, ew li gor bûyer û gotinên wan li wan rexne digire. Rexne û teşhîr dikevin nav karên wî, lê belê teorîyên kûr û dirêj li ser hevkarî û hevalbendî ne karên wî ne. Evna

karên hêz û partiyên Kurdistan in.

Dawî: Beşikçi qasî bîr û baweriyên xwe, bi jiyân û têkoşîna xwe jî xwe daye qebûlîkirinê. Belê dîsa jî ez baş dibînim ku gelek kes li ser wî tiştîna binivîsin, lê dibin xwedî. Ew yê Kurdistan û mirovatî hemû ye. Lê ez vekirî binivîsim Mirze S. Keya, ez di bin nivîsandina te de hinek diltengî û bîntengî bibînim. Divê ku mirov xwe serok ûwh. jî bibîne, lê ev nayê wê manê ku mirov vîna di her nivîs û gotarên xwe de bi rexna hin dor û dera beyan bike. Vê gavê evqas!

A. DİKİLİ

Ek II

TÊBINÎ: Rexneya jêrîn ji xwendevanekî Berbangê hatiye. Xwediyê rexne li ser nivîsara heval Selîm KEYA; ku di hejmara taybetî ya li ser Dr. Î. BEŞİKÇÎ de hatibû belav kirin, dîtînen xwe dinivîse. Herwek prensîp, em bi xwe ne li dijî rexne li nivîsaran girtîne ne. Em rê didin, ku herkes dîtî û rexneyên xwe yê li ser her bend û nivîsareke ku di Berbangê deçai û belav dibe, bi awakî serbest û azad bide diyar kirin. Lê bê guman divê rexnegir çerçewa rexneyên xwe jî baş bizanibe. Bi navê rexne, her çi tiştê ku tîn bîrê, her çi tiştê ku qelem dikare resim bike, nebêje û nemivise. Her weha, bi navê rexne, heq di xwe de nebîne û êrîşî her kesî û hêzeke yan jî hêzên siyasî neke. Ango divê rexneyên rexnegiran xwedînaverok bin, abjektîv û xwedîmistewa bin. Rexneyên holê dê hertim ji bo me dilgîrbin, rizamendiyên me yê ji bo çap û belav kirinê bibînin.

Heçî rexneya jêrîn e, redaksiyona Berbangê ji bilî pêwistiya rastkirina rêzimanî ya nivîsarê, tê de pêwistiya jêderêxistina du hevokan jî dît. Ji ber ku di herdu hevokan de jî bi awayekî diyar û eşkere deavêtin hebûn. Ji lewre di şûna wan hevokan de çend noqtelî pey hev hatinrêz kirin.

Ji Berbangê re

Hevalên Hêja,

Hejmara 43 (5/87)-an gihûst destê min. Hejmar li ser Dr. Îsmail Beşikçi bû. Berbang bi vî karî wezîfa xwe baş anî çî. divê di pîrsa Kurd û Kurdistanê de kî serê xwe biêşîne, kî dilopek xwîdan birijîne, lê xwedî bête derketin, ne ku mirovekî wekî Beşikçi tenê... Beşikçi, bi xebat û têkoşîna xwe ve, xwe hildaye çiyekî wisan, ku dijîmînen wî bi xwe jî pêwîst dîtine ku rûmeta wî bigirin. Ji ber ku li hember wî hemû piçûk ketine, peliştîne. Ew di kar û barên xwe de mirovekî dilsoz û mîrxas e, ji vir ha de jî dê wezîfa xwe her bidomîne. Ew pîrsa Kurd û Kurdistanê bi kîmanî wek şoreşgerekî Kurd li ser milên xwe dibîne. Divê ev wilo bête nasîn.

Ez dixwazim hinek li ser bîr û bawerîya mîrze Selîm Keya bisekinim. Mîrze S. Keya, bi rastî ez naxwazim li ser meselê bi kûrahî bisekinim, ez ê gotînen xwe di çend bendan de bicivînim:

1- Beşikçi di pirsra Kurd de ne "Cotstandartî" ye. Eger wisan bûya weke ku te nivîsiye: "hêz û kesên bi hişkî û sekterî doza gelê Kurd parastine, taswîb" nedikir. Taswîb kirina wî li dijî "cotstandartî"-bûna wî ye.

II- Ez naxwazim di mesela sosyalîzmê de Beşikçi biparêzîm, pirtûkên wî li holê ne, divê mirov baş bixwîne. Beşikçi "sosyalîzm" pragmatîst parastibe, ma hûn hemû hêz û şexsiyet "sosyalîst" bûn, gelo ne bes bû? Eger Beşikçi ji bo Kurd û Kurdistanê pragmatîstî ji sosyalîzmê kiribe, ev rewş qiymeta wî bêtir hêja û bilindtir dike. III- "Mêrda Zanyariyê", "Marksîstên" Kurdistanê yê herî bilind û zane tu metod danenîne. Beşikçi bi kêmaî metodek daniye û yê din jî gelek feydê jê dibînin. Beşikçi bi xer ji, ji xwe nabêje, ku ew gor "mêrda sosyalîstiyê" dimeşe. Lê dîsan jî analizên wî yê "politik û sosyo-aborî" di nav çarçewa metoda wî de hene. Beşikçi ev kar giş bi tena serê xwe hilgirtibana ser milên xwe, çi qiymeta hêzên we yê 'sosyalîst' dima? IV- Beşikçi teng nafikire Mîrze S. Keya. Ewî cî bi cî li ser pirsra Êrmenîyan û yê miliyetên din jî nivîsine. Mesele ne ew e ku teng ew difikire, ewî xwe li ser Kurd û Kurdistanê konsantre kiriye û bi piranî jî li ser derewên kemalîzmê di pirsra Kurdî de. Mesela girîng jî ew e ku hêz û şexsiyetên "proleterên şoreşger" û "marksîstên" Kurdistanê heta niha li ser mesela Êrmenî û miliyetên din heta niha gelek kêmtir kirine, yan jî tu tişt nekirine. Çawan ku çepên Tirkên di pirsra Kurdî de bêdeng mane, yê Kurdan jî dijî pirsra miliyetên din de wisan bêdeng mane. "Cotstandartî" ev e Mîrze S. Keya. Ev şerm ne ya Beşikçi ye ew şerm û cotstandartî ya me ye Mîrze S. Keya. Ew mîrasa Tirkên e ku ji kemalîzmê girtine û dewrî "sosyalîstên" Kurd kirine. Beşikçi li dijî vê mirasê şer dike. Divê mirov kêmasiyên xwe neavêje ser kesên din.

Beşikçi teng nafikire. Di mesela çepên welatên serdest de jî, ew li gor bûyêr û gotinên wan li wan rexne diçire. rexne û teşhîr dikevin nav karên wî, lê belê teorîyên kûr û dirêj li ser hevkarî û hevalbendî ne karê wî ye. Ev kar karê hêz û partiyên Kurdistanê ne.

Dawî: Beşikçi bi qasî bir û baweriyên xwe, jîyan û têkoşîna xwe jî daye qebûl kirin. Lê dîsan jî ez baş dibînim ku gelek kes li ser wî tiştina binivîsin, lê dibin xwedî. Ew yê Kurdistanê û hemû mirovatîyê ye. Lê ez vekirî binivîsim Mîrze S. Keya. ez di bin nivîsandina te de hinek diltengî û bintengî yê dibînim.

A. DİKİLİ

Ek III

Ji Redaksiyona Berbangê re!

Hevalên hêja,

Hejmara Berbangê (6/87, -44-) bi derengî be jî ket destê min. Spasî xwe pêşkêşî we dikim, ku we serên xwe bi nivîsa min eşandîye û hilweşandîye.

Ez naxwazim li vê derê bi we re bikevim nava dandinûstandinekê dûr û dirêj. Lê birastî we nivîsa min weke Çivîka Xoce Nesredîn qusandîye. Gava min nivîsa xwe ji nû ve di Berbangê de xwend, ez bi xwe jî baş tenegehîştîm ku min çi nivîsandîye. Ji ber vê yekê min kopya nivîsa xwe ji rojname Kurdistan Press re jî bi rê ve kir.

Di "rastkirina we de ne tenê ziman heqê xwe girtiye, naverok jî gelek hatiye guhertin. Qey ev ji bo "abjektîv û xwedîmistewa" kirina nivîsê ye. We "çerçewa rexneyên xwe jî baş" pêkaniye. Û we bi navê "rastkirin"ê "heq di xwe de" dîtîye ku nivîsa min li goranî dilên xwe ji nû ve binivîsin. Ji şûna hevokên ku we derxistiye, we "çend noqte li pey hev hatinrêz" jî nekiriye. Birastî teqelîdekî nû di nav Kurdên ziman "ne"zan de -li dervayê welat- peyda bûye ku, her mirov yê din şaş dibîne û dixwaze her tişt li gor axaftina xwe "rast"bike. Lê ev teqelîd zimanê Kurdî xurt nake, qels dike. Kek Cehwer BATTE di eynî hejmarê de bi navê "Hun ji kê re dinivîsin?" gotarekê nivîsandibû. Di gotara xwe de li ser hin pirsên girîng sekinibû. Belê, divê mirov baş zanibe ku ji kê kî re dinivîse. Qedera nivîsa min jî bi ketina destên we xwe negatîf guherand. Ez xwe aciz nakim. Lê bê her ber kî nikare tiştan "rast"bike, divê mirov "zanibe"; çî rastdike? Çima-çewa rastdike!. Ezê çend hevokên xwe û yen ku we "rast"kiriye li jêrê bidim ber hev, ku hun nebêjin, ez dixwazim Redaksiyonê rexnebaran bikim:

Min nivîsiye

Ew cî bi cî li ser pirsê Ermenî û miliyetên din jî nivîsiye.

Çewa çepê Tirk di pirsê Kurd de bê deng maye, yê Kurd jî di pirsê miliyetên din de wisa maye.

Beşikçi qasî bî û baweriyên xwe, bi jîyan û têkoşîna xwe jî xwe daye qebûlkirinê.

Ew yê Kurdistan û mirovatî hemû ye.

Redaksiyon "rast"kiriye

Ewî cî bi cî li ser pirsê Ermenyan û yê miliyetên din jî nivîsine.

Çawan ku çepên Tirk di pirsê Kurdî de bê deng mane, yê Kurdan jî di pirsê miliyetên din de wisan maê.

Beşikçi bi qasî bir û baweriyên xwe, jîyan û têkoşîna xwe jî daye qebul kirin.

Ew yê Kurdistanê û hemû mirovatiyê ye.

Û çend gotin; ji min: bêşîne, bi ev kar, kêmayî, we, digirin, çarçava, navêje, tiştina, kûr ûhd..

Ji we: biêşîne, bi vî karî, kimanî, te, dibînin, çarçewa, neavêje, tiştina, kûrahî...

Da ku hun mîna otorîta ziman nehatine nasîn û hevok û gotinên Kurdî hê li çiyên xwe rûneştîne, ez li gor Mîr Celadet dimeşim. Bibexşin!

Hun bi xwe li dû bendên ku we daniye nameşin. Mesela di rûpela Berbangê ya

duyemîn wilo dînvîse:

"Redaksiyon ne berpîrsiyarê nivîsarên bi îmze û axaftinen Federasyonê ye. (...)"

Lî gor hevoka jorîn berpîrsiyarê nivîsa xwe jî ez im, ji ber ku min bi îmza xwe nivîsandîye. Divê ku nivîsa min bê ji min pîrsîn neyê guhertin. Lê jiyân tiştêk dîn dîde ber çav. Wê kabirakan "rast" bikin û ezê bibim berpîrsiyar. Ez vê berpîrsiyariya xwe didim redaksiyonê. Pêşneyara min; xwe ewqas nexin bin tengiye, bihêlin bira nivîs wek eslên xwe derkevin. Mirovên welatekî bindest û dest zîncîr divê ramana xwe azad bihêlin, bi xwe hê bi ser ve jî xwe nexine dafik û quncikan û xwe qurbana qaîde û teqelidên mirî nekin. Ziman û çanda Kurd bi "rastkirin" û bi qaîda "qedex" kirin wî pêş ve nabe. paş ve dixîne.

Bi silavên germî û biratî.

A. DİKİLİ

Ek IV

Jİ KURDISTAN PRESS re

Hevalên hêja.

Min berî çendêke nivîsekê ji kovara Berbangê re şandibû. Nivîs li ser nivîsa Mîrze Selîm KEYA bû, ku di hejmara Berbangê (6 87,43) di rûpela 8'an de bi navê "Pîrsa Kurd û Kurdistanê û Dr. Ismaîl Beşikçi" derçûbû. Nivîs hin rexnan li Beşikçi digirt, ku ne rast bûn, bi armanca îdolojî rexne girtibû. Nivîsa min jî li ser rexneyên Mîrze S. Keya bû.

Nivîsa min di hejmara Berbangê (6 87, 44) rûpel 10'an de derket. Spas ji Redaksiyona Berbangê re ku nivîsa min wisa "rastkiribûn", ez bi xwe têngihîştîm. Bi navê "rastkirin"ê nivîs ji nû ve hatibû nivîsandin.

Ez nivîsa xwe û van materyalên jêrîn ji we re bi rê dikim û hêvîdarim ku hunê nivîsa min bê rastkirin hilweşînin:

Materyalên din:

- a- Nivîsa min ya ku min berê ji Berbangê re şandibû.
- a- Nivîsa Mîrze Selîm Keya li ser Beşikçi.
- c- Nivîsa min ya ku di Berbangê de derketibû, hatiye "rastkirin"ê,
- d- Nivîsa min ya nû ku min ji Redaksiyona Berbangê re şand.

Bi silavên germî û xweşî.

A. DİKİLİ

Ek V.

Ronakbîr, wek gotinek manekî wisa mezin îfade nake. Mirov kare jî kesên xwende û kesên ku hinek tiştan dizanin re bêje ronakbîr. Her wisa kesên ku ne xwende ne, lê nav pratîka jiyane derbasbûne jî vê ders girtine re jî mirov kare bêje ronakbîr. Vatinyên ronakbîrî bi vê ve ne hidudkiri ye (mahdud e). Ronakbîr

ew e, ku bikaribe ronakbiriye xwe bihemilîne (hilgire). Ev hemilandina ronakbîrî, li nav çarçovekî û bi giredayî qaide û quralan û bi awakî karekterê taybetî ve çêdibe. Ronakbîr ew kes e, ku bikaribe hêjayiyên netewî ve girêbide. Gava vêna bike jî, divê huyiyeta xwe (şehsiyet) winda neke. Ronakbîr, ew e, ku hemû danûstandin, têkiliyan ne li ser înkarkirina hebûna xwe, lê naskirin û pejirandina hebûna xwe ve dide runiştandin.

Di vê maneyê de mirov nikare cêla (qala) karektera ronakbîra Kurd bike. Ronakbîrê Kurd, xwestiye ronakbîrê Tirk qopye (teswîr) bike, bi rihê Tirk jiyaye, mîna Tirkan ponjiye, lê xwe Kurd hesabandî ye û hê jî xwe wisa dihesibîne. Hê jî, ji bo pêkanîna karektera xwe naxebite. Ronakbîrê Kurd, rih û ponjandina ronakbîrê Tirk ji xwe re kiriye prensîba bingehîn û armanç, xwe Kurd hesabandiye lê "Tirkî"itî kiriye. Ronakbîrê Kurd, şikl û fikra civakî ya sosyalîzm ku enternasyonal e, di na rasyonelên ronakbîrê Tirk de parastiye. Buyîna ronakbîrê Tirk, bi buyîna xwedî kultur (çand) re yek tişt hesabandiye, lê nebûye. Gava ku nikaribuyê wisa bibe reaksiyon nîşan daye, wek ronakbîr hebûna xwe, rexnegirtina ronakbîrê Tirk û dinyayê ve giredaye, wisa fikiriye.

Di kûrkirina rexne yê de zêdetir dijbehî ronakbîrê Tirk bûyê. Roj hatiye axaftin, nivîsandin, pirtûk û stranên wî tenê li ser vê rexne hatiye awakirin. Ji xeynê rexneyê nikaribû ye karekî bike. Tê zanîn, ku tişteki re rexne bê girêdan ew aktuel (rojvêde) dimîne. Ew rexnana ji bo ciwarbûna tîpê (karekterê) ronakbîrê Tirk li Kurdistanê, xizmeta reklamê kirine. Ronakbîrê Kurd, ji parekî mezin a taqetê (enerjî) xwe ji bo rexnegirtina Ronakbîrê-çepê Tirk serf kiriye, ji ber vê peydakar nebûye. Li ser Kurdistanê ne ketiye nav lêkolîn û lêgerînên hêja jî. Li ser pirsên objektîf yên Kurdistanê re bi tesbî û tahlîlên subjektîf ve çû ye, lê ji pîrsa bingehîn dûr ketiye.

Rihê Ronakbîriya Tir, ji ku tê, li ser çî hatiye awakirin, tê zanîn: Kemalîzm. Ronakbîrê Kurd, hemû keda xwe li ser Kemalîzm serf kiriye û pir mixabim; ji qopyebûna Ronakbîrê Tirk ji derbas nebûye. Di gel, ku Ronakbîrê Tirka re jî sifeta 'bê pişt hestû' layiq ditiye, lê ew bi xwe nexwestiye, ku bîra 'bê hestû' bûna xwe jî bihese. Belê, Ronakbîrê Kurd ji alî hêjayiyên netewî ve 'bê hestû' ye. Dewsa, ku xwedî kareketer û pîrsa netewa xwe bibe, vana hel (çareser) bike, karên dîtir ve mujûl bû ye. Û demên xwe wisa derbas kiriye. Nikaribûye bibe Kurd, lê xwe bi tiştên Kurdî ve xemilandiye. Kurdîti ya wî tenê xemilandinek e, di naveroka xwe de Kurdîtiyê red kiriye. Bi gelemperî wisa dibêje: "pêşî şoreşger û sosyalîst im, paşê Kurd." Çawa? Yanî gava tu ji diya xwe çêdibî ne Kurd î, piştî mezin dibî û Tirkî dixwînî dibî 'sosyalîst', dîvre jî, dibî Kurd. Mana vê ew e; Kurd nikarin bibin sosyalîst, encax pêşî dibin Tirk u paşê sosyalîst û paşê jî, ber vatiniyên enternasyonalî li hember Kurdan, ku bikaribin ji wan re xwedî derkevin, dibin Kurd. Yanî, em bi awakî vekirî bêjin; xwe ji bo rizgarkirina 'van kirroyan' amade dikin. Bila deng neçe qjiqan, ew rastî dê gelek bikenin. Baş e, çima pêşî ne Kurd û paşê jî nabî sosyalîst? Tiştê rast ew e. Ev bervajîbûn ji ber çî? Ji ber ku, tu Ronakbîrê Tirk î. Pêşî 'hîç'î, paşê Kemalîst-'sosyalîst'î, li dawiyê jî, xwe Kurd dihesibînî. Emê bêjin 'înşallah'.

Ronakbîrekî Tirk dikare bêje "ez Tirkin". Tu jî newêrî û fêdî dikî. Ji ber ku tu li hember Ronakbîrê Tirk, mîna xwendevanekî. Ew dikare ji te re bêje, 'netevpe

rest', 'Kurtçî' û notê kêmbide te û te sinifê de bihêle. Wisa ye, Çimkî, qutê xwe ya 'sosyalistiyê' ji mamostayên xwe ronakbîrê Tirk distînî. Ew dikare biryar li ser rastî û çewtiya bide. Biryara wî ji bo te gelek girîng e. Lê belê, karê netewperestîya miletekî bîndest bi kêmahî qasê sosyalistî ya miletek serdest bi şeref e. Her kes, sifetê xwe yê netewî fexra xwe dike, tu çima fedî bikî? Tu nikarî yekî Filistinî re bêjî, Misirî an jî Suri, ew dê li dij derkeve, ew dê bi fexr xwedî Filistinî bûyîna xwe derkeve. Tu çima zêdeyî Kurdbûn, Kurdistanbûna xwe 'Tirkîyeyî' bûna xwe diparêzî. Tirkîyeybûna tewrekî lihevkinê ye, ew xetan tev li hev dike. Ev gotin, yanî Tirkîyeybûn ji alî Ronakbîrê Tirk tê bikaranîn. Armanca wê jî ne binavkirina (navandina) Kurdistanê ye û qayilbûna wî ya sînorên burjuvaziyê xwe ye. Kes nikare bi gotinê Tirkîyeybûn, Kurdistanbûna xwe bide îspatkirin. Ger tu cihê Kurdistanî bî, ne li Tirkîyeyî yî. Tu sosyalist jî bî, nikarî gelan xwedî çandên (kulturên) cihê yek bihesibîni. Nikarî çavê xwe li ber ew xwinên ku hatine rijandin bigrî. Nikarî bikevî hewesa aşbûna zalim û mazluman. Mafê kesî nîne, ku qerfa (heneka) xwe vê gelê bike. Tu an di nav têkoşîna vê gelê de heyî, an jî nînî. Tu nikarî mîna Ronakbîrê Tirk, alîkar bî, divê tu vê barê hilgirî.

Hilgirtina vê barê jî, şikl wergirtina li gor Ronakbîrê Tirk nabe. Gava tişteki dimivîsî dikî-dibêjî li gor reaksiyona Ronakbîrê Tirk û li gor fikrê wî nikarî hereket bikî. Ev ne pîrsa te ye. Pîrsa te ev e: we Kurd çî bêjin, Ronakbîrê Kurd, gelê Kurd çî bifikirin. ev girîng e. Maneya ronakbîrî, ne efendîbûn û ne zorakîya malabata paqî e. Li bervajî ronakbîrî: di armanca xwe de berxwe dide, xwedî biryar e, di bin barê gelê xwe de kesekî hemal (bargiran) e.

Wisa ye, Ronakbîrên Kurd yê berêz, ku xwe amadeyî ronakbîriya efendî kirine. Ronakbîr, hemal e, ne bar e!

Bijê Kurdistan

Selîm FERAT

(Helbestên Kurdî)

Derket

Dîwana Reş I

Feqîr AHMED

(Helbestên Kurdî)

Derket

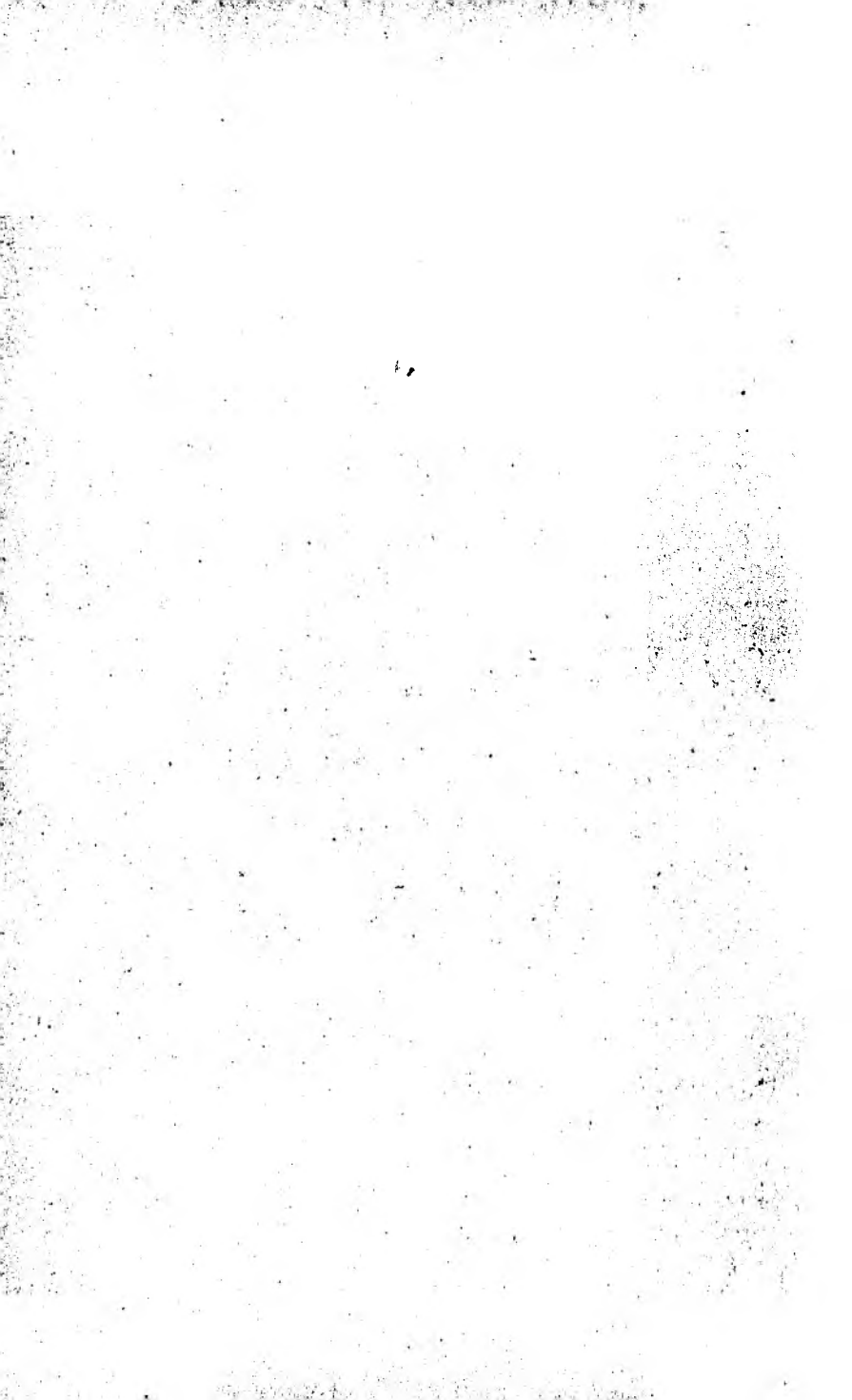
Kontakt und Bestelladresse:

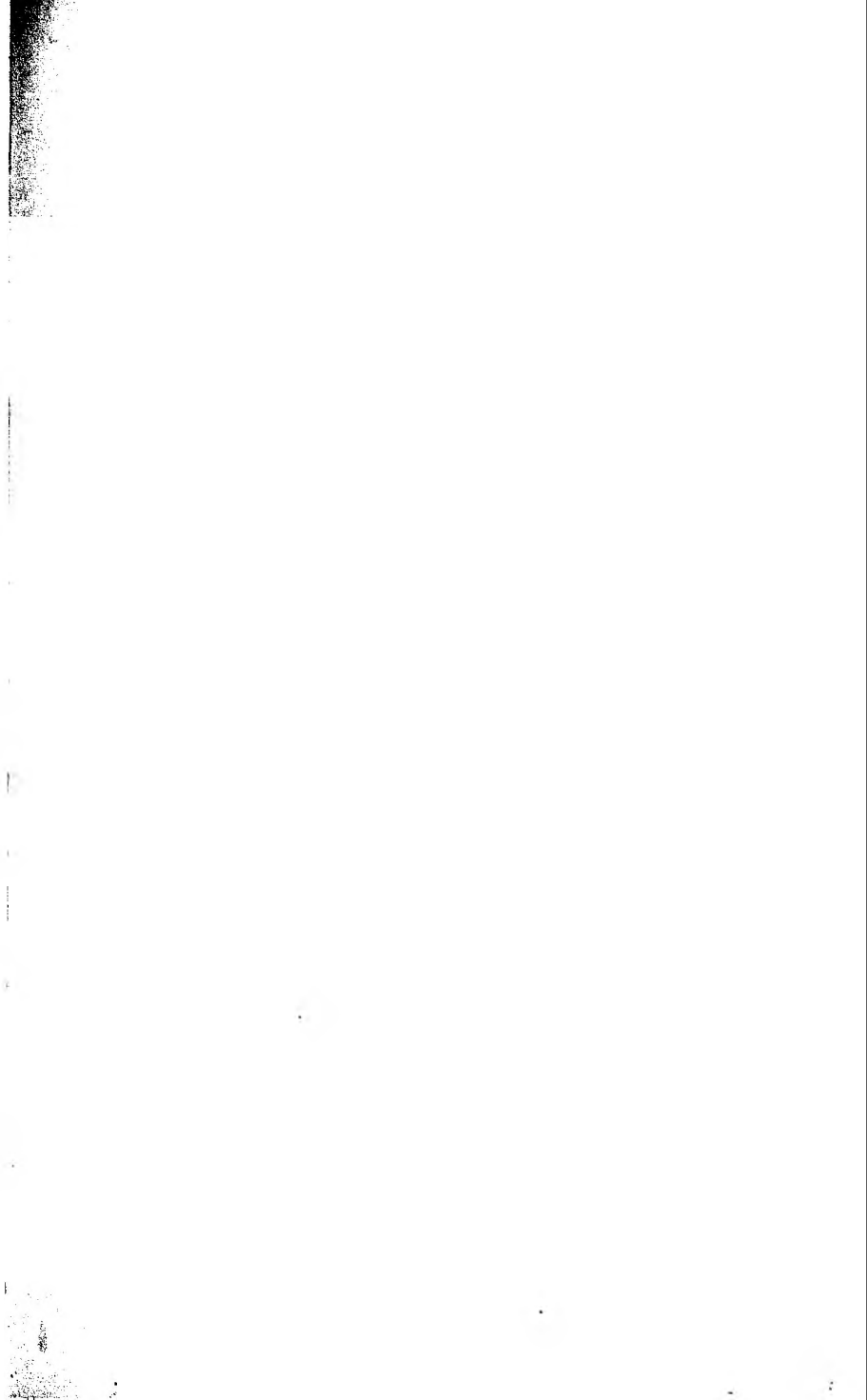
Weşanên Kurdistan

c/o Autonomie Buchladen

Martinstraße 9

4500 Osnabrück

8,-

ISBN 3 - 922218 - 47 - 4

TuR
3